

Møte tirsdag den 19. mai 2015 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 73):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen i sak om utsendelse av lengeværende asylbarn og justis- og beredskapsministerens opplysningsplikt etter Grunnloven § 82 (Innst. 214 S (2014–2015))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven (gjennomføring av Eurodac-forordningen 2013) (Innst. 244 L (2014–2015), jf. Prop. 62 L (2014–2015))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i introduksjonsloven (behandling av personopplysninger) (Innst. 264 L (2014–2015), jf. Prop. 70 L (2014–2015))
4. Interpellasjon fra representanten Sonja Mandt til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren:
«NRK Super har den siste tiden hatt programmer om barns opplevelser ved samlivsbrudd og skilsmisser. Hver dag får rundt 80 barn vite at foreldrene skal skilles. Det betyr over 30 000 barn hvert år. I tillegg kommer barn i uregistrerte samlivsbrudd, der den ene parten ikke er biologisk mor/far. For mange barn vil et slikt brudd være en lettelse og en avslutning på en vanskelig hjemmesituasjon, mens for andre er dette veldig vondt og en stor påkjenning. For det enkelte barn som har det vondt, er det viktig at samfunnet har de verktøy som trengs når det er behov for å hjelpe til på veien videre. Spørsmålet er om det er mer helsesøstertjeneste, familievern av ulik karakter, mer kunnskap til ansatte i skole og barnehage eller andre tiltak som kan fange opp dem som trenger det mest.
Hva slags tiltak mener statsråden kan settes inn for å hjelpe barn som opplever skilsmisser og samlivsbrudd?»
5. Interpellasjon fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til samferdselsministeren:
«Regjeringen har nylig avlagt sluttrapporten «Framtid i nord», som sammenfatter resultatene av to års arbeid med kunnskapsinnhenting hvor tre departementer (Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Klima- og miljødepartementet) har sett på mulighetene for økt verdiskaping i Nord-Norge de neste tiår. Rapporten konkluderer med at Norges fremste region for videre verdiskaping og nye arbeidsplasser er i nord. Skal potensialet realiseres, kreves omfattende satsing på infrastruktur, blant annet for å frakte produkter til markedene.
Hva mener statsråden må til for å utløse potensialet, og hvilke muligheter ser statsråden i videre utbygging av jernbanen til de to nordligste fylkene som en mulig-gjørende infrastruktur for nye næringer og industri?»
6. Referat

Presidenten: De innkalte vararepresentanter, for Hordaland fylke Charlotte *Spurkeland*, og for Troms fylke Kristian Støback *Wilhelmsen*, har tatt sete.

Fra den innkalte vararepresentanten for Hordaland fylke, Astrid Aarhus *Byrknes*, samt fra andre vararepresentant, Filip Rygg, foreligger søknader om fritak for å møte i Stortinget tirsdag 19. mai under representanten Knut Arild Hareides permisjon, av velferdsgrunner.

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Dette anses vedtatt.

Tredje vararepresentant for Hordaland fylke, Beate Husa, foreslås innkalt for å møte i Stortinget tirsdag 19. mai. – Dette anses vedtatt.

Beate Husa er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Hans Andreas Limi. – Andre forslag foreligger ikke, og Hans Andreas Limi anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Representanten Rasmus Hansson vil fremsette et representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:02:51]: På vegne av meg selv og Miljøpartiet De Grønne vil jeg framsette et forslag om å utarbeide statistikk for klimagassutslipp for alle norske kommuner.

Presidenten: Representanten Heidi Greni vil fremsette et representantforslag.

Heidi Greni (Sp) [10:03:23]: På vegne av representantene Marit Arnstad, Geir Pollestad, Trygve Slagsvold Vedum og meg selv har jeg gleden av å sette fram et forslag om ulveforvaltning.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet fortsetter utover kl. 16.

Videre vil presidenten foreslå at Stortinget fraviker bestemmelsen i forretningsordenens § 59 første ledd og foretar votering etter at sak nr. 1 på dagens kart er ferdigbehandlet, og deretter samlet votering etter sakene nr. 2–5 ved slutten av dagens møte.

Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag – og dette anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:04:16]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen i sak om utsendelse av lengeværende asylbarn og justis- og beredskapsministerens opplysningsplikt etter Grunnloven § 82 (Innst. 214 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå fri debatt, men at replikkordskifte blir begrenset til fire replikker med svar etter første innlegg fra partienes hovedtalere og parlamentariske ledere samt seks replikker med svar etter første innlegg fra medlemmer av regjeringen.

– Dette anses vedtatt.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:05:22] (ordfører for saka): La meg først få takke komiteen for godt samarbeid i denne saka, departementet og statsråden for å ha bidratt med informasjon, og alle dei ulike personane og instansane som gjennom å ha delteke på høyringa belyste saka.

Det å innvilge asyl til menneske som er forfølgde, er eit av dei tidlege kjenneteikna på sivilisasjon. Det er vanleg å rekne at det går tusenvis av år tilbake – kanskje så mykje som 3 500 år. Retten er òg nedfelt i Verdserklæringa om menneskerettane frå 1948, artikkel 14 punkt 1: «Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse.»

Asylinstituttet er viktig. Det gjer at menneske som er forfølgde eller på flukt, kan finne ein ny heim. Ein viktig og nødvendig del av asylinstituttet er òg at mange får avslag på søknaden sin – dei oppfyller ikkje krava. Dei skal sendast tilbake til landet dei kom frå. Ein del av dei kan ikkje sendast tilbake, t.d. fordi situasjonen i heimlandet er så farleg at det ikkje er tilrådeleg.

For ein god del menneske har det ført til at dei vert verande i Noreg på ubestemt tid – det vil seie lenge.

Det gjeld òg relativt mange barn. Dei lærer seg norsk. Dei går i barnehage og på skule. Dei vert ein del av lokalsamfunn over heile landet. Dei leikar og ler som andre barn. Dei treng kos og trøyst som andre barn. Dei er barn, også kjente under nemninga «asylbarn».

Regjeringa gjorde for 2014 ei endring i tildelingsbrevet til Politidirektoratet, noko som er bakgrunnen for denne saka. Under delmål 4.2 «Rask retur av utlendinger uten lovlig opphold» står det: «Saker som omfatter barn skal prioriteres.» Det var ei endring frå 2013, der det stod: «Saker som omfatter barn som har oppholdt seg lenge i Norge uten tillatelse skal prioriteres.» Basert på tildelingsbrevet sender Politidirektoratet ut eit såkalla disponeringskriv for politi- og lensmannsetaten. I det brevet hadde Politidirektoratet ikkje gjort den same endringa. Ho vart dermed ikkje vidareformidla til dei som står for returane, Politiets utlendingseining – PU.

Først heilt i slutten av 2014, den 2. desember, vart feilen oppdaga. Bergens Tidende kunne fortelje at endringane i tildelingsbrevet frå Justisdepartementet ikkje hadde vorte følgde opp av Politidirektoratet. Justisministeren vart på kort varsel innkalla til Stortinget, der han erkjente og beklaga feilen.

Etter ei tid vart det opna kontrollhøyring i saka med utgangspunkt i tre problemstillingar:

«1. Hvordan ble formuleringen forstått og implementert av underliggende etater?

2. Hadde departementet grunnlag for å forstå, og burde det forstått, at denne endrede formuleringen ikke ble videreformidlet til underliggende etater?

3. Har statsrådens opplysninger til Stortinget vært korrekte og fullgode, og i tråd med de faktiske forhold?»

La oss ta dei tre spørsmåla for oss i rekkjefølgje. Korleis forstod og implementerte underliggjande etatar politikkendringa?

I Stortinget den 2. desember gjorde justisministeren det klart at han ville til botnar i det spørsmålet. Alt kort tid etter gjekk Politidirektoratet ut og sa at politikkendringa var forstått, og at feilen ikkje hadde fått konsekvensar. Justisministeren vidareformidla denne budskapet til kontrollkomiteen i brevs form.

Denne forklaringa heldt statsråden og statsministeren fast ved fram til høyringa i februar 2015, sjølv om det var få eller ingen teikn som tyda på at politikkendringa var forstått. Høyringa avdekte at svaret på dette spørsmålet i røynda var langt enklare – og i grunnen logisk: Det ein ikkje har fått med seg, kan ein heller ikkje forstå. Politikkendringa var ikkje formidla vidare, og var då heller ikkje forstått – ikkje av direktoratet, og ikkje av Politiets utlendingseining.

Burde så departementet og statsråden ha forstått at ingen hadde oppfatta det? Det mangla i alle fall ikkje på signal. Først fekk departementet ein kopi av disponeringskrivet frå Politidirektoratet, utan å leggje merke til at politikkendringa ikkje var sett i verk. Så fekk det eit brev med spørsmål frå Politidirektoratet om den konkrete formuleringa. I svaret sitt lét departementet vere å oppklare, men gjentok den same formuleringa som det hadde brukt i tildelingsbrevet, og sa at «saker som omfatter barn skal prioriteres i 2014». Utover det kom ikkje departementet med noka påpeiking av politikkendringa som låg i punktet, eller ei presisering av at dette var ei endring.

Med andre ord: Dokumentasjonen på at endringa ikkje var formidla vidare, var i departementet, og eit klart teikn på at Politidirektoratet ikkje forstod ho, var der òg.

Utover hausten 2014, og særleg i september, aukar talet på utsendingar kraftig. Dei første varsla tikkar inn til departementet i form av brev frå bl.a. Norsk Organisasjon for Asylsøkere, og media skriv om utsendingar av lengeværende barn. Dette når òg Stortinget, og representantar for fleire parti tek opp spørsmålet om det i Stortinget.

Allereie den 29. september fekk statsråd Anundsen det første spørsmålet om dette denne hausten. I frontaledebatten tidleg i oktober held spørsmåla fram med å kome, ikkje minst frå støttepartia til regjeringa, Kristeleg Folkeparti og Venstre. Justisministeren svarar, men ikkje på noko tidspunkt undersøker han eller den politiske leiinga om politikken vert sett ut i livet.

I utgreiinga si for Stortinget den 2. desember 2014 kalla justisministeren den omtalte politikkendringa for «en viktig endring» og «den klare politikkendringen».

Dersom ein statsråd ynskjer å gjennomføre ei viktig politisk endring, er det ikkje berre vanleg, men absolutt nødvendig å formidle det på ein tydeleg måte nedover i systemet. Så må det takast opp igjen, forklarast, presiserast, understrekast og kommuniserast igjen og igjen – på alle nivå. Er det problem med gjennomføringa, må det gripast fatt i. Problema må løysast.

Kunnskapen om at politikken ikkje vart sett ut i livet, fanst i departementet. Tala gjekk i veret, og frå Stortinget, organisasjonar og advokatar kom det spørsmål om det som kunne vore følgt opp. Men det finst ikkje snev av dokumentasjon på at kunnskapen vart følgt opp, eller at informasjonen vart etterspurd. Det er etter mitt skjønn liten tvil om at departementet kunne og burde forstått at politikkkendringa ikkje vart sett ut i livet.

Har så justisministeren informert Stortinget på ein korrekt og fullgod måte?

Det er eit kjernes spørsmål. Han har gjeve mykje informasjon til komiteen i etterkant. Eg meiner likevel svaret på nokre kritiske tidspunkt er nei.

Vi skal igjen stoppe opp ved hausten 2014, fordi det er då langt fleire barn vert sende ut, og fordi det er då det kjem mange spørsmål om det frå Stortinget.

Allereie den 29. september får statsråd Anundsen det første spørsmålet. Karin Andersen frå Sosialistisk Venstreparti spør justisministeren om han kan talfeste kor mange barnefamiliar med opphald i Noreg på meir enn tre år og med endeleg avslag, som har vorte sende ut av landet sidan 28. februar. Det gir statsråden ein sjanse til å undersøkje situasjonen.

I sitt svar den 3. oktober 2014 svarte statsråden med tal til og med august utan å ta med september – ein månad der talet på utsendingar hadde gått kraftig opp.

I frontaledebatten den 6. oktober kjem spørsmålet for alvor opp, mellom anna frå representanten Trine Skei Grande. Ho spør:

«Så mitt spørsmål til statsråden er: Har han gitt noen beskjeder i systemet som gjør at vi får en massiv utsending før det nye regelverket trer i kraft?»

Til det spørsmålet innleier statsråd Anundsen sitt svar slik:

«Jeg er veldig glad for det spørsmålet – det har vi ikke gjort. Vi har økt måltallet for returer generelt, og det fører også til at flere blir sendt ut.»

Det er ein ny sjanse til å undersøkje korleis det ligg an med politikkkendringa, og eg vil leggje til at det ville vere sær s vanleg om ein statsråd sjekka status etter gjentekne spørsmål om ei sak i Stortinget.

Samtidig har det skjedd ei rekkje ting som faktisk påverkar talet på returar av lengeverande barn. Måltala for utsendingar har gått kraftig opp sidan regjeringsskiftet i 2013. Medan dei raud-grøne partia føreslo eit måltal på 4 000 utsendingar i 2014, vart det auka til 6 700 av Solberg-regjeringa. I revidert statsbudsjett for 2014 vart det nok ein gong auka, denne gongen til 7 100 utsendingar.

Denne politikkkendringa vart tett følgt opp av statsråd Anundsen. Særleg i andre del av 2014 førte det til eit kraftig press på dei underliggjande etatane. I august 2014 gav Politiets utlendingseining beskjed til direktoratet og departementet om at det ville verte vanskeleg å nå det måltalet. Det vart sett i verk ein tiltaksplan for å nå måltalet, bl.a. med ei omfattande omdisponering av ressursane.

Hausten 2014 vart det så ein sterk auke i talet på uttransporterte lengeverande barn, særleg frå september. Aukener tydeleg, både når ein ser på absolutte tal, og når ein ser på dei som del av det totale talet på uttransporterte. Ifølg-

je justisministeren i høyringa var tala for september klåre i departementet frå 8. oktober. Heller ikkje etter det når dei tala fram til Stortinget.

Det var òg andre tilhøve rundt utsendingane av lengeverande barn i 2014 som Stortinget kunne hatt interesse av å vite denne hausten – for det første at regjeringa hadde endra praksis for tilbakesendingar til Afghanistan, slik at barnefamiliar vart sende attende i gradvis aukande tempo, for det andre at det 24. september gjekk eit charterfly til Nigeria med 26 lengeverande barn. Det er dette som direkte påverkar tala den månaden.

Det er ikkje slik at justisministeren vart spurt om måltala, Nigeria-charteret eller anna og så gav feilaktig informasjon her. Men det er slik at han lét vere å formidle informasjon til Stortinget, noko vi i ettertid kan slå fast hadde noko å seie for at det vart sendt ut fleire – ikkje færre – barn. Informasjon som kunne belyst spørsmåla, og kanskje vist at politikkkendringa ikkje vart sett ut i livet, kom ikkje.

Justisministeren burde delt informasjon med Stortinget i haust, informasjon som kunne belyst saka. Etter at Bergens Tidende avslører saka, kjem han likevel i skade for å gje uriktig informasjon.

Eg har allereie vore innom at justisministeren fortel komiteen og Stortinget at politikkkendringa «var forstått og lagt til grunn», basert på Politidirektoratets utsegn om det. I brev form, men også i stortingsalen, vart det gjenteke.

Men, som vi no veit, er det feil. Det forstod han, ifølgje seg sjølv, under høyringa, då han høyrde sine eigne underliggjande etatar.

La meg tillate meg ein liten kommentar til det. Ein statsråd har konstant tilgang til informasjon frå sine underliggjande etatar – muntleg og skriftleg, direkte eller via embetsverket. Han kan spørje og grave for å forstå og få vite. Det framstår difor vanskeleg å feste lit til at justisministeren – den med best tilgang til informasjon frå etatane – først under høyringa forstod det mange av oss andre for lenge sidan såg som openbert, at politikkkendringa ikkje var forstått og implementert.

På eit anna punkt er informasjonen misvisande. Seint på hausten byrja kontroll- og konstitusjonskomiteen å jobbe med denne saka. I eit brev til komiteen den 19. desember skriv Anundsen at auken i returar hausten 2014 i det vesentlege kom på grunn av endra returføresetnader til Nigeria og Afghanistan. Han skriv:

«(...) det åpnet seg en returmöglichkeit til to land det tidligere har vært vanskelig å returnere barnefamilier til.»

Eitt av dei var altså Afghanistan.

Statsråden viste i sitt brev 4. mars 2015 til at det var «dialogen samlet sett» som tilsa at det var mogleg å tvangsreturnere. Vanlegvis betyr eit uttrykk som at «det åpnet seg en mulighed» at noko har endra seg som skaper ei opning. I vårt arbeid har ikkje fleirtalet i komiteen funne spor av dekning for å seie at det opna seg ei moglegheit for returar til Afghanistan. Ingenting opna seg. Det ser heller ut som om Noreg på eige initiativ har endra utsendingspraksis.

Den 2. mars 2015 bad afghanske styresmakter Noreg om å slutte med tvangsreturar av barnefamiliar til Afghanistan. Tidlegare hadde også dei afghanske styresmaktene

protestert på desse returane. Dei breva styrkte inntrykket av at regjeringa tok sjansen på å auke uttransporteringane til Afghanistan kraftig på eige initiativ, ikkje at det vart ei opning på afghansk side.

Oppsummert:

1. Justisministeren har fortalt Stortinget om ei «klar politikkendring» som er «viktig», og som «myket opp fokuset» på lengeverande asylbarn. Men denne endringa vart ikkje sett ut i livet. Det er ikkje gjort andre forsøk på å setje endringa ut i livet enn eit enkeltstående brev, med ei uklår formulering. Den framstillinga Stortinget vart gjeven, stemte ikkje, og det vart ikkje gjort vesentlege forsøk på å få ho til å stemme.
2. Justisministeren svarte Stortinget på gjentekne spørsmål om lengeverande asylbarn hausten 2014. I dei svara var viktig informasjon utelaten: tiltak og omprioriteringar for å nå måltal for uttransport, endring i utsendingar til Nigeria og Afghanistan, auka uttransporteringstal for september. Han valde heller ikkje å undersøke desse tilhøva i etterkant av ei rekkje spørsmål i Stortinget, og han informerte ikkje Stortinget om det før Bergens Tidende skreiv om saka.
3. Etter at saka vart offentleg og kontrollkomiteen stilte spørsmål om ho, har justisministeren også gjeve fleire uriktige opplysningar til Stortinget. Han har forklart at politikkendringa vart forstått av politiet. Det stemmer ikkje. Seinare forklarte han at dei høge tala på returnerte, lengeverande barn til Afghanistan kom av at «det åpnet seg en mulighet». Men det er ingenting som tyder på at det opna seg ei mulegheit.

Dette er ei alvorleg sak. For det fyrste handlar det om ekte menneske, om ekte barn, som får skjebnen sin bestemt av vedtak gjorde i regjering eller storting. Asylbarn er ei av våre mest sårbare grupper i samfunnet. Mange har flykta frå krig. Mange har levd livet sitt utan å vite kvar i verda dei vil vere neste år. Dei har ikkje den tryggleiken klassekameratane har for at dei har ein trygg heim i framtida. Vi skuldar alle dei barna at stortingsfleirtalet tek sine avgjerder basert på balansert, korrekt og fullgod informasjon.

For det andre handlar det om korleis demokratiet vårt fungerer. Stortinget må kunne stole på at regjeringa gjev balansert og fullstendig informasjon om viktige saker. Det er statsrådene sjølve som har ansvar for å sikre at informasjonen dei får frå sine underliggjande etatar, er korrekt. Og objektivt sett er det brot på opplysningsplikta dersom ein vidareformidlar uriktig eller villeiande informasjon til Stortinget.

Eg meiner statsråden har bidrege til å villeie Stortinget og på minst eitt punkt gjeve Stortinget uriktig informasjon. På den måten har han ikkje overhalde si opplysningsplikt slik ho følgjer av Grunnlova § 82.

Det må vere rom for feilvurderingar i politikken. Alle gjer feil. Feil kan dessutan rettast opp. Eg tek ikkje til orde for eit system eller ei forståing som gjer det umogleg å vere politiskar, og at vi kun skal ha feilfrie politiskarar. Men det er samtidig slik at alvorlege feil bør få konsekvensar for den som er ansvarleg.

Dersom nokon ikkje gjennomfører det dei har sagt til Stortinget at dei skal gjennomføre, og dersom opplysnin-

gane dei har kome med i den same saka, ikkje er korrekte, er det snakk om graverande og systematiske feil. Dei feila bør få konsekvensar.

Det er heller ikkje slik at brot på opplysningsplikta automatisk fører til mistillit. Det er andre moglege sanksjonar knytte til eit slikt brot heimla i Grunnlova. Men manglande tillit er eit politisk uttrykk for at vi meiner at:

- politikkendringa ikkje vart sett ut i livet
- justisministeren burde ha skjøna det
- Stortinget ikkje er informert som det skal

På den bakgrunn har eit mindretal i komiteen, frå SV, Senterpartiet og Arbeidarpartiet, konkludert med at vi ikkje har tillit til statsråd Anders Anundsen.

Eg tek opp det forslaget som SV står bak i innstillinga.

Presidenten: Representanten Bård Vegar Solhjell har tatt opp det forslaget han refererte til.

Jette F. Christensen (A) [10:24:28]: Arbeiderpartiet har ikke tillit til Anders Anundsen som justisminister. Justisministeren har brutt Grunnloven. Justisministeren har brutt opplysningsplikten. Justisministeren har gitt uriktig informasjon til Stortinget. Justisministeren har holdt tilbake informasjon Stortinget har bedt om å få. Justisministeren leser ikke brevene sine. Justisministeren ser ikke til at beskjeder han vil gi, blir fulgt opp. Justisministeren forskutterer hva embetsverket vil si i høringer. Justisministeren skylder på embetsverket for noe han selv har ansvar for.

Beskjeden om politikkendringen justisministeren varslet, nådde aldri politiet. De fortsatte som før. Da det ble avslørt, sa justisministeren at den hadde nådd fram allikevel, at de hadde skjønt det. Det er vanskelig å tro på, av to grunner:

1. Politiet sier at den beskjeden nådde aldri fram.
2. Det ble sendt ut flere unger.

Ifølge PODs tall ble det sendt ut tre ganger flere lengeværende barn i 2014 enn det ble i 2013. Ministeren har sagt at grunnen til det er at det åpnet seg en returmoglighet til Afghanistan. Det er Afghanistan uenig i. Det er også politiet uenig i, som sier i høringen at grunnen til at tallet økte, var at måltallene økte.

Historien byr ikke på så mange mistillitsforslag fra Arbeiderpartiet, så hvorfor kommer det nå? Heller ikke Stortinget har en historie om å stå overfor en minister som bryter opplysningsplikten, slik som vi ser at Anders Anundsen har gjort. Historien er også vanskelig å sammenligne med i dag, fordi opplysningsplikten først ble grunnlovfestet i 2007. Opplysningsplikten lyder:

«Regjeringen skal meddele Stortinget alle de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av de saker den fremlegger. Intet medlem av statsrådet må fremlegge uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget eller dets organer.»

Denne plikten ble ansett som konstitusjonell sedvane rett fram til den ble grunnlovfestet i 2007, etter anbefaling av Frøiland-utvalget – heldigvis. Det å grunnlovfeste opplysningsplikten verner oss mot politikere som ikke synes det er så viktig å fortelle Stortinget hva de driver med.

Tolkningen av paragrafen finnes i Frøiland-utvalgets innstilling og i Stortingets innstilling, men man kan også finne det i regjeringens veileder om forholdet til Stortinget, ført i pennen av Nina Frisak ved Statsministerens kontor. Der står det i drøftingen at den «gjelder et alminnelig forbud mot at et regjeringsmedlem fremlegger uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget eller dets organer».

Og videre:

«Kravet gjelder altså (...) uavhengig av om regjeringen har fremmet en proposisjon eller en melding.» – tvert imot – «Bestemmelsen har sin fremste betydning der regjeringen ikke har lagt frem en proposisjon eller melding».

Eksempler som blir løftet fram i veilederen, og hvor bestemmelsen gjelder, er bl.a. alle typer spørsmålsformer Stortinget har, redegjørelser, trontalen og høringer. Kort fortalt skal en statsråd alltid opplyse Stortinget om ikke bare det Stortinget ber om å bli opplyst om, men på eget initiativ – som det står – også opplyse om alt som er av relevans for saken.

Kontrollkomiteens oppgave har vært å undersøke om det var det som skjedde. Saksordføreren har på en grundig måte gått igjennom de funnene vi har lagt til grunn, og det gjenspeiler hans samvittighetsfulle arbeid gjennom hele saken.

For å ta denne vurderingen må man bestemme seg for hva sannhet er. Selv om politikken har ett eneste tema – folks liv og hvordan det kan gjøres friere og tryggere, og forhåpentligvis litt bedre – er politikken natur velldig langt fra mennesket. Vi mennesker lengter ikke etter det eksplisitte eller flombelyste når det går mot vår. Insinuasjonen og kirsebærtrærne og hint om det man ikke vet hva er, annet enn at det er fint, kan gi enhver roser i kinnene.

Stortinget, derimot, lar seg ikke imponere av mystikk. Vi vil snakke, ikke danse. Vi vil ha alt. Stortinget vil ikke ha et glass vann, vi vil ha havet. Og vi vil slippe å spørre om det. Vi vil ha hele sanningen.

Det er blitt sagt veldig mye fint om opplysningsplikten. Nåværende statsminister Erna Solberg sa bl.a. dette i debatten om Mongstad i stortingssalen:

«Opplysningsplikten er en hjørnestein i vårt demokrati. Den er grunnlovsfestet. Den er en del av det som gjør at demokratiet vårt er gjennomskiktig. Det skal sørges for at beslutningene blir bra. Det skal sørges for at den politiske debatten foregår på bakgrunn av de faktaene som til enhver tid er tilgjengelige. Opplysningsplikten er det som gjør at vi er et demokrati.»

Og videre:

«Derfor er brudd på opplysningsplikten også veldig alvorlig. Derfor er det å holde tilbake opplysninger en måte man kan manipulere den politiske debatten på, til egen politisk gevinst, noe som ikke er i tråd med det som er grunnleggende demokratiske verdier.»

Jeg er enig med nåværende statsminister Erna Solberg i dette. Men det later ikke til at ministeren fra hennes egen regjering er det.

Faktisk eller empirisk sannhet kan defineres som den

egenskapen et utsagn har hvis det er i samsvar med virkeligheten – ikke referater, ikke disponeringsskriv – der resultatene er, der folk bor, eller som folk blir sendt vekk fra.

Arbeiderpartiet mener justisministeren har brutt Grunnloven fordi han har sagt det har skjedd en klar politikkendring – som aldri fant sted. Endringen ble ikke satt ut i livet, men – enda verre – ingenting ble gjort for å sette den ut i livet. Selv om justisministeren holdt fram med å framføre at endringen var viktig, ble den ikke fulgt opp i styringsdialogen. Alt tyder på at det å nå måltallene var viktigere. Det var dette som var temaet i møtene.

Departementet mottok flere signaler om at endringen ikke var oppfattet – ikke 1, 2 eller 20 – over 70. Likevel ble ingenting gjort for å følge opp. Dette er i seg selv alvorlig.

Å svare direkte er vel kanskje ingen politikers kjerneverdi. Hvorfor det er slik, er like lett å forklare som hvorfor noen sniker i køen. Man har latt oss slippe unna. Vi har fått lov til å vade i en myr av «fokus» og «robusthet» altfor lenge. Og der er det, som i myrer flest, lunt. Når man snakker uklart, er det vanskeligere å bli tatt i klar løgn. Derfor er opplysningsplikten viktigere og vanskeligere å kontrollere enn sannhetsplikten. Hvordan skal man få svar på et spørsmål som man ikke vet at man trenger å stille?

Det er avgjørende for tilliten mellom folk og regjering at Stortinget alltid får hele bildet. Den tilliten blir utfordret hver gang man må stille oppfølgingsspørsmål. Den blir utfordret når Stortinget flere ganger må spørre om opplysninger. Den blir utfordret når man, som i denne saken, gjengir at brev fra andre lands myndigheter inneholder noe annet enn det de faktisk gjør. Den blir utfordret når saker blir opplyst – puslespillvis – gjennom pressen.

Å få opplyst denne saken har opplevdes som å dra ut hemmeligheter fra en tverr lillesøster. Det er underlig. Skriftlige spørsmål og høringer er jo en mulighet til å forklare hele saken ut fra sitt perspektiv. Den muligheten til å få saken opplyst ble ikke grepet. Derfor er dette andre grunnlovsbruddet mer alvorlig – fordi det er systematisk, det er gjentakende, og det sier noe om det forholdet man har til sannhet.

Justisministeren svarte Stortinget på gjentatte spørsmål om lengeværende asylbarn høsten 2014. I svarene ble viktig informasjon utelatt. Justisministeren nevnte ikke tiltak og omprioriteringer som var satt i verk for å nå måltallet for uttransportering. Informasjon om økt antall utsendelser til Nigeria og Afghanistan ble ikke videreformidlet, og han utelot uttransporteringstallene for august og september.

Vi kan ikke være sikre på at justisministeren hadde disse opplysningene for hånden da han sto der. Det vi imidlertid kan være sikre på, er at han ikke var så usikker på sine egne svar at han valgte å undersøke forholdene i etterkant av alle de svarene han ga i Stortinget. Det er ikke uvanlig at statsråder ikke har alle svar inne, men svarer at de må komme tilbake til Stortinget med sikker kunnskap. Det er helt akseptabelt. Men det som er uakseptabelt, er statsråder som ikke finner det formålstjenlig å gi Stortinget utfyllende svar, eller gir skråsikre svar som ikke er riktige. Kombinasjonen av å være skråsikker og ikke å gi helt riktige svar, er ikke alltid en helt perfekt kombinasjon. Det er

en grunnlovfestet forventning at statsråder skal undersøke om det som vedkommende sier i Stortinget, er sant. Den forventningen ble ikke innfridd.

Ministeren har gitt Stortinget inntrykk av at feilen han gjorde, ikke har fått konsekvenser. Styringsbrevet til Politidirektoratet ble endret, men PODs instruks til PU, disponeringsskrivet, inneholdt ikke endringen. Justisminister Anders Anundsen fikk kopi av det brevet. Det leste han aldri. Han har skyldt på underliggende etater. Likevel har han holdt fast på at politiet skjønnte hva han egentlig mente, altså det motsatte av det som sto i brevet de fikk. I brev 19. desember skriver han til komiteen at politiet oppfattet endringen. Humlegård uttalte også til Bergens Tidende at PU hadde forstått føringene.

Jeg forventer mye av politiet, men jeg forventer ikke at de har synske evner. Derfor var det ikke overraskende at PU selv i høringen sa at de ikke hadde fått skriftlig eller dokumentert beskjed om å endre praksis. Dette sa de fordi de ikke hadde fått det. Uttalelsene fra Bergens Tidende er:

«Vi har ikke oppfattet noen klar endring i politikken fra Anundsen. Folk spør seg om hva som egentlig er beskjeden fra justisministeren.»

Dette ble gjentatt og forsterket i høringen.

Kristin Ottesen Kvigne fra PU gjentok i innledningen sin at PU ikke hadde fått med seg endringen. Selv om statsråden både overfor Stortinget og til pressen holdt fram med – helt til etter at høringen var ferdig – at det hadde de, viste det seg i høringen at det ikke stemte. Statsråden var allikevel så overbevist om at han hadde rett at han valgte å formulere budskapet enda en gang i en kronikk. Problemet var at han skrev den kronikken før høringen var ferdig. Etterpå kunne pressen opplyse om at det måtte ringes land og strand rundt for å endre det som sto der. Det sier noe om skråsikkerhet. Denne kronikken ble forfattet før Humlegård svarte meg i høringen på at den politikkendringen som var forstått, dreide seg om den varslede engangsløsningen, ikke om disponeringsskrivet.

I høringen sier politioverbetjent Pettersen i Politiets utledningsenhet:

Vi savner styringssignaler. Vi har ikke fått beskjed om endret praksis. Vi kan ikke gi oss inn på å tolke hva politikerne sier.

Det er på et vis betryggende at PU uttaler seg slik. Det betyr at det er folket, gjennom valg, som bestemmer over politiet. Og de venter på beskjed. Problemet melder seg selvsagt når den beskjeden ikke kommer. Politidirektøren sa at han ikke kunne huske å ha fått et signal, en beskjed, en samtale eller så mye som et møte om at endringene som lå i å ta ut formuleringen «lengeværende barn», var viktig å gjennomføre. Men måltall var temaet på flere av møtene om styring.

Justisministeren har ved flere anledninger sagt at årsaken til at antallet barn som ble returnert, økte, var at det åpnet seg en mulighet. Hva det betyr – som saksordføreren var inne på – er vanskelig å definere, for det ble ikke formulert noe skriftlig. Det har ikke blitt dokumentert noe sted at afghanske myndigheter har gitt signaler om en endret situasjon eller en mulighetsåpning. Det vi har, derimot,

er uttalelser fra sjefen i PU om at det ikke skyldes noen åpning av en mulighet.

Kristin Ottesen Kvigne sier i høringen – og dette tillater jeg meg å sitere, for det er viktig:

«Tiltakene» for å nå måltallene «var rettet mot at vi skulle omprioritere til områder hvor det var returforutsetninger, og at vi skulle ta ressurser fra områder hvor vi så at returforutsetningene var små eller ikke tilstedeværende. Det betyr at vi hadde et fokus på særlig Afghanistan og Nigeria med tanke på returer. Når det gjelder Afghanistan, er det åpenbart at det har blitt sendt ut flere barn til Afghanistan nå enn det har vært tidligere, og det skyldes at vi har hatt et fokus på det området – det er ikke tvil om at det var både flere barnefamilier og flere barnerike familier som ble sendt til Afghanistan høsten 2014.»

Det var det ingen tvil om. Vi har også brev sendt fra afghanske myndigheter som sier det motsatte. Det vet vi, på tross av at departementet har engasjert seg for å gjøre disse brevene så vanskelig tilgjengelig og oversatt som overhodet mulig. Disse uttalelsene og brevene viser at vi også her har et eksempel på at ministeren har sagt noe som ikke stemmer overens med virkeligheten. Han holdt tilbake informasjon for Stortinget. Et eksempel er spørsmålet av 6. oktober fra Trine Skei Grande, som saksordføreren gjenga, om ministeren hadde gitt «noen beskjeder i systemet som gjør at vi får en massiv utsending for det nye regelverket trer i kraft». Da unnlot ministeren å oppgi at tallene for september var på vei opp. De var så mye på vei opp at ministeren i høringen omtalte september som en ««stor» måned». I tillegg kom – etter den oppmerksomheten denne saken hadde ført til – en tiltaksplan som årsak til økte utsendelser. Dette er informasjon som statsråden burde hatt, og hvis han ikke hadde den, burde han ha skaffet seg den. Han burde ha skjønnet at den burde ha tilfalt Stortinget. Derfor er det å anse som et brudd på § 82.

Justisministeren forteller oss at han ikke leser posten sin. Det kom tydelig fram i høringen. Derfor reagerte han ikke, selv om han mottok mange varsler om problematiske utsendelser. Men dette er vanskelig å tro på, for de samme type varsler førte til at utsendelser ble stoppet.

Så vil jeg tillate meg å si noe om den andre tilliten, den som ikke er konstitusjonell, den som er reell – den opplevde tilliten. Vi politikere har en jobb å gjøre som ikke bare handler om lover, vedtak og klipping av snorer. Den jobben handler om å forvalte det skjøreste som finnes mellom folk: tillit. Hva skjer med den tilliten vi har som politikere, når vi har politikere som sier at en politikkendring er viktig, men ikke gjør noe for å oppfylle den? Hva skjer med den tilliten, når man sitter igjen med et inntrykk av at justisministeren ikke spiller på lag med Stortinget for å få opplyst en sak? Hva skjer med den tilliten når det er pressen som stadig må avsløre nye aspekter ved en sak vi alle er opptatt av? Den svekkes.

Derfor handler denne saken om noe som er større enn justisministeren, og noe som er større enn hans forhold til Stortinget. Det handler om folks forhold til politikken. Hvis det ender med at folk sitter i de tusen hjem og har grunn til å slutte å tro på at politikerne mener at noe er vik-

tig når de sier at noe er viktig, taper alle. Hvis tanken om at ja, ja, de sier så mye løye inne i Oslo, men de gjør noe helt annet, får et poeng, taper demokratiet.

Henrik Ibsen skrev i «John Gabriel Borkman»:

«Det infameste er venns misbruk av venns tillit.»

Regjeringen er Stortingets, altså folkets, tillitsvalgte. Da må den konstitusjonelle og reelle tilliten være til stede.

Den liberale britiske statsministeren Herbert Henry Asquith sa en gang at også for regjeringer gjelder prinsippet: Tillit er vanskelig å oppnå, men lett å ødelegge. Det gjelder ikke bare for hver enkelt, men det gjelder for politikken som helhet. Det bør være vår felles oppgave å unngå at det skjer. Vi i Arbeiderpartiet opplever ikke at justisministeren anser det som sin oppgave. Derfor har ikke Arbeiderpartiet tillit til Anders Anundsen som justisminister.

Michael Tetzschner (H) [10:44:32]: Hvis presidenten tillater, vil jeg reflektere litt over de to foregående innleggene.

Det første var gjennomsyret av moralsk patos, og da vil jeg bringe forsamlingens erindring inn på at den representanten som uttalte seg med så stor moralsk patos om opplysningsplikten, kanskje selv hadde anledning til å gjøre det fra Stortingets talerstol fordi han tilhører et parti som var 300 stemmer fra ikke å bli representert i forsamlingen. Og i forhold til de andre hypoteser som fremgår av innstillingen og prosedyren her i dag, tror jeg de fleste er enige i at hvis han hadde oppfylt sin opplysningsplikt overfor Stortinget da han var statsråd, og meddelt at man i mars 2013 hadde lagt bort prestisjeprosjektet Mongstad, som har kostet skattebetalerne 5–7 mrd. kr, fordi man ikke kom til månen, man kom bare til Mongstad, uten å rense et eneste gassmolekyl – vel, jeg synes den moralske patosen faller litt på steingrunn, i hvert fall hos meg, også fordi det uttales at man har en aktiv tilskyndelse til å informere Stortinget i saker av viktighet. Det mener jeg at man har, men man kan jo stille denne saken opp mot Mongstad-saken, med sine 5–7 mrd. tapte skatte kroner, som klart er koblet til et ønske om å bli gjenvalgt ved faktisk å holde det norske folket og velgerne i uvitenhet – og det vil jeg si er kanskje et hakk verre enn å være unøyaktig i Stortinget – om at man har henlagt et av de store prestisjeprosjektene. Og man sitter på den opplysningen i seks måneder – man sitter på den opplysningen i seks måneder.

Jeg tror også vi skal ta det ned lite grann ved å si at det vi diskuterer i dag, ikke er om vi er for eller imot asylinstituttet. Vi har i Norge – hvis vi ser på ordskiftet i andre land – en nokså omforent holdning til hva som skal være en human og riktig asylpolitikk. Vi oppfyller Flyktningkonvensjonen gjennom vår utlendingslov. I tillegg legger vi inn et ekstra sikkerhetsnett, som gjør at vi vurderer alle saker individuelt – selvfølgelig saker som innbefatter barn spesielt – etter § 38, hvor det sies at man skal se om det allikevel er sterke menneskelige hensyn som taler for at man får innvilget opphold, selv om man ikke har beskyttelsesbehov etter internasjonale standarder, og selv om man ikke har noen internasjonal forpliktelse å leve opp til. Så det systemet forvaltes hver eneste dag gjennom lovlig, skikkelig saksbehandling. Man treffer beslutninger i Utlendings-

direktoratet. De som er misfornøyd med utfallet, kan få prøvd saken sin i UNE, og man kan til og med – hvis det er andre sider ved rettsanvendelsen – få prøvd saken sin i domstolene. Hvis det skulle komme nye fakta inn i bildet, har man faktisk også muligheten til å fremme omgjøringsbegjæringer. Vi har et ganske godt system.

Justisministeren ble en gang kritisert for å bruke et litt hardt uttrykk om å få effektivt lovlig vedtak, men det brukes altså uttrykk som «å kaste ut asylbarn». I virkeligheten er det snakk om å effektivt norske, lovlig forvaltningsvedtak, som hele systemet forutsetter at skjer. Det er ikke å hive ut saksløse små barn, som man kan få inntrykk av. Det er jo nettopp fordi de ikke har en historie som tilsier at de skal ha beskyttelse, som gjør at lovlig forvaltningsvedtak må effektiviseres. Så jeg vil si at det er minst like presist å si at dette er en håndhevelse av norsk suverenitet, nemlig ved at det er vi som bestemmer hvem som skal få anledning til å innvandre hit. EØS-regelverket kan være omstridt, men egentlig er flyktning- og asylpolitikken ikke så omstridt.

Så kommer vi til dette: Hvilken rekkefølge skal politiet arbeide etter? Da er vi jo skjønt enige om at de som kommer inn via Schengen-grensen, og som ikke har lovlig opphold i Schengen-området, i henhold til Dublin-avtalen skal returneres til første Schengen-land, som egentlig er ansvarlig for å opprettholde en felles innvandringspolitikk. Derfor er veldig mye av det Politiets utlendingsenhet driver med, nettopp dette.

Neste gruppe som alle også er enige om, er dem som har litt alvorlige straffedommer, altså de som har kommet for å drive med ulovlig virksomhet. Når deres forhold er avklart, skal de også ut.

Den siste gruppen er andre. Og i alle disse gruppene kan det også være bipersoner som er barn, selvfølgelig.

Så har vi dem som kanskje har tatt feil av sin stilling som flyktninger. Det er ikke noen forbrytelse å ta feil av sin internasjonale status som flyktning. Det er derfor vi har dette prøvingsystemet. Men når forvaltningsvedtaket er truffet, må det effektiviseres. Og det er denne gruppen for utsendelse vi nå snakker om som om det var en verdenskrig som sto for døren. Det er det ikke. Jeg vil si at det bildet som representanten Christensen hadde, egentlig var ganske godt: Vi vil ikke bare ha et glass vann – vi vil ha hele havet. Da må jeg si at det vi her diskuterer, er nesten stormen i vannglasset. Og hvorfor skal man ha hele havet? Jeg vil foretrekke et glass vann hvis det er snakk om å drikke seg utørst, men det er en annen side.

Jeg vil også si til Stortingets opplysning: Jeg kan ikke se at det er noen av disse sakene som har vist at de som gjør en god jobb i forvaltningen – enten det er UNE, UDI eller Politiets utlendingsenhet – ikke er skikkelige mennesker, som følger de reglene og instruksene de får av oss. Det er ingen av disse beslutningene som er underkjent av domstolene.

Tilbake til den politiske sfæren: Stortingets opplysningsplikt er, som også ble nevnt av representanten Christensen, ganske godt utredet av tidligere statsråd fra Arbeiderpartiet, Ranveig Frøiland, i Frøiland-utvalgets innstilling, fra ca. ti år tilbake, da den var til behandling her.

Det sies mye fornuftig der. Det sies bl.a. at det er riktig at Grunnloven har fått en ny bestemmelse, men det lå ikke i det at man skulle gjøre noe annet enn å kodifisere det som var forfatningsretten. Derfor ser jeg med forundring at Arbeiderpartiet i innstillingen har formet en teori om at det nå er veldig alvorlig, fordi denne grunnlovsbestemmelsen instituerer et straffansvar. De impliserer altså at opplysningsplikten er blitt mye skarpere gjennom kodifiseringen enn slik den var, da den var forfatningsmessig sedvanerett. Men det er simpelthen ikke riktig. Tidligere hadde man en straffebestemmelse i ansvarlighetsloven om at opplysninger til Stortinget kunne medføre straffansvar. Det var kanskje noe av det som var problematisk, at man hadde en hjemmelslov og en straffebestemmelse i en særlov. Men det er ikke slik at man her høytidelig kan konstatere at man eventuelt har brutt Grunnloven § 82. Det står jo også i Frøiland-utvalgets innstilling at det er opp til det politiske skjønn hva man vil forlange av opplysninger, og da legger man selvfølgelig vekt på at det gjelder særlig opplysninger som gis i innstillinger til Stortinget, der Stortinget skal treffe vidtrekkende beslutninger. Det kan være lovsaker eller snakk om milliardbevilgninger, og det er klart at da skal man være pinlig nøyaktig, for ellers treffer Stortinget beslutninger på et uriktig grunnlag. Det er helt opplagt. Det ville ikke fungere hvis man ikke kunne bruke mistillit og kontrollorganene som en etterkontroll.

Men det pekes også på at det er andre opplysninger som gis. De kan gis i spørretimen, og i løpet av ett minuts svarreplik skal man altså – ifølge saksordfører Solhjell – ha redegjort for en tematikk som ville kreve plansjer, analyser og kanskje en halvtimes foredrag. Da kan man jo ikke ha en opplysningsnorm som går ut på at man kan si «ja, dette ville jeg ha funnet interessant» eller «det stikkordet der skulle statsråden ha orientert om». Derfor har man – tilbake til Frøiland-utvalgets innstilling – valgt, med velberåd, i en utforming i Grunnloven § 82 å si at pliktene er formulert negativt, dvs. at de opplysningene som gis, skal ikke være ufullstendige, de skal ikke være feilaktige. Det er altså det som er. Det betyr ikke at hele saken må være utredet slik enhver representant i denne salen kunne tenke seg å få den utredet, for at opplysningsplikten skal være oppfylt. Det ville vært et umulig standpunkt.

Jeg vil også si noe om disse spørsmålene som man henviser til at statsråden skulle reagert på: For eksempel ble det fra saksordføreren vist til Karin Andersens spørsmål. Men det var jo spørsmål som insinuerte det som ingen senere har hevdet, nemlig at regjeringen og nærmest statsråden egenhendig gjorde det motsatte, altså var i ferd med å prioritere nettopp utsendingssaker med innslag av lengeværende barn. Det var det hun insinuerte, og det var det statsråden svarte klart på: Nei, en slik prioritering er der ikke.

Det samme temaet var også representanten Skei Grande inne på. Men samtidig ble det gitt den opplysningen at den spesielle fremhevelsen – som var Stoltenberg-regjeringens politikk – av at det var særlig viktig å få ut de lengeværende barna, prioriteringen innenfor gruppe 3, som man kan kalle den gruppen, var bortfalt. Men det betydde ikke at de var skjernet.

Da er det også ganske underlig: Da Stoltenberg-regjeringen gikk av høsten 2013 og etterlot seg et budsjettoppbygg som innebar et måltall for uttransporterte på 4 900, ble det av Solberg-regjeringen gitt en påplussing når det gjaldt både måltallet – til 6 700 uttransporteringer – og ressurstilgangen. I revidert statsbudsjett ble dette tallet økt til 7 100. Det er en ganske formidabel økning, vedtatt av Stortinget. Så vidt jeg har registrert, har ingen stemt imot det – med et visst forbehold om noen partier, som jeg ikke har gått etter i kortene på dette. Jeg kan ikke se at det skulle komme som en overraskelse på noen at når man øker måltallet fra 4 900 til 7 100, vil det også føre til at utsendelsen i alle kategorier vil gå opp. Det er ikke påfallende. Det er ingen påfallende forskyvning mellom grupper.

Så til insinuasjonene om at man ville nå et måltall: Det er Stortingets egne måltall, så jeg synes ikke det er så rart at statsråden har en viss respekt for dem og deler opp i delmål, som man alltid gjør når man må administrere, og som Stortinget kan forutsette er en del av den administrative videreformidling av en oppgave. Da fordeler man mellom oppgaver og avdelinger. Men det var ikke gjort noen illojal oppdeling som var i strid med de meldingene som var gitt i Stortinget gjennom disse korte spørsmålene.

Så det burde ikke komme overraskende på Stortinget at når de selv øker måltallet med 45 pst., fortsatt sendes ut grupper av lengeværende barn i asylsaker hvor det er besluttet at de ikke har rett til asyl. Det er som om man har falt litt for sine egne slagordspregede fremstillinger av saken, og nærmest har trodd at man har gjort det motsatte av det man gjorde i Faremos tid, nemlig skjernet denne gruppen spesielt for utsending, men det har aldri vært meningen.

Jeg kan også vise til en passasje som Bård Vegar Solhjell var inne på:

«Flere barnefamilier med langvarig opphold har blitt sendt ut på tross av og før de varslede endringene for lengeværende barnefamilier er gjennomført. De siste ukene ser det ut til at det er gjennomført planmessig utsendelse av nettopp slike familier.»

Ja, det er jo nettopp denne tematikken vi har vært inne på: Nei, det var ikke spor av det.

Så gjelder det spørsmålet om hva styring innebærer. Under høringen og opptakten til høringen var jo det store temaet om statsråden hadde vært lojal overfor Stortingets – vi får vel ikke si «vedtak» – for Stortinget har jo ikke truffet noe vedtak om å følge opp denne firepartiavtalen, som Stortinget egentlig ikke kjenner til, og de har også sagt nei takk i kontrollkomiteen til å underlegge en politisk inngått avtale mellom partigruppene en konstitusjonell kontroll. Det skulle tatt seg ut, om man gjorde det – da ville vi også fått atskillig mer å gjøre, og vi har nok å gjøre.

Vi må altså forholde oss til det som er utmyntet som vedtak i denne sal, det er det som er vår oppgave. Og der er det altså slik at når statsråden er blitt spurt om han har formidlet det videre, har han svart hele korrekt hele veien. I redegjørelsen 2. desember – eller i hvert fall i den forbindelse – ble han spurt om han kjente til at disponeringskrivet ikke hadde fått med seg at man skulle ta ut henvisningen til lengeværende barn, altså minnelsen av Grete

Faremo. Men den gangen var det ingen som syntes at tildelingsbrevet som var gått fra Justis- og beredskapsdepartementet til Politidirektoratet hadde mangler, for der sto jo nettopp den politikkendringen.

Så er det spørsmålet om politikkendring: Ja, det hender vel noen ganger i denne sal at vi sier at nå er det gjennomført en politikkendring. Det kan både være at vi overdriver effekten av det vi treffer vedtak om her; vi tror nærmest at det er en en-til-en-utveksling mellom vedtak her og slik virkeligheten ser ut, ute i verden. Det kan altså være en veldig stor politikkendring uten at det lar seg lese av statistikken i det korte løp, og særlig gjelder jo dette utlendingsfeltet, fordi det denne forsamlingen styrer, er jo de norske reglene. Som jeg var inne på i sted: Det vi diskuterer i dag, er jo en veldig liten gruppekategorisering under effektueringer fra Politiets utlendingsenhet, men det som avgjør om du kan lese noe ut fra statistikken, er jo forholdene ute i verden, det er forholdet til andre lands regjeringer, det er om vi har fått returavtaler på plass, det er om også de konkrete returforutsetningene er til stede. Og det kan jo også – som det alltid skal være også i en rettsstat – være forhold i den enkelte familie eller i den enkeltes sak hvor de personlige returforutsetningene heller ikke er til stede. Så man kan altså ikke lese dette ut fra et søylediagram. Man skal ha en usedvanlig livlig fantasi – antagelig så livlig at man ikke burde vært i politikken – for å lese, ut fra dette, dramatiske endringer om at det kan forskyve seg tall fra den ene måneden til den andre.

Og et av de kritikkpunktene jeg også til min forundring ser, er at det skulle være et stort antall utsendte i september. Det virker nesten som om man har trodd at statsråden selv har hatt mye overtid i september, men det er ikke slik det fungerer. Man bruker de mulighetene som er, og når det er praktisk og man ser at charter kan brukes, så gjør man det. Dessuten: Tallene for september, som statsråden ble kritisert for ikke å ha fremlagt i et møte – i et hastig svar under trontaledebatten, som ikke var varslet på forhånd – var per 6. oktober ajourført, fordi da var de kvalitetssikret. To dager senere fikk statsråden tabeller i hende som viste at utsendingstallet for september hadde vært høyt. Men man må jo ikke instituere som gjeldende og god forvaltnings-skikk her i huset, at statsråden skal informere om tall to dager før han har fått dem fysisk.

Altså: Vi kan jo bli beskyldt for en viss form for – skal vi si – etterpåklokskap i vår komité, og jeg må jo innrømme at vi kan ha en snev av det. Men det ville jo sette visse sammenhenger helt ut av spill – særlig dem Einstein har interessert seg for – hvis det er slik at man er pliktig til å informere om opplysninger før de altså er kvalitetssikret og kommet statsråden til kunnskap.

Jeg tror vi må se hele dette forløpet mer i en politisk kontekst enn egentlig i en kontrollmessig kontekst. Det er jo selvfølgelig slik at det kan bli politikk ut av alvorlige feil, og slik skal det være, men noen ganger kan man jo lure på om man bruker kontrollspråket, og om man bruker henvisning til § 82 i Grunnloven for litt mer trivielle anledninger enn man hadde forestilt seg da den opplysningsplikten ble skrevet inn i Grunnloven. Jeg tror mange ser at bak dette ligger det et ønske om å utfordre det fler-

tallet som er, og som Frøiland-utvalget var inne på: Det er ikke noe i veien for at også kontrollspørsmål kan bli overdimensjonert av partipolitiske grunner, det kommer vel egentlig bare an på partienes selvbeherskelse og selvdisiplin – og kanskje i siste runde velgerne – hvis de synes det er en real måte å drive politikk på, fordi de rett og slett ikke forstår hvilke lands ulykker man egentlig diskuterer her. Så må jeg også si, som medlem av komiteen, at vi i løpet av denne prosessen – ikke har fått avdekket en statsråd som – i hvert fall under høring og i andre sammenhenger – har vært på vikende front, har måttet gå tilbake. Saken står egentlig der den gjorde 2. desember 2014. Forsøkene på å lage dramatik av det som skjedde i Afghanistan, kan tjene som et eksempel på det. Dette er en sak som da heller ikke var kommet opp som noe tema, rett og slett fordi denne notevekslingen, forholdet til de indre politiske forhold i Afghanistan osv., var avsluttet – det var gitt beskjed om det for øvrig gjennom den forsterkede ressurs man hadde for å håndtere slike spørsmål i Kabul – men det sier jo litt om ønsket om å problematisere, selv på det mest syltynne grunnlag.

Jeg tror vi må konkludere med – og det tror jeg også vil stå seg for ettertiden – at Anundsen har informert Stortinget tilstrekkelig og riktig når det gjelder endringene i tildelingsbrevet. Han har overfor Stortinget beklaget at føringen ikke ble videreført i disponeringsbrevet fra Politidirektoratet til Politiets utlendingsenhet og politimestrene. Anundsen opplyste også til oss i kontrollhøringen at han allerede hadde gjennomført endringer for å bedre kontrollen og oppfølgingen av tildelingsbrevet i fremtidige styringsdialoger.

På disse tidspunktene var det ikke noe i tallmaterialet som departementet var i besittelse av, som tydet på at Politidirektoratet ikke hadde fulgt føringene i tildelingsbrevet, og det var derfor heller ikke særlig grunn til å undersøke forhold når det gjaldt andre deler i tildelingsbrevet.

Vi mener at Anundsen opplyste Stortinget tilfredsstillende også i de spørsmål som ble stilt gjennom Stortingets spørsmålsordning. Det foreligger ikke dokumentasjon på at de tiltak og omprioriteringer PU gjorde for å nå måltallet, hadde særlig betydning for de lengeværende barna, hvilket også var intensjonen. Informasjon om antall utsendelser og returpraksis, f.eks. til Nigeria, ble først aktualisert i oktober ved rapporten datert 8. oktober 2014. Returpraksisen til Afghanistan utviklet seg over tid, med relativt få månedlige uttransporter. De opplysningene som ble gitt, var fullgode i forhold til de spørsmålene som ble stilt. Det ville være vanskelig å hevde at opplysningsplikten til en statsråd strekker seg så langt at han er forpliktet til å oppdatere Stortinget løpende om nye tall om en senere periode enn de periodene han hadde å forholde seg til da han svarte. Det er imidlertid avgjørende at en statsråd opplyser Stortinget basert på de opplysninger som foreligger på svartidspunktet – og vi kan jo forestille oss hvis statsråden 6. oktober hadde begynt med gjetninger om hvordan tallene var, og ikke basert seg på de siste, kvalitetssikrede tall.

Vi mener også at flertallsmerknaden fra komiteen på dette punkt oppstiller en forventning om at en statsråd ikke

kan forholde seg til klare meldinger fra underliggende etater om deres forståelse av tildelingsbrevet. Med det sikter jeg til at Politidirektoratet jo har bekreftet at de forsto den politikkendringen på en adekvat måte. Det vises også til at Politidirektoratet to steder skrev svært tydelig at de hadde oppfattet styringssignalene i tildelingsbrevet. Og statsråden svarer helt konkret i brevet til komiteen at det er Politidirektoratet som opplyste at de har forstått føringene. At det skulle foreligge brudd på opplysningsplikten når en statsråd viderebringer en underliggende etats forståelse av tildelingsbrevet i sitats form, må egentlig bero på en nokså merkverdig utvikling av hva opplysningsplikten er ment å være etter Grunnloven § 82. Å viderebringe et slikt sitat er heller ikke et brudd med en statsråds opplysningsplikt.

Jeg må jo si at de som mente at vi i dag skulle ta farvel med statsråd Anundsen, vil måtte gå skuffet hjem, men det vi i virkeligheten tar avskjed med i dag, er minnelsene etter den forrige regjeringens asylpolitikk. Vi tar avskjed med det merket som Grete Faremo, og også statssekretær Lønset, har satt etter seg i forfatningsretten. Noen vil glede seg over det, andre ikke. Men jeg tror vi skal være klar over at hvis man ønsker politiske endringer, må det altså skje gjennom lov, det må skje gjennom forskrifter, det må skje gjennom politikkutvikling her i salen. Og jeg vil oppfordre dem som ønsker en annen asylpolitikk, til å fremme den gjennom egne forslag og ikke ved så mye krig ved stedfortreder. For det blir en veldig asymmetrisk krigføring hvis en selv kan tillate seg nokså urimelige og unøyaktige påstander om virkeligheten, mens statsråden lever – og det skal han – under et absolutt sannhetskrav.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:14:14]: Kontrollkomiteen behandler det konstitusjonelle, ikke det politiske, innholdet som representanten Tetzschner brukte mye tid på, og saken gjelder jo om statsråden har gitt korrekte opplysninger til Stortinget, jamfør Grunnloven § 82.

Det statsråden sa i Stortinget den 2. desember, var:

«Politidirektoratet har, som underliggende etat, ikke fulgt opp den klare politikkendringen som ligger i tildelingsbrevet for 2014. Slike feil skal ikke forekomme.»

Regjeringspartiene mener at dette ikke er noen ansvarsfraskrivelse, Senterpartiet er uenig i det.

Mitt spørsmål er følgende: Bør en så sterk kritikk av en embetsmann som statsråden har uttrykt fra Stortingets talerstol, få konsekvenser for vedkommendes stilling?

Michael Tetzschner (H) [11:15:08]: Nå synes jeg vi skal passe litt på de parlamentariske formene, for det er ikke opp til Stortinget å drive personalpolitikk. Men det ligger vel kanskje også i noe av det jeg sa tidligere, at ikke å ha lest godt nok korrektur på tildelingsbrevet fra departementet når man videreformidler det til politidistriktene og Politiets utlendingsenhet – det er en korrekturfeil i utgangspunktet. Jeg har ennå ikke sett at noen har klart å føre en overbevisende argumentasjon om at det var noe man ikke ønsket å sette ut i livet. Det er klart at hvis man opererte med en sånn ufeilbarlighetsstandard i det offent-

lige, ville det faktisk vært ganske ulevelig, og det ville gått utover administrasjonens effektivitet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:16:13]: Dette gjelder ikke korrekturfeil, ufeilbarlighetsstandard, som representanten snakker om, det gjelder det som er kjernen i saken, nemlig begrepet «klar politikkendring». Statsråden har hele tida sagt at det var en klar politikkendring i det tildelingsbrevet som ble gitt, og den klare politikkendringa har den øverste embetsmannen for politiet, politidirektøren, ikke fulgt opp. Er det en kritikk som må få følger for vedkommende tjenestemann?

Michael Tetzschner (H) [11:16:53]: Da kan jeg faktisk vise til Frøiland-utvalgets innstilling, som sier at Stortinget skal vise stor tilbakeholdenhet med å ha oppfatninger av embetsverkets aktiviteter og ansvarsforhold. Vi må i utgangspunktet rette vår bekymring, våre spørsmål og våre utfordringer til vedkommende statsråd. Det ligger jo også i maktfordelingsprinsippet at Stortinget ikke skal, ikke bør og ikke kan være personalmyndighet.

Jette F. Christensen (A) [11:17:40]: Jeg merker meg at representanten Tetzschner i sitt innlegg gjentar omkvedet i innstillingen fra Fremskrittspartiet og Høyre, der de skriver at de ikke finner grunnlag for kritikken. Det kan synes som om de er enige med justisminister Anundsen når han i høringen sier at det er vanskelig å se for seg at det er mulig å gjøre dette på noen bedre måte enn det han har gjort. Betyr det at regjeringspartiet Høyre synes det er akseptabelt at en statsråd holder tilbake informasjon, feilinformerer og lar være å følge opp eller undersøke om informasjonen som er blitt gitt, er riktig? At dere ikke mener at dette er grunnlag for kritikk, betyr det at regjeringspartiet Høyre nå innfører en helt ny statsskikk i Norge, nemlig at det er helt akseptabel embetsførsel for en statsråd å skylde på embetsverket?

Michael Tetzschner (H) [11:18:33]: Til det siste: Det er klart at når vi har en kontrollhøring der dens gjester oppfatter flere enn statsråden selv, og kontrollkomiteens medlemmer da spør ledere for ytre etater om deres forhold, må man jo få lov til å kommentere de svarene som kommer derfra. Da kan det ikke være sånn at opposisjonen bruker de svarene fra underliggende etater som det passer. Det må også være anledning til for andre – overordnede, departementet – å bidra med sin informasjon fra sitt ståsted.

Når det så gjelder statsskikken: Veldig mye i kontrolltemaene er veldig vagt formulert, og da blir det jo en politisk vurdering, som vi da ikke er enig med komitéflertallet i så langt.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:19:53]: Kanskje altfor sjeldan seier vi politikarar akkurat det vi meiner. Det skal eg gjere no: Eg synest dette var eit pinleg innlegg av representanten Tetzschner. Eg synest det var ganske dårleg og iallfall langt under det nivået representanten har kapasitet til. Store delar av det var haldne i ein litt spydig, harsele- rande tone i alle retningar, og han begynte med eit angrep

som eg må seie eg oppfatta som svært grovt – sett fram som ein refleksjon utan manus på begynninga av ei sak der eg er saksordførar og gjekk gjennom saka. Så eg skal spørje om noko heilt anna enn det eg hadde tenkt å spørje om, nemleg om representanten Tetzschner synest måten han begynte innlegget på, og tonen han heldt det i, representerer ein god standard for korleis debatt bør gå føre seg i Stortinget, og om han vil tilrå andre å følgje opp med ein liknande type innlegg.

Michael Tetzschner (H) [11:20:49]: Det er et umulig spørsmål. Det er en skjønnhetsvurdering representanten Solhjell begir seg inn på. Han likte ikke mitt innlegg. Jeg likte ikke hans replikk.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Helge Thorheim (FrP) [11:21:22]: Denne saken handler om hvorvidt regjeringen ved justisministeren har overholdt sin opplysningsplikt etter Grunnloven § 82 i forbindelse med utsendelse av personer som oppholder seg ulovlig i landet. § 82 lyder:

«Regjeringen skal meddele Stortinget alle de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av de saker den fremlegger. Intet medlem av statsrådet må fremlegge uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget eller dets organer.»

Utgangspunktet for saken var at justisministeren hadde myket opp fokuset på utsendelse av lengeværende barn i Norge i forhold til fokuset til den forrige regjeringen. Regjeringen, bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, hadde følgende prioritet på utsendelse av personer som oppholder seg ulovlig i landet. Jeg siterer fra tildelingsbrevet til Politidirektoratet for 2013:

«

1. Utviste straffedømte.
2. Personer som skal returneres i henhold til Dublin forordningen.
3. Utlendinger med avslag som ikke har fått utsatt iverksettelse.

Saker som omfatter barn som har oppholdt seg lenge i Norge uten tillatelse skal prioriteres.»

Dette tildelingsbrevet viser klart at den forrige regjeringen mente at lengeværende barn i Norge som har oppholdt seg ulovlig, skulle prioriteres for utsendelse.

I nåværende regjering har justis- og beredskapsministeren i tildelingsbrevet til Politidirektoratet innført en oppmyking når det gjelder prioriteringen av lengeværende barn, ved at disse ikke lenger skulle prioriteres ved utsendelse, men inngå blant andre barn der barn generelt skulle prioriteres. Det er således benyttet følgende formulering i tildelingsbrevet til Politidirektoratet for 2014:

«

1. Utviste straffedømte.
2. Personer som skal returneres i henhold til Dublin forordningen.
3. Utlendinger med avslag som ikke har fått utsatt iverksettelse.

Saker som omfatter barn skal prioriteres.»

Endringen i tildelingsbrevet er gjort på initiativ fra justisministeren selv, og det er grunn til å berømme justisministeren for dette initiativet, da en ikke ønsket at det skulle settes prioritet på å sende ut lengeværende barn, ettersom det var på trappene med både en engangsløsning og en endelig løsning for lengeværende barn, etter avtale med Kristelig Folkeparti og Venstre.

På den annen side har justisministeren heller ikke sagt at lengeværende barn skulle skjermes for utsendelse i påvente av de ovennevnte løsningene, men behandles som andre barn som hadde fått avslag. Dette viser klart at det er en oppmyking av de politiske føringene i forhold til føringene fra regjeringen som besto av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV.

Gjennom en serie oppslag i Bergens Tidende, første gang 2. desember 2014, ble endringene i tildelingsbrevet til POD gjort kjent for allmennheten, men det ble i oppslagene fokusert på at endringene i tildelingsbrevet ikke var fulgt opp og videreformidlet til underliggende etater. Allerede samme dag, altså 2. desember, bekreftet justis- og beredskapsministeren i Stortinget at endringene ikke var videreformidlet i Politidirektoratets disponeringsskriv. Statsråden beklaget overfor Stortinget at endringene ikke var ført videre til underliggende etater gjennom disponeringsskrivet fra Politidirektoratet.

Fremskrittspartiet viser til at selv om disponeringsskrivet fra POD til de underliggende etater ikke inneholdt endringene i tildelingsbrevet fra Justis- og beredskapsdepartementet, mottar alle etater begge dokumentene, altså både tildelingsbrevet og disponeringsskrivet. Statsråden har uttalt i høringen at ved tillitsbasert ledelse må en kunne forvente at tilsendte dokumenter fra overordnet ledelse blir lest og fulgt opp av ledelsen i de ulike underliggende etater, særlig der det gjøres politikkendringer. Fremskrittspartiet er enig med statsråden i dette.

Statsråden har meddelt at departementet gjennomgår rutineene med sikte på en grundigere oppfølging av disponeringsskrivene i underliggende etater, og særlig der det gjøres politikkendringer. Fremskrittspartiet finner dette betryggende.

Under trontaledebatten 6. oktober fikk statsråd Anundsen spørsmål fra Trine Skei Grande om bl.a. følgende:

«Har han gitt noen beskjeder i systemet som gjør at vi får en massiv utsending før det nye regelverket trer i kraft?»

Jeg vil her sitere deler av statsrådens svar:

«(...) det har vi ikke gjort. Vi har økt måltallet for returer generelt, og det fører også til at flere blir sendt ut. Men det vi har gjort i så henseende, er at vi egentlig har myket opp fokuset i vårt tildelingsbrev i forhold til den forrige regjeringen.»

Og videre:

«Men det er altså ikke sendt noen signaler fra regjeringens side som skal bety at en skal prioritere lengeværende barn for at en skal sende dem raskere ut i forkant av et regelverk.»

Dette viser klart at det er gjennom tildelingsbrevet spørsmålet om prioritering er fulgt opp politisk.

Komiteens flertall viser i innstillingen til at Justis- og

beredskapsdepartementet mottok en rekke signaler om at endringen i prioriteringen ikke var forstått og implementert.

Jeg tror dette må bero på en misforståelse, da varslene fra Politiets utlendingsenhet via Politidirektoratet var varslere om enkeltsaker som hadde til formål å forberede departementet på saker som kunne skape medieinteresse. Dette var en praksis som hadde vært gjeldende i mange år, således også i tidligere regjering. I og med at også lengeværende barn kunne sendes ut, var antallet frem til september 2014 såpass lavt at det ikke var noen grunn til å reagere. Avviket som kom i september, skyldes en større uttransportering, bl.a. til Nigeria. Som statsråden redegjorde for under høringen, var det flere måneder i 2014 hvor det ikke ble sendt ut mindreårige barn som hadde oversittet utreisefristen med mer enn to år.

Ettersom det er fokusert mye på forståelsen av hva politikkendringen i tildelingsbrevet til POD innebærer, har statsråden i brev til komiteen av 19. desember 2014 skrevet følgende:

«I ettertid ser jeg at vi kunne vært enda tydeligere i tilbakemeldingen til POD på dette punktet, dersom en var usikker på om det var samsvar mellom tildelingsbrev og disponeringsskriv.»

Fremskrittspartiet finner det positivt av statsråden tar selvkritikk på dette allerede i brevet til komiteen.

Det har vært fokusert på at det er sendt ut flere lengeværende barn i 2014 enn tidligere, og at personer ilagt straffereaksjon er nedprioritert i forhold til barn.

Når regjeringens måltall for 2014 for utsendelse av personer med ulovlig opphold i landet er økt til 7 100, sier det seg selv at også andelen barn ville bli større enn i 2013, og dermed også lengeværende barn, ettersom disse skal sendes ut på linje med andre barn. I prioriteringsforutsetningene skulle barn prioriteres.

Når en ser på resultatet av uttransporteringer under ett for 2014, har andelen personer med ilagt straffereaksjon, eller kriminelle, steget fra tidligere år til 38,7 pst. Dette tallet var for årene 2011, 2012 og 2013 henholdsvis 21,5 pst., 27,7 pst. og 37,3 pst. Med 38,7 pst. for 2014 viser det klart at kriminelle ikke er blitt nedprioritert, tvert imot. Når en ser på andelen barn som er sendt ut, var dette for 2011, 2012 og 2013 henholdsvis 13,6 pst., 9,7 pst. og 7,7 pst. For 2014 var andelen barn på 8,9 pst. Dette viser klart at andelen barn ikke er særlig endret fra tidligere.

Jeg finner det riktig å presisere at alle personer som er uttransportert, har fått sin behandling tidligere av UDI/UNE, og har status som personer som oppholder seg ulovlig i landet. Det er nok skapt et inntrykk i opinionen av at dette er personer som kan bli i landet, men likevel skal uttransporteres.

Jeg benytter også anledningen til å kommentere dagens utgave av Bergens Tidende, der det hevdes følgende:

«Nesten seks måneder er gått siden BT kunne avsløre at Anundsens nye, mykere linjer over asylbarna aldri nådde politiet.»

Dette er ikke riktig. Den nye politikken ble nedfelt i tildelingsbrevet til Politidirektoratet, og ettersom Politidirek-

toratet er øverste politimyndighet, må en kunne hevde at den nye politikken har nådd politiet.

Statsråden har overfor Stortinget i plenum beklaget at endringen i politikken vedrørende prioritering av lengeværende barn ikke nådde ned til underliggende etater i politiet. Anundsen har også tatt selvkritikk på at han kunne vært tydeligere på tilbakemeldingene til POD i denne sammenheng.

Det er også grunn til å minne om at justis- og beredskapsministeren har oppnådd de måltall for uttransporter som regjeringen har satt for 2014, og vel så det. Dette fortjener Anders Anundsen honnør for.

Fremskrittspartiet finner i denne saken ikke grunnlag for å reise kritikk av justis- og beredskapsminister Anders Anundsen.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jette F. Christensen (A) [11:32:00]: Jeg merker meg at representanten Thorheim i sitt innlegg sier at vi må kunne hevde at den nye politikken nådde politiet. Jeg har respekt og forståelse for at representanten Thorheim skulle ønske han kunne ha sagt at den gjorde det. Men vi har vært i høring, både jeg og representanten Thorheim, der vi har sittet overfor førstelinjen som har sagt: Vi fikk ikke den beskjednen.

Derfor er det fortsatt ikke mulig å framføre det argumentet.

Men jeg tok ordet for å prøve å få fatt i noe som jeg spurte det andre regjeringspartiet om, som jeg ikke fikk svar på, og jeg prøver meg igjen med Fremskrittspartiet. Er det sånn at vi nå er i ferd med å innføre en ny statsskikk i Norge der det er gangbart, og god embetsmannsførsel og god statsskikk, å skylde på embetsverket?

Helge Thorheim (FrP) [11:32:55]: Jeg synes det er å gå langt å si – i dette tilfellet – at man skylder på embetsverket. Når justis- og beredskapsministeren her har fått et spørsmål om hvordan dette henger sammen, finner jeg det helt naturlig at justis- og beredskapsministeren svarer hvordan dette har foregått. Han har helt korrekt sagt at tildelingsbrevet gikk til POD, men dessverre har ikke dette gått videre til underliggende etat. Jeg finner ingen grunn til å mene at det er å skylde på underliggende etat, det er bare en korrekt beskrivelse han gir på spørsmål fra Stortinget om hvordan dette henger sammen.

Hadde jeg vært i den situasjonen, ville jeg ha svart akkurat likedan.

Jette F. Christensen (A) [11:33:51]: Mener representanten Thorheim at det er PODs eller justisministerens ansvar at den beskjednen ikke kom fram? Mener Thorheim at det er PODs eller justisministerens ansvar å se til at den beskjednen kommer fram? Mener representanten Thorheim at ministeren burde ha undersøkt, på bakgrunn av alle

spørsmålene som kom i Stortinget og varslene han fikk, hvorvidt den beskjednen kom fram eller ikke? Og mener representanten Thorheim oppriktig at de uttalelsene som kom fra høringen, nemlig at politiet ikke hadde oppfattet politikkendringen, er et tegn på at ministeren snakket sant?

Helge Thorheim (FrP) [11:34:38]: Nå ble det veldig mange spørsmål i det ene spørsmålet, men jeg skal ta det som jeg tror er hovedessensen i det spørsmålet handler om.

I første instans vil jeg mene at det må være politidirektøren som sørger for å videreføre dette nedover. Men toppansvaret er det ingen tvil om – det er justis- og beredskapsministeren som har det overordnede ansvaret. Dette har justis- og beredskapsministeren selv bekreftet sitt syn på i Stortinget: Det er mitt ansvar helt og udelte å ha det ansvaret.

Dette har justisministeren sagt i Stortinget: Jeg beklager det som har skjedd.

Jeg finner det tilstrekkelig at han beklager. Men i utgangspunktet er det øverste leder, i dette tilfellet justisministeren, som har det overordnede ansvar – ja.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:35:52]: Jeg trodde at det som statsråden sa i Stortinget 2. desember, ikke var til å misforstå. Det var helt klart der hvem som hadde gjort feil; det var Politidirektoratet som hadde gjort feil ved sin leder, ikke statsråden. Politidirektoratet har ikke fulgt opp den klare politikkendringa. Og så opplever vi nå at Fremskrittspartiets hovedtalsperson sier at han ville også svart på samme måten, og det svaret fra statsråden er ikke å skyld på embetsverket. Det er ganske spesielt. Er det ikke slik at det som statsråden sa den 2. desember, er utvetydig? Og når det er så utvetydig, må vel det få konsekvenser for embetsmannen, når en gjør en så klar feil?

Helge Thorheim (FrP) [11:36:57]: Da må det nesten bli slik at jeg må gjenta det som jeg sa til representanten Christensen. Når Stortinget ber om en forklaring på hva som har skjedd i denne saken, er det vel rimelig at statsråden forklarer hvordan det henger sammen, at innholdet i brevet ikke ble videreført. Det finner jeg helt naturlig at statsråden gjorde. Men statsråden har jo selv sagt: Det er mitt ansvar at dette ikke har kommet videre. Og han har beklaget dette. Jeg finner det ikke noe mer merkelig enn det.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Hans Fredrik Grovan (KrF) [11:38:00]: La meg starte med å erkjenne at uten det journalistiske arbeidet BT utførte i denne saken, er jeg ikke sikker på om vi hadde hatt denne saken til behandling i dag. I den erkjennelsen ligger det ros til en meget observant og oppegående presse, men det ligger også en erkjennelse og en viss selvkritikk av manglende fokus fra eget parti på oppfølging av avtalt politikkendring på et felt som gjelder sårbare mennesker som har fått en svært krevende, ja, en verst mulig start i livet.

Bakgrunnen for kontrollsaken har vært endringen gjort i Justis- og beredskapsdepartementets tildelingsbrev til Po-

litidirektoratet for 2014 i forhold til 2013 og graden av oppfølging av denne endringen. Tildelingsbrevet ble for 2014 endret under punktet «Delmål 4.2 Rask retur av utlendinger uten lovlig opphold». Endringen ble gjort etter den innledende setningen:

«Følgende prioritering skal ligge til grunn for arbeidet med tvangsreturer (...)»

Endringen besto i at ordene «(...) som har oppholdt seg lenge i Norge uten tillatelse (...)» ble strøket. Formuleringen som sto igjen var:

«Saker som omfatter barn skal prioriteres.»

Sentrale spørsmål i saken har bl.a. vært hvordan formuleringene ble forstått og implementert av underliggende etater, og hvorvidt departementet hadde grunnlag for å forstå og/eller burde ha forstått at den endrete formuleringen ikke ble viderefremmet til underliggende etater. Det mest sentrale spørsmål for komiteen har derfor vært hvorvidt statsrådets opplysninger til Stortinget har vært korrekte og fullgode og i tråd med de faktiske forhold, sett i lys av Grunnloven § 82.

Saksordføreren har allerede gitt en grundig vurdering av de ulike sider ved saken, og vi i Kristelig Folkeparti deler langt på vei hans vurderinger, uten å følge hans konklusjon, slik han har valgt å gjøre det.

For Kristelig Folkeparti er det særlig tre forhold som gjør saken i dag alvorlig med hensyn til Grunnloven § 82.

For det første: I Stortinget 2. desember ble endringen av formuleringen i prioriteringen av statsråden omtalt som en klar politikkendring. Gjennom en serie oppslag i Bergens Tidende i desember 2014, det første den 2. desember, ble det kjent at endringen i tildelingsbrevet til Politidirektoratet for 2014 ikke var blitt fulgt opp og viderefremmet til underliggende etater. Allerede samme dag bekreftet justisministeren i Stortinget at endringen ikke var viderefremmet fra POD til underliggende etater, og han beklaget dette.

Det er etter vår vurdering krevende å finne belegg for at ledelsen i Justisdepartementet gjennom 2014 foretok seg noe som helst for å sikre at politikkendringen ble forstått og implementert. Det har vært dialog mellom Justisdepartementet, POD og PU gjennom hele året uten at det kan se ut til at statsråden har etterspurt oppfølging eller konsekvenser av endringer i tildelingsbrevet, ei heller hvordan den klare politikkendringen ble forstått og fulgt opp.

For det andre: I et svarbrev til komiteen 19. desember 2014 skriver statsråden at «(...) det åpnet seg returmulighet (...)». Det var en forklaring på den kraftige økningen i retur av barn høsten 2014, også forholdsvis mange barn med oppholdstid over fire år i Norge. Formuleringen er brukt fra Stortingets talerstol av både statsråden og statsministeren. Etter vårt syn har det i ettertid vist seg ikke å være lett å finne substans i denne uttalelsen, annet enn dette:

«Oppsummert er det altså ikke en enkelthendelse eller ett spesielt forhold som endrer seg i dialogen mellom Afghanistan og Norge som gjør at det åpner seg en returmulighet også av familier, men det at dialogen samlet sett har ført til at afghanske myndigheter har akseptert slik retur.»

Det var statsrådens svar i et brev til komiteén 4. mars 2015.

Dette må jeg si står i en nokså grell kontrast til hva rapportene fra organisasjoner som jobber inn mot Afghanistan, har meldt. Forholdene er ikke blitt bedre, kanskje heller tvert imot. Vi har lest brev fra afghanske myndigheter til norske myndigheter som nettopp har advart mot tvangsreturer på grunn av forholdene i landet.

For det tredje: I trontaledebatten 6. oktober 2014 var lengeværende barn et tema i flere innlegg og replikker. Statsråden opplyste ikke om at det var satt i verk en tiltaksplan i PU for å nå måltallene for 2014, og at dette kunne få konsekvenser for utsendingen av lengeværende barn. Statsråden opplyste heller ikke at antallet lengeværende barn som var sendt ut i september 2014, var uvanlig høyt. Det ble i brev til komiteen på et senere tidspunkt opplyst at antall barn utsendt i 2014 var høyere enn i 2013, med begrunnelsen at måltallet var økt. Men det ble i samme brev ikke opplyst at også andelen av utsendte lengeværende barn hadde økt fra 2013 til 2014.

Det ble i brev til komiteen gjort kjent at POD og PU hadde hatt møte med statsråden 19. august 2014 der retur var tema. PU opplyste oss på høringen i kontroll- og konstitusjonskomiteen at de følte statsråden i dette møtet og i kommunikasjonen før og etter var meget tydelig på hvor viktig det var at måltallene skulle nås, til tross for PUs problematisering av mulighetene for å nå de høye måltallene for 2014. I etterkant av møtet ser vi at antall returer økte sterkt, og da snakker vi spesielt om september 2014. Det ble ifølge statsråden ikke ført referat fra møtet den 19. august.

Forklaringen om at det åpnet seg en mulighet for retur, synes først og fremst å gi mening sett i lys av den kommunikasjonen som hadde vært mellom Justisdepartementet, POD og PU. Det framstår for oss rimelig klart at måltallfokus har trumfet det meste, og etter vår oppfatning var det fokuset på måltall som førte til den kraftige økningen av returer høsten 2014, til Nigeria og Afghanistan. Endringen i prioriteringen fra lengeværende asylbarn til barn synes ikke å ha hatt betydning for utsendelsespolitikken for andre halvår 2014.

Statsråden har uttalt seg til Stortinget om saken flere ganger, uten – slik vi opplever det – å ha gitt alle de opplysninger som er nødvendig for å opplyse saken fullt og helt. Han har etter Kristelig Folkepartis syn derfor ikke gitt dekkende informasjon til Stortinget. Det synes dokumentert at det har pågått utsendelser av forholdsvis flere lengeværende barn i 2014 enn året før. Dette synes å ha skjedd som følge av et tiltakende påtrykk fra statsråden inn mot underliggende etater. Den ageringen fra statsråden er ikke i samsvar med det vi opplever han har gitt uttrykk for overfor Stortinget. Dette er etter Kristelig Folkepartis syn svært alvorlig og sterkt kritikkverdig. Sett fra Kristelig Folkepartis ståsted kan det virke som om statsråden har uttalt seg til Stortinget flere ganger, uten å gi alle de opplysninger som er nødvendig og tilstrekkelig for å opplyse saken på en sånn måte at Stortinget kan danne seg et fullt ut dekkende bilde av sakens realiteter.

Jeg må derfor fastslå at statsråden ikke har gitt fyllest-

gjørende informasjon til Stortinget og vil videre understreke at statsråden også har et selvstendig ansvar for å opplyse om den usikkerhet som opplysninger en gir Stortinget, kan være beheftet med. Jeg viser bl.a. til Innst. S nr. 210 for 2002–2003 og 4.6, om regjeringens opplysningsplikt overfor Stortinget.

Som jeg allerede har understreket, er Kristelig Folkeparti av den mening at de utsendelser av lengeværende barn som ble gjennomført i 2014, og spesielt i andre halvår, ikke synes å være i samsvar med den politikkendring statsråden har gitt uttrykk for i Stortinget. Dette er etter vår oppfatning svært alvorlig og sterkt kritikkverdig.

Samtidig er vi i Kristelig Folkeparti av den oppfatning at det ikke uten videre kan dokumenteres at statsråden hadde kjennskap til noen annen informasjon enn den han formidlet til Stortinget på det aktuelle tidspunktet. Vi mener derfor at statsråden ikke påviselig har formidlet informasjon som han visste ikke var korrekt. Det er grunn til å anta at statsråden i sin orientering til Stortinget meddelte det han på det tidspunktet kjente til, og han kjente ikke på det tidspunktet til tallene bl.a. fra september.

Det betyr at hans mangelfulle orientering ikke framstår for oss som en bevisst handling mot bedre vitende. Samtidig vil jeg hevde at det er kritikkverdig at en statsråd gjennom et helt år, med jevnlig dialogmøter med politietaten, ikke på noe tidspunkt har hatt fokus på hvordan det som defineres som en klar politikkendring, ble fulgt opp i praksis. Det er urovekkende og kritikkverdig at statsråden uten videre går ut fra at politikkendringen har skjedd med bakgrunn i endringen i tildelingsbrevet som ble sendt ut i januar, uten å undersøke om dette stemmer med realitetene.

Kristelig Folkeparti registrerer statsrådens uttalelse i Stortingets møte 2. desember 2014, hvor han beklager at prioriteringsendringen i tildelingsbrevet ikke var fulgt opp av POD og dets underliggende etat. Vi har også merket oss statsrådens uttalelse til komiteen i høringen 6. februar 2015, hvor han understreket at det er behov for «å følge opp nye styringssignaler bedre og forsikre seg om at disse faktisk er oppfattet». Vi har videre merket oss at statsråden under høringen uttalte at

«saken har gitt grunnlag for læring og forbedring av rutiner og styring på feltet».

Fra Kristelig Folkepartis side har vi registrert at statsråden her til en viss grad synes å erkjenne at det har vært vesentlige mangler og svakheter ved håndteringen knyttet til helt sentrale sider av den politiske styringen av denne saken. Vår konklusjon i dag er derfor at vi i Kristelig Folkeparti slår fast at statsråd Anundsen i denne saken har informert Stortinget på en måte som er svært alvorlig og sterkt kritikkverdig. Det synes likevel ikke for oss som om statsråden bevisst har gitt Stortinget annen informasjon enn hva han trodde var korrekt på det tidspunktet den ble gitt. For Kristelig Folkeparti leder dette mot den sterkeste kritikken man kan framføre, før mistillit. Dette understreker det store alvoret denne saken har for oss som parti.

På vegne av Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer jeg derfor følgende forslag:

«Stortinget mener det er svært alvorlig og sterkt

kritikkverdig at justis- og beredskapsminister Anders Anundsen ikke har gitt dekkende informasjon til Stortinget i saken om utsendelse av lengeværende asylbarn.»

Presidenten: Representanten Hans Fredrik Grøvan har tatt opp det forslaget han refererte.

Det blir replikkordskifte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:50:31]: Som representanten sa, er uttrykket «sterkt kritikkverdig» et svært sterkt uttrykk i en situasjon hvor det er en kontrollsak. Det er et meget sterkt parlamentarisk uttrykk.

Mitt spørsmål går på det som for Senterpartiet er det sentrale, nemlig hva statsråden sa i Stortinget 2. desember, da statsråden sa følgende:

«Politidirektoratet har, som underliggende etat, ikke fulgt opp den klare politikkendringen som ligger i tildelingsbrevet for 2014. Slike feil skal ikke forekomme.»

Nå har vi fått en grundig behandling av alle sider, og mitt spørsmål er følgende: Har kontrollkomiteens behandling vist at det var riktig av statsråden å legge ansvaret på Politidirektoratet?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:51:24]: Det er klart at i en sak som denne, som har blitt avdekket gjennom kontrollkomiteens behandling, er det ikke tvil om at det er statsråden som har hovedansvaret for at implementeringen av denne prioriteringsendringen ikke ble gjennomført.

Så er vi jo kjent med at i et system som vi snakker om her, der vi har POD og underliggende etater, er det en arbeidsdeling hvor en satser på at det går an å delegerer myndighet. Det har en også gjort i dette tilfellet. Men ansvaret ligger fortsatt hos statsråden, selv om en kan påvise at en her har gjort en feil fra politidirektøren inn mot underliggende etater.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:52:25]: Det er ikke noen tvil om at statsråden har ansvaret, og det er ikke noen tvil om at statsråden har beklaget at underliggende etat har gjort feil. Men kjernen i spørsmålet er det som er sagt fra Stortingets talerstol, nemlig at statsråden helt utvetydig har sagt at feilen, at det ikke er gjennomført en klar politikkendring, ligger hos Politidirektoratet. Det er meget spesielt at det blir sagt så tydelig av en statsråd fra Stortingets talerstol, og mitt spørsmål er: Var det en rett adressat når vi nå har gått gjennom høringa, hele saken og har debatten?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:53:10]: Jeg mener helt klart, som jeg sa i sted, at ansvaret for denne feilen ligger hos statsråden.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:53:48]: Senterpartiet står vakt om asylinstituttet. Det er en viktig del av vår humanistiske arv. Hvilke mennesker som trenger beskyttelse og gis vern, avklares etter nærmere regler. Tvangsutsendelse av barn som ikke har fått innvilget opphold i Norge på

sin asylsøknad, er svært vanskelig og krevende. Det berører manges hjerter, og det er bra, og det er noe som Senterpartiet lytter til, spesielt når barna har oppholdt seg mer enn tre år i Norge.

Kontrollkomiteens ansvar er å vurdere det konstitusjonelle, altså statsrådets opptreden overfor Stortinget. Kontrollkomiteen skal ikke behandle det politiske innholdet på saksfeltet, langt mindre avtaler mellom regjeringspartier og støttepartier. Det er partienes eget ansvar. Siden saksfeltet er så krevende, er det derfor etablert nær dialog mellom Justisdepartementets politiske ledelse og underliggende etater, eksempelvis Politidirektoratet, Politiets utlendingsenhet, Utlendingsdirektoratet – UDI – og Utlendingsnemnda – UNE. Den gjensidige muligheten for informasjonsutveksling om realisering av Stortingets vilje er derfor spesielt god i disse sakene.

Ved behandling av statsbudsjettet for 2014 endret den nye regjeringa måltallet fra 4 900 til 6 700. Det ble videre økt i revidert nasjonalbudsjett til 7 100, og alle partier, minus SV og Miljøpartiet De Grønne, sto bak det. Utover i 2014 kom etter hvert reaksjoner på hvordan måltallet om utsendelse ble praktisert og på konsekvensene av at måltallet ble oppfylt.

Bergens Tidende hadde en omfattende serie av opplysende artikler, og Venstre ved sin leder, Trine Skei Grande, ba om en særskilt redegjørelse i Stortinget 2. desember etter § 54 andre ledd i Stortingets forretningsorden på bakgrunn av opplysninger i Bergens Tidende. Representanten Skei Grande sa følgende den gang:

«Hvordan forklarer statsråden at hans eksplisitte politiske føringer om å reversere den rød-grønne regjeringas prioriteringer om utsendelse av lengeværende asylbarn ikke har nådd fram til Justisdepartementets underliggende direktorat og etater som fatter vedtak om effektivering av utkastelse?»

Statsråd Anders Anundsen svarte følgende:

«Politidirektoratet har, som underliggende etat, ikke fulgt opp den klare politikkendringen som ligger i tildelingsbrevet for 2014. Slike feil skal ikke forekomme.»

Poenget er altså den klare politikkendring om ikke særskilt prioritering av utsendelse av lengeværende barn, men bare prioritering av utsendelse av barn.

Komiteen besluttet i møte 27. januar i 2015 å avholde kontrollhøring med tre problemstillinger for å få belyst hvordan denne klare politikkendring ble fulgt opp slik den var formulert fra regjeringa.

Ved kontrollkomiteens høring 6. februar var også Politiets utlendingsenhet innkalt. Ved utspørring ble det oppmerksomhet om et møte i Justisdepartementet 19. august i fjor, hvor også Politiets utlendingsenhet var med. Det møtet var viktig, for av andre dokumenter går det fram at det var besluttet at måltallet skulle nås, og at det skulle iverksettes en tiltaksplan. I forbindelse med høringa spurte saksordfører Bård Vegar Solhjell om følgende til Politiets utlendingsenhet:

«Kan eg få spørje: Når det gjeld den delen av møtet som dreia seg om dette, for det var òg andre tema på møtet, kva beskjed får de då fra justisministeren på det møtet?»

Morten Hojem Ervik fra Politiets utlendingsenhet svarte følgende:

«Det er helt korrekt, som du sier, at det var et møte som inneholdt flere punkter, hvor et av punktene var en redegjørelse fra vår side – litt om de utfordringene vi hadde knyttet til returforutsetningene, og at det således var ganske krevende å nå høye måltall. Da fikk vi den tilbakemeldingen at de måltallene som var satt, var svært viktige, og at vi gjorde hva vi kunne for å nå dem.»

Bård Vegar Solhjell spurte videre:

«Fekk de nokre konkrete føringar eller signal frå justisministeren eller frå politisk leiing i departementet om kva slags type tiltak som skulle setjast i verk?»

Svaret var:

«Nei, det var ingen – med tanke på dette temaet om kategorier osv. var det ikke tema.»

Poenget er at den såkalt klare politikkendringa ikke ble tatt opp ifølge Politiets utlendingsenhets representant på møtet.

Gjennomgående i alle de svar som komiteen har fått om statsråden, hva statsråden har sagt, og hva som er skjedd i de underliggende organer ved høringa og per brev, er at det ikke har skjedd noen oppfølging av den klare politikkendringa. Fokuset har derimot vært på oppnåelse av et høyere måltall for 2014, som krevde store ekstraressurser økonomisk og personellmessig. Dette innebar at for alle asylsøkere med avslag på opphold i Norge, hvor identiteten var kjent og hvor forutsetningene lå til rette for tvangsretur til hjemlandet, ble retur benyttet. Den praktiske realitet ved den klare politikkendringa innebar derfor et mye høyere måltall for tvangsreturer. Det var det som var politikkendringa, mens såkalt nedprioritering av utsendelse av lengeværende barn ikke hadde noen betydning i praksis for statsråden, fordi måltallet var viktigst. Dette er en annen realitet enn det statsråden sa i Stortinget 2. desember, hvor han la skylda på Politidirektoratet gjennom utsagnet:

«Politidirektoratet har, som underliggende etat, ikke fulgt opp den klare politikkendringen som ligger i tildelingsbrevet for 2014. Slike feil skal ikke forekomme.»

Som tidligere nevnt, var departementet orientert om de faktiske forhold gjennom hele 2014, uten at man grep inn og korrigererte den politiske retninga. Det er ikke ofte at en statsråd så tydelig kritiserer en leder av en underliggende etat. Dersom det skjer fra Stortingets talerstol, må det være grunnlag for det. Og videre må det få konsekvenser for vedkommendes stilling når det utøves grove feil av en embetsmann. I denne saken har feilen ikke fått noen offentlig kjente konsekvenser for embetsmannen. Statsråden har heller ikke beklaget at han la skylda på politidirektøren. Tvert imot har statsråden gjentatt det ved at han har beklaget som øverste ansvarlig at politidirektøren har gjort feil. Ved kontrollkomiteens behandling av saken er det grundig belyst. Som merknaden fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV viser, er det en rekke forhold som viser at statsråden ikke har opplyst Stortinget korrekt, jf. Grunnloven § 82. For Senterpartiet er statsrådets manglende styring av sin egen uttalte klare politikkendring og tilhørende ansvarsfraskrivelse svært alvorlig.

På denne bakgrunn er vi med og fremmer forslag om mistillit.

Abid Q. Raja (V) [12:02:09]: Jeg vil innledningsvis først få takke saksordføreren for en grundig redegjørelse her i salen om saken. Som kjent er vi for det meste enige i saken, men vi har skilt noe lag når det gjelder den endelige konklusjonen.

Dypest sett handler denne saken for meg og Venstre om hvordan vi behandler barn som lever i familier som har fått avslag på asylsøknader, men som likevel og av ulike grunner forblir i Norge i mange, mange år. Flere av dem er født her og kjenner ikke noe annet land. Mange andre kom hit som svært små og har hele sin identitet knyttet til Norge. Mange er godt integrert gjennom barnehage og skolegang. Det er barn som har ett hjemland, og det hjemlandet er Norge.

Dette er en gruppe barn som Venstre over lang, lang tid har hatt et sterkt engasjement for, men hvor det var umulig å komme noen vei med den forrige regjering fordi Arbeiderpartiet nektet, fordi Arbeiderpartiet hadde et slags rettferdighetsideal som det var – og er – komplett umulig å forstå.

Det å få en mer human politikk overfor lengeværende asylbarn var derfor et selvstendig argument for Venstre for et regjeringsskifte i 2013, og derfor inngikk også Kristelig Folkeparti og Venstre en avtale med regjeringen i 2013 om å lage nye regler for lengeværende barn.

For Venstre var de lengeværende barna selve utgangspunktet for at en slik avtale ble inngått. Mens den forrige regjeringen, ledet av Arbeiderpartiet, hadde prioritert å kaste ut barn som hadde bodd lenge i Norge, ble det slått fast av Solberg-regjeringen at mens man ventet på nye regler for de lengeværende barna, skulle ikke lenger den gruppen prioriteres ved utsendelser, slik tilfellet var under den rød-grønne regjeringen.

Her er vi allerede ved sakens kjerne. For Venstre er det mest kritikkverdige at statsråd Anundsen ikke har holdt seg til den avtalen partiet hans og regjeringen har inngått med Venstre og Kristelig Folkeparti. Den politikkendring som ble avtalt, ble ikke gjennomført. Mulig statsråden på et tidspunkt trodde at den faktisk ble gjennomført, men denne saken har vist at den ikke ble det – da.

Politikkendringen er heldigvis på plass nå, noe som har resultert i at en god del lengeværende asylbarn faktisk får bli i Norge, og at de som ble sendt ut høsten 2014, og som denne saken i stor grad handler om, får prøvd sine saker på nytt – mot det nye regelverket som nå gjelder.

På sett og vis var det en rekke oppslag i Bergens Tidende i desember 2014 som er grunnlaget for den saken vi nå behandler. Det er et godt stykke journalistisk arbeid i BT og et slett stykke politisk arbeid i Justisdepartementet. Så kan man selvfølgelig spørre seg om ikke dette var noe Venstre og Kristelig Folkeparti selv burde avslørt. Det er et godt spørsmål, men allerede i oktober tok Venstre dette opp med justisministeren flere ganger. Representanten Iselin Nybø sendte et spørsmål til justisministeren den 3. oktober 2014 og fikk følgende svar den 8. oktober:

«Det er ikke gitt noen politiske føringer om at lengeværende asylbarn skal prioriteres for uttransport.»

Venstre løftet den samme saken i trontaledebatten, der statsråden var til stede, og den 6. oktober 2014 ble det samme spørsmålet stilt i denne salen. Da sa statsråden:

«Jeg er veldig glad for det spørsmålet – det har vi ikke gjort.»

Og videre sa han:

«Vi har gjort det om, på den måten at det ikke er de som har vært her lenge, som skal prioriteres, men barnefamilier generelt, slik at en får sammenheng mellom vedtakstidspunkt og utsendelse, for at man skal unngå situasjoner hvor barn blir værende veldig lenge i Norge. Men det er altså ikke sendt noen signaler fra regjeringens side som skal bety at en skal prioritere lengeværende barn for at en skal sende dem raskere ut i forkant av et regelverk. Det mener jeg også ville vært en uakseptabel opptreden i forhold til den avtalerelasjonen som regjeringen har med Venstre og Kristelig Folkeparti.»

Dette sa statsråden i denne sal.

I realiteten sa statsråden altså at det som faktisk har skjedd, er en uakseptabel opptreden med hensyn til den avtalen som regjeringen har med Venstre og Kristelig Folkeparti. Det er jeg helt enig i. Derfor var det også helt selvfølgelig at dette ble ryddet opp i, og at vi nå har en avtale som innebærer en betydelig politikkendring overfor lengeværende asylbarn, hvor langt flere får bli enn det som var tilfellet under den forrige regjeringen, under Arbeiderpartiet. Det har hele tiden vært avgjørende for Venstre – politikk, ikke taktikk.

En rekke oppslag i media, fremst i BT, og kontrollkomiteens egen høring har avdekket en rekke forhold som er kritikkverdige, og som er alt annet enn akseptable. Det gjelder både den interne kommunikasjonen mellom Justisdepartementet og Politidirektoratet, det gjelder kommunikasjonen mellom Politidirektoratet og underliggende etater, det gjelder kommunikasjonen med Politiets utlendingsenhet, og det gjelder det faktum at justisministeren skyver hele ansvaret for den manglende oppfølgingen av den såkalt varslede politikkendringen nedover i systemet. Det er åpenbart at ledelsen i Justisdepartementet foretok seg lite eller ingenting for å sikre at denne politikkendringen ble oppfattet og iverksatt. Det er ikke noe av det som framkom i kontrollhøringen, som tyder på at Justisdepartementet gjennom flere styringsdialogmøter med Politidirektoratet og Politiets utlendingsenhet på noe tidspunkt tok opp med de underliggende organer at endringen av formuleringen i tildelingsbrevet skulle utgjøre en klar politikkendring som disse organene skulle forholde seg til.

Og en klar politikkendring: Jeg står fast ved det jeg sa i media tidlig i saken: En må nærmest ha vært drømmetyder i Politidirektoratet for å oppfatte justisministerens såkalt klare politikkendring. Og til tross for flere klare indirekte og direkte oppfordringer om å klargjøre, foretok statsråden seg lite til intet.

Det er også på det rene at det gjennom høsten 2014 ble et betydelig taktskifte i utsending av lengeværende asylbarn, stikk i strid med det som det innen rimelighetens

grenser var mulig å tolke av svarene statsråden ga i Stortinget samme høst. Det er etter mitt syn påfallende at justisministeren viste liten eller ingen interesse for å følge opp eller sørge for at den varslede politikkendringen overfor lengeværende asylbarn ble fulgt opp, men samtidig viste en stor iver og entusiasme for å oppnå det måltallet for returer som var lagt til grunn for 2014. Det virker som om det eneste statsråden var oppriktig opptatt av og oppriktig engasjert i, var måltall, ikke av asyldtalen med Venstre og Kristelig Folkeparti.

Det framkom i høringen kontrollkomiteen gjennomførte den 6. februar i år, bl.a. på spørsmål fra undertegnede til tillitsvalgt Geir Petter Pettersen i PU, at det ikke var mulig å nå dette tallet på annen måte enn å uttransportere flere lengeværende asylbarn. På direkte spørsmål om det føltes urettferdig for PU-ansatte i september å måtte gå på lengeværende barnefamilier og ikke ha like mye fokus på kriminelle for å klare å nå de nye, store måltallene, svarte Pettersen:

«Ja, det er som jeg sier: Vi ønsker alltid å ha fokus på de kriminelle, og at det skal være prioritet nr. 1. Derfor sa jeg at vi kanskje hadde for høyt fokus på måltallene etter at vi fikk de nye føringene, fordi vi måtte omdisponere.»

Det er også blitt framsatt flere udokumenterte påstander fra justisministeren om at det åpnet seg en mulighet for flere returer til Afghanistan som det på tross av gjentatte spørsmål ikke er dokumentert at faktisk er tilfellet. Vi vet fremdeles lite om hva konkret nytt som gjorde, og gjør, at statsråden omtaler det som at det åpnet seg en mulighet. Reaksjonsmønsteret i ettertid fra afghanske myndigheter bygger heller ikke opp under statsrådets forklaring.

Det burde vel ringt en bjelle i departementet når man til stadighet fikk, og mottok, meldinger fra PU med denne typen formuleringer:

«Det er imidlertid mulig at det faktisk at en barnefamilie tvangsreturneres, i og for seg kan skape medieoppmerksomhet eller andre reaksjoner, særlig mht. Regjeringsplattformens og Firepartiavtalens varsel om s.k. amnesti overfor visse barnefamilier. PU har imidlertid ikke mottatt føringer om tilbakeholdenhet overfor denne gruppen, og gjennomfører derfor uttransporter som planlagt.»

Med all respekt for at dette er en slags standardformulering eller langvarig praksis som Fremskrittspartiet og Høyre hevder, burde det kanskje i det minste vært et signal om at PU ikke hadde registrert noen politikkendring, og noe som burde ha medført i det minste en liten kontrollsjekk. Det er heller neppe en spesielt langvarig praksis at PU viser til avtalen mellom Venstre, Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene. Disse meldingene som gikk fra PU, nådde altså statsråden.

Som det framgår av innstillingen, er bakteppet for denne kontrollsaken i bunn og grunn skjebnen til enkeltmennesker. I debatten om lengeværende asylbarn har det i 2014 ved to anledninger vært fremmet forslag i Stortinget om å stille i bero sakene til alle lengeværende barn i påvente av at det nye regelverket skulle komme på plass og tre i kraft.

Den informasjonen statsråden har gitt i tilknytning til denne saken, kan ha hatt betydning for stemmegivning i Stortinget. Statsrådets informasjon kan også ha hatt betydning for andre politiske initiativ som kunne medført andre løsninger for de barna som dette angår. Av innstillingen framgår det at komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet avfeier dette som «en spekulasjonspreget kritikk», som de kaller det. Er det noe som er kritikkverdig, så er det i så fall disse partienes bagatellisering av kritikken. Jeg tror ikke at noen av de forslagene om lengeværende asylbarn som vi her snakker om, hadde fått flertall. Arbeiderpartiet hadde uansett stilt opp for en strengest mulig politikk, de er jo selve garantisten. Senest i går sa Jonas Gahr Støre i Dagsavisen at Arbeiderpartiets politikk på feltet ligger fast, selv etter at de har forsøkt å sende andre signaler etter sitt landsmøte. Og Stoltenberg sa vel noe slikt som at den viktigste endringen med Soria Moria II var at det ble en strengere asylopolitikk. Arbeiderpartiet har vært, er og vil tilsynelatende forbli det strengeste partiet for asylbarn, men jeg kan bekrefte at statsrådets opplysninger hadde betydning for Venstres stemmegivning i de samme sakene. Heldigvis har vi nå på plass en ny politikk. Det har ikke vært enkelt, for å si det rett ut.

Kontrollsaken knyttet til utsendelse av lengeværende asylbarn har avdekket flere kritikkverdige forhold. Dels er det avdekket at statsråden ikke har gitt tilstrekkelige opplysninger til Stortinget, og dels er det avdekket at statsrådets underliggende etater ikke har forstått, villet forstå eller fulgt opp de instruksjoner og den politikkendring statsråden har varslet.

Det er også avdekket at statsråden gjorde lite til inntet for å forsikre seg om at den avtalte og varslede politikkendringen faktisk ble fulgt opp. I tillegg er det avdekket at det ble sendt ut et betydelig antall lengeværende asylbarn i løpet av 2014, noe som ikke synes å være i samsvar med det statsråden selv ga uttrykk for i Stortinget ved flere anledninger, og som jeg har vist til tidligere i mitt innlegg.

I formildende retning trekker at statsråden på alle disse punktene både har beklaget og erkjent at det har vært til dels store mangler knyttet til den overordnede styringen av disse problemstillingene.

Det mest bekymringsfulle sett med Venstres øyne er imidlertid at det som følge av den manglende styringen og uteblivelsen av den politikkendringen et flertall i Stortinget står bak, ble sendt ut asylbarn i 2014 som kunne fått bli, gitt at den varslede politikkendringen faktisk hadde blitt iverksatt. Heldigvis har disse nå fått en mulighet til å prøve sakene sine på nytt, mot et nytt regelverk. Jeg vil utfordre justisministeren til å sørge for at det nå skjer uten unødig opphold, og gjerne gi oss en oppdatering på hvordan dette arbeidet skrider framover.

Jeg må også få si at jeg ikke bare er litt forundret over den hovedbegrunnelsen Arbeiderpartiets leder, Jonas Gahr Støre, ga for å støtte et mistillitsforslag mot justis- og beredskapsministeren da han uttalte til Dagsrevyen 18. mars 2015:

«Justisministeren har beskrevet en politikkendring som vi nå vet ikke har funnet sted.»

Det er altså Arbeiderpartiets begrunnelse for mistilliten

at justisministeren har beskrevet en politikkendring som vi nå vet ikke har funnet sted.

Dersom en slik begrunnelse skal legges til grunn for mistillit, har man etablert en helt ny parlamentarisk praksis. Det er rimelig enkelt å vise til en rekke såkalte politikkendringer den forrige regjeringen varslet, som ikke fant sted. Dette gjelder ikke minst for Gahr Støre selv, som bl.a. varslet en kreftgaranti som aldri fant sted, eller bygging av 12 000 sykehjemsplasser som heller aldri fant sted. Løftet om å avskaffe fattigdommen i Norge, eller at det skulle skinne av eldreomsorgen før det ble gitt en eneste krone i skattelette, er også lysende eksempler på varslede politikkendringer som ikke fant sted.

Jeg er enig i at det er sterkt kritikkverdig at varslede politikkendringer som et flertall i Stortinget står bak, ikke blir fulgt opp av den sittende regjering, men det er ikke i seg selv et grunnlag for mistillit i parlamentet. Den mistilliten får velgerne uttrykke i valg, slik de gjorde høsten 2013 på grunn av manglende oppfyllelse av varslede politikkendringer, og det er her verdt å minne også om den tidligere mangeårige justisministeren fra Arbeiderpartiet, Knut Storberget, som år etter år garanterte for at politiet stod det bra til med, selv så sent som knappe året før 22. juli i denne sal. Gjørv-kommisjonen rapport avdekket en helt annen sannhet enn hva statsråden hadde formidlet.

Det er også slik at den varslede politikkendringen nå faktisk har funnet sted ved at det den 5. desember 2014 ble fastsatt en ny § 8-5 i forskriften til utlendingsloven § 38, hvor det utvetydig slås fast at barnets botid og tilknytning til Norge skal tillegges større vekt enn tidligere ved avveining mot innvandringsregulerende hensyn, en politikkendring som utvetydig har til hensikt å muliggjøre opphold for flere lengeværende barn. Den politikkendring dette medfører, sikrer langt bedre rettigheter for lengeværende asylbarn enn det som var tilfellet under den forrige regjering, og som Arbeiderpartiets daværende nestleder, Helga Pedersen, til NRK så sent som 6. februar i år fastslår at ligger fast, selv om hun måtte bruke 24 forsøk på å svare tydelig på akkurat det spørsmålet.

All erfaring med Arbeiderpartiet de siste 20 årene tyder på at det også blir tilfellet i framtiden. Arbeiderpartiet i regjeringsposisjon har ført en kompromissløs politikk overfor asylbarn. Derfor er den invitasjonen saksordfører Bård Vegar Solhjell sendte ut til Venstre og Kristelig Folkeparti i Dagsavisen i går om et bredt samarbeid mellom sentrum og politikkenes venstreside, velmenende nok, men svært lite realistisk.

Jeg er helt enig med Solhjells partikollega Snorre Serigstad Valen i det innlegget han hadde på trykk i Dagbladet 10. april i år under overskriften: «Ap's opportunisme i asylbarnsaken er det feigeste jeg har sett i norsk politikk.»

Serigstad Valen skrev bl.a.:

«Ap gjemmer seg bak tåkeprat og byråkratiske postulat om «rettferdighet og strenghet». Ha ingen illusjoner om hva slags asylopolitikk vi får om Arbeiderpartiet danner regjering alene i 2017.»

Til slutt må jeg si at jeg gremmes over tre ting i denne saken. Jeg gremmes over at vi har en justisminister som åpenbart mente det var viktigere å oppfylle måltallet om

antall uttransporteringer enn å følge den politiske avtalen regjeringen hadde med Venstre og Kristelig Folkeparti.

Jeg gremmes over at Høyre og Fremskrittspartiet både i innstillingen og så langt i denne debatten bagatelliserer denne saken og nærmest hevder at ingenting av det justisministeren har foretatt seg, er kritikkverdig – og i likhet med statsråden skyver ansvaret over på Politidirektoratet og andre.

Jeg gremmes over at Arbeiderpartiet bruker denne saken til taktisk spill og begrunner mistillit med at en politikkendring Arbeiderpartiet var uenig i, ikke har funnet sted. Det står ikke til troende.

I denne saken har statsråd Anundsen opptrådt på en måte som er sterkt kritikkverdig. Spørsmålet er om statsråden har brutt sin opplysningsplikt slik den følger av Grunnloven § 82. Det kan diskuteres, men det er etter mitt og Venstres syn ikke åpenbart at så er tilfellet. Det er muligens en god advokatrefleks jeg har tatt med meg i mitt virke som parlamentariker nå, at i slike tvilstilfeller er det naturlig at tvilen kommer tiltalte, i dette tilfellet statsråd Anundsen, til gode.

Venstre støtter derfor ikke, etter en samlet helhetsvurdering, mistillitsforslaget mot statsråd Anundsen, men for å gjenreise Venstres tillit har statsråd Anundsen et godt stykke arbeid foran seg.

Jeg tar med dette opp Venstres forslag i innstillingen, og varsler samtidig subsidiær støtte til forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Abid Q. Raja har tatt opp det forslaget som han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Jette F. Christensen (A) [12:23:13]: Representanten Raja tok opp flere tema i innlegget som jeg kunne ha tenkt meg å kommentere, men jeg velger å forholde meg til saken som ligger i kontrollkomiteen – kontrolloppdraget. Det er derfor vi er her. Det jeg har lyst til å spørre representanten Raja om, er at representanten sier at ministeren har beklaget. Det er det flere som har tatt fram og vist til. Men kan representanten bekrefte at ministeren ikke har beklaget at han sa at politiet hadde oppfattet endringen, som aldri kom fram, og at ministeren ikke har beklaget at han opplyste at det åpnet seg en mulighet for retur til Afghanistan, selv om afghanske myndigheter sier noe annet?

Abid Q. Raja (V) [12:23:57]: Med fare for å ha gått glipp av alle beklagelsene statsråden har kommet med, har jeg ikke en tallmessig oversikt over det. Men jeg har fått inntrykk av at statsråden strengt tatt ikke har beklaget at han selv feilet. Det etterlyste vi for så vidt også i høringen i kontrollkomiteen. Det han for så vidt har beklaget, om jeg har oppfattet det riktig, er at Politidirektoratet ikke tok signalene, at folk under ham ikke tok signalene – og i utgangspunktet egentlig ikke beklaget at han selv ikke har gjort den jobben han har vært satt til å gjøre.

Jette F. Christensen (A) [12:24:41]: Bare for å gjøre det helt klart: Representanten Raja er enig med meg i at

man ikke har registrert at ministeren har beklaget at han først sa at politiet hadde oppfattet den endringen som kom, selv om politiet ikke hadde oppfattet at den endringen kom.

Abid Q. Raja (V) [12:24:58]: Ja, det kan sikkert være mange måter å formulere en beklagelse på. Jeg fikk iallfall med meg at statsråden formulerte en beklagelse fra talerstolen her. Den beklagelsen ble også formulert, sikkert med en del andre ord, da han var i høringen, og det kan tenkes at vi får en tredje type formulering og beklagelse fra talerstolen i dag. Jeg synes det har vært helt riktig av statsråden faktisk å beklage. Det viktige for Venstre har vært at man faktisk bidrar til å rydde opp. Hvis det har skjedd feil under ens vakt, bør ikke det gå ut over borgeren til slutt, og hvis beklagelsen først blir gitt, må man også bidra til å gjenopprette de feilene. Så vidt jeg kan se, har man i ettertid bidratt til å gjøre det. Jeg håper iallfall at de regelendringene som har skjedd, bidrar til at flere asylbarn vil få bli, og også at de som eventuelt har blitt sendt ut uriktig, i strid med det som skulle være en klar politikkendring, får muligheten til å returnere til Norge dersom vilkårene for det skulle være oppfylt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:26:05]: Etter å ha hørt et innlegg som hadde så stor oppmerksomhet på den avtalen som var mellom støttepartiene og regjeringspartiene, må jeg si at den avtalen må ha vært skrevet veldig uklart – når det har ført til en så høy intensitet hele tida, og blir gjentatt på denne måten her nå. Representanten Raja snakker om at de «gremmes» over tre forhold, og ender opp med at det er «sterkt kritikkverdig». «Sterkt kritikkverdig» i denne sammenheng er når det gjelder det konstitusjonelle. Jeg må være så uærbødig at jeg må spørre: Hva er det som konstitusjonelt er så kritikkverdig i det statsråden har gjort? Det kom ikke tydelig fram i representantens innlegg.

Abid Q. Raja (V) [12:26:49]: Hvis det ikke kom tydelig fram det jeg redegjorde for i over 20 minutter, tror jeg ikke det kommer til å bli tydeligere i løpet av dette ene minuttet jeg har til rådighet. Jeg viser til det innlegget jeg har holdt, og så kan man gjerne gå gjennom referatet og lese og sette seg grundig inn i den argumentasjonen jeg nettopp hadde fra talerstolen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:27:05]: Det er riktig at det var et langt innlegg, som gikk mye på avtalen, som gikk på det som er utenfor kontrollkomiteen. Men jeg vil være så frimodig å be representanten gjenta i 1 minutt hva som er konstitusjonelt kritikkverdig. Det kan ikke være særlig vanskelig når en har hatt en slik oase å ta av, slik representanten gir inntrykk av.

Abid Q. Raja (V) [12:27:28]: Jeg gjorde grundig rede for dette i løpet av et 20 minutters innlegg. Å lage en tabloid versjon av dette på under 1 minutt har ingen hensikt. Jeg viser til det lange innlegget jeg holdt, og så kan man gjerne sette seg inn i referatet for å få et helhetsinntrykk.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Rasmus Hansson (MDG) [12:28:04]: Denne saken har avdekket ganske mange problemer med politisk håndtering av en viktig sak, men jeg kan i hvert fall innlede med å takke kontroll- og konstitusjonskomiteen for et grundig og opplysende arbeid, takke saksordføreren for en god jobb og selvfølgelig takke Bergens Tidende, og etter hvert annen presse, for å ha gjort jobben sin på en årvåken måte.

Grovt sett slutter Miljøpartiet De Grønne seg til de aller fleste hovedpunktene i kritikken som er blitt framført mot justisministeren – det er bare visse nyanser i hvilken formell konklusjon vi trekker av det. Jeg kommer til å bruke mitt innlegg hovedsakelig til å forklare den konklusjonen. Men jeg vil også si noe om det vi mener er en lærdom som Stortinget bør trekke av denne saken, på vegne av de barna som det faktisk gjelder, og det demokratiet vi representerer.

Først til vår konklusjon i kontrollsaken: Miljøpartiet De Grønne mener at statsråd Anundsen og stortingsflertallet må dele ansvaret for at flere lengeværende barn ble sendt ut i 2014 enn tidligere år. Vi mener at statsråden har opptrådt klart kritikkverdig på flere punkter, men vi mener ikke at det er grunnlag for mistillit, som helt konkret dreier seg om hvorvidt statsråden har brutt opplysningsplikten eller ikke.

Etter vår oppfatning er det kommet tydelig fram av både debatter i Stortinget i løpet av 2014 og i Stortingets kontrollhøring den 6. februar 2015 at justis- og beredskapsminister Anundsen utviste kritikkverdig liten interesse for å oppklare usikkerhet og avklare sprikende forventninger til regjeringens politikk om utsendelse av lengeværende asylbarn. Det gikk flere måneder i 2014 hvor nær sagt ingen i Norge, muligens inkludert statsråden, kunne vite hva som faktisk var norsk utsendelsespraksis, fordi dette ikke var avklart.

De Grønne mener at det er særlig alvorlig at statsråden ikke sørget for større åpenhet og klarhet rundt et saksområde av så stor interesse for Stortinget og offentligheten. Et kjernepunkt er nettopp at det ble skapt forventninger i offentligheten om at færre lengeværende asylbarn skulle sendes ut av landet, som følge av avtalen mellom regjeringen og støttepartiene Venstre og Kristelig Folkeparti om forskriftsendringer som skulle legge mer vekt på barns beste.

Disse forventningene virker det ikke som om noen av regjeringspartiene eller støttepartiene forsøkte å oppklare eller nyansere, for faktum er jo at lengeværende asylbarn aldri ble skjermet, og at avtalen om at barns beste skulle telle mer, ikke skulle tre i kraft før 1. desember 2014. I en slik situasjon burde statsråden, av alle, ha forutsett behovet for å korrigere og klargjøre det gale inntrykket som var gitt overfor Stortinget, på et tidligere tidspunkt enn i trontaledebatten 6. oktober 2014. Til og med oktober 2014 hadde allerede så mange som 76 barn med oppholdstid over fire år blitt uttransportert det året. Dette er tall som statsråden burde hatt full kontroll på, tatt i betraktning av den politiske interessen for dette temaet.

Når det gjelder hvorvidt opplysningsplikten er overholdt eller ikke, som jo er det springende punktet i forsla-

get til mistillit, mener De Grønne at det er viktig å holde tunga rett i munnen. Mistillit er en alvorlig sak, og det bør bety at overtrampet mot Stortinget er stort. Med respekt for den øvrige politiske hverdagen på Stortinget, som er rikelig forsynt med meget tåkete svar på mange slags spørsmål, ser nok ikke Miljøpartiet De Grønne at statsrådens avvik med hensyn til presisjon i opplysningsnivå er altfor stort – dessverre, kan man føye til.

Videre er det i saken som kontroll- og konstitusjonskomiteen så på, informasjon som Stortinget fikk, som skal være avgjørende, og ikke innholdet i politikken det informeres om. De Grønne vil ikke støtte den politikken som regjeringen fører i asylspørsmål, og vi er akkurat like uenige i den praksisen som Arbeiderpartiet og de rød-grønne innførte allerede for flere år siden, hvor asylinstituttet etter den tid har blitt styrt meget strengt etter generelle måltall, på bekostning av humanitære forpliktelser. Men hvis en går inn i arkivene – og det har De Grønne gjort – ser det ut til at statsråd Anundsen i trontaledebatten den 6. oktober 2014 ga en rimelig grei gjengivelse både av sin tolkning av samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene og støttepartiene og av hva regjeringen har foretatt seg for at færre lengeværende asylbarn skal bli sendt ut. Her gjør statsråden det klart at regjeringen har «myket opp fokuset», som man kaller det, i tildelingsbrevet til POD, slik at lengeværende barn spesifikt ikke lenger blir prioritert for utsendelse mer enn barnefamilier generelt.

I det samme innlegget viser statsråden til at økte generelle måltall fører til at også flere asylbarn blir sendt ut, og at lengeværende asylbarn er en del av denne gruppa, med henvisning til at barnefamilier fortsatt er en gruppe som politiet skal fokusere sin ressurs på å sende ut – en såkalt prioritert gruppe for utsendelse.

Vi mener likevel det er sterkt kritikkverdig at statsråden ikke selv så behovet for å gi flere opplysninger i dette eller senere innlegg i Stortinget, som å informere om tiltaksplanen som Politiets utlendingsenhet hadde utformet for å nå måltallet for 2014, og at denne spesifikt ikke skjermet lengeværende barn. Men selv om vi altså er sterkt uenige i politikken, kan vi ikke se at statsråden aktivt har villadet Stortinget ved å holde tilbake sentral informasjon som ikke Stortinget selv burde ha forstått, på bakgrunn av den politikken som var vel kjent.

Når det gjelder den såkalte returnmuligheten som åpnet seg til Afghanistan, mener De Grønne, i likhet med alle andre partier i opposisjonen og støttepartiene, at det også er klart kritikkverdig at statsråden har vært så uklar og til dels villedende overfor Stortinget og kontroll- og konstitusjonskomiteen, men vi ser ikke helt at frasen «åpnet seg en mulighet» kan være en direkte feilaktig opplysning overfor Stortinget. Denne frasen er særdeles ullen, men den er ikke sentral nok for sakens kjerne til å gi grunnlag for mistillit i henhold til Grunnloven § 82. Statsråd Anundsens begrep om hva det vil si at en returnmulighet åpner seg, er helt åpenbart noe annet enn Miljøpartiet De Grønnes begrep om det samme, og vi mener derfor det er kritikkverdig at han ikke forklarte dette bedre når han hadde så god anledning til det i kontrollhøringen.

For å oppsummere: Stortinget må kunne forvente, etter

opplysningsplikten nedfelt i Grunnloven § 82, at regjeringsmedlemmer foretar seg vesentlig mer enn det Anundsen har gjort for å holde seg selv og Stortinget oppdatert, og for å sørge for at beskjeder på sentrale politikkområder blir forstått og fulgt opp av underliggende etater. De Grønne mener derfor at statsråden har opptrådt kritikkverdig på mange punkter. Men Stortinget har fått riktig informasjon i tilstrekkelig grad til både å kunne forstå, og til dels forutsi, at det ville bli økte returer av lengeværende asylbarn i 2014. Stortinget fikk vite av statsråden at barnefamilier, inkludert lengeværende barn, fortsatt er en prioritert gruppe for utsendelse – ved siden av, og ikke underordnet, bl.a. kriminelle – i en situasjon hvor måltallet for tvangsreturer i tillegg var økt med 400 personer, til 7 100, midt i året.

De Grønne har i denne saken reagert på at stortingsflertallet, alle unntatt Miljøpartiet De Grønne og SV, på den ene siden vedtar å øke måltallene for tvangsreturer i 2014, og til og med midt i året, mens en på den andre siden er opprørt i media over at barnefamilier sendes ut av landet, når det faktisk ikke er opplyst noe annet fra statsrådens side. Ja, vi må reagere når rettssikkerheten til disse barna er så dårlig som den er, og ja, vi må reagere når statsråden ikke er tydeligere på omprioriteringene som skal gjøres for å nå måltallene, men Stortinget har i denne saken vært mildt sagt lite årvåkne når de – med unntak av SV og Miljøpartiet De Grønne – støtter denne plutselige økningen i antall tvangsreturer midt i året og etterpå altså er forferdet over konsekvensene.

Miljøpartiet De Grønne mener at det mest alvorlige som ble avdekket i kontrollhøringen om disse asylbarna, var den systematiske mangelen på rettssikkerhet for personer som tvangsreturneres, holdt opp mot et statlig maskineri som er systematisk rigget for å nå et politisk måltall for returer, og et økt sådant. I et slikt system vil måltall lett trumfe de menneskelige vurderingene – og dette blir gjort veldig klart fra etatene selv under høringene – og det er altså et maskineri som svekker et personlig rettsvern som burde hatt en selvfølgelig høyeste prioritet.

Norske myndigheter er forpliktet etter folkeretten til ikke å returnere personer til områder hvor de risikerer forfølgelse, men i dag er det ingen mekanismer som sikrer at det gjøres oppdaterte vurderinger før personer med asylavslag sendes ut av landet, selv om de har ventet lenge, og situasjonen deres kan ha forandret seg mye. De har riktig nok rett til en slik oppdatert vurdering dersom de klarer å engasjere en advokat, eller andre, som anmoder om omgjøring av vedtaket, eller noen gjør dette på egen hånd. Men det gis ikke fri rettshjelp, og det gis heller ingen informasjon fra myndighetene om rettigheten disse menneskene har, eller hvordan de kan skaffe hjelp.

Hadde det vært automatikk i at lengeværende asylbarn fikk saken sin vurdert på nytt før de tvangsutsendes, som det er for kriminelle, ville sannsynligvis flere av de barna vi diskuterer i denne saken, ikke blitt sendt ut. Lengeværende asylbarn er som kjent i en særstilling fordi de kan ha rett til opphold på grunn av tilknytning til Norge. Dette er noe annet enn beskyttelsesbehovet som blir vurdert i den opprinnelige asylsøknaden. Den 18. mars i år ble Politiets utlendingsenhet instruert til ikke å iverksette tvangs-

utsendelser av enkelte lengeværende barnefamilier, men instruksjonen gjelder bare et fåtall barnefamilier – det er de med minst fire og et halvt års opphold i Norge som ikke har fått saken sin vurdert etter nye forskriftsendringer fra desember i fjor.

De som tvangsutsendes, er heller ikke bare barnefamilier, selv om det er barn som det har vært fokusert mest på i forhandlingene med Venstre og Kristelig Folkeparti. Regjeringen og samarbeidspartnerne gir fortsatt ingen ny rettssikkerhet for andre personer som kan ha nye grunnlag for opphold, på grunn av f.eks. endringer knyttet til personen selv, forhold i hjemlandet eller norsk asylpraksis.

Asylsøkere som tvangsutsendes etter å ha ventet lenge på å kunne returneres, er en liten gruppe, og denne gruppa er enda mindre om en kun ser på barnefamiliene. Men dette er en sårbar gruppe, som konfronteres med et system som i dag er styrt etter måltall. Når disse måltallene plutselig blir økt midt i året og politiet får det ekstra travelt, er det rettssikkerheten til de menneskene det gjelder, som blir satt på prøve.

Miljøpartiet De Grønne har derfor tatt til orde for at det bør gjøres oppdaterte vurderinger av tvangsutsendelse dersom asylavslaget er mer enn ett år gammelt. Det er mye både i en persons liv og i situasjonen i hjemlandet som kan ha forandret seg i løpet av denne tiden, som er relevant for Norges forpliktelser til å overholde folkeretten. Vi kommer tilbake med et sånt forslag utpå høsten, forhåpentligvis sammen med flere andre partier.

Miljøpartiet De Grønne støtter altså ikke forslaget om mistillit, men vi støtter forslaget som er fremmet av representanten Grøvan, på vegne av Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Statsråd Anders Anundsen [12:42:27]: Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité har en meget viktig oppgave. Den skal på en grundig og troverdig måte ivareta den vesentligste delen av Stortingets kontrollfunksjon etter Grunnloven, og komiteen er avhengig av nødvendig tillit og tyngde til en så krevende oppgave.

Jeg har selv hatt gleden av å lede komiteen i fire år før jeg ble statsråd. Jeg har derfor kjent på tyngden av det ansvaret komiteen har for å sikre legitimitet i den parlamentariske kontroll.

Også av den grunn kjenner jeg på det alvor som en kontrollsak representerer. Jeg merker meg at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet legger til grunn at opplysningsplikten rettslig er brutt. Det fremmes alvorlig kritikk i innstillingen, og jeg tar den kritikken på alvor.

Samtidig er det sterk uenighet om flere av de påstandene som legges til grunn for kritikken fra de tre nevnte partiene i innstillingen, samt ved tolkningen av fakta på flere områder.

Opplysningsplikten er en grunnleggende konstitusjonell og politisk plikt som påhviler både regjeringen som sådan og den enkelte statsråd i håndteringen av saker under sitt konstitusjonelle ansvarsområde. Det er viktig for meg å understreke at jeg i mitt virke som statsråd naturligvis gjør det som er mulig for å sikre at Stortinget får de opplysnin-

gene Stortinget skal ha for å være tilstrekkelig opplyst, ved å oppfylle både den passive og den aktive opplysningsplikten.

Det er i denne saken nødvendig å foreta en gjennomgang av deler av sakens fakta, for innstillingen og innleggene i dag viser at det er uenighet om hvilke fakta som skal legges til grunn.

Saken har flere startspor, men jeg velger å starte ved mitt svar på et spørsmål fra representanten Trine Skei Grande, som flere har vært inne på tidligere i dag, i replikkordskiftet under trontaledebatten 6. oktober 2014. Representanten spurte om jeg hadde gitt noen beskjeder i systemet som gjør at vi får en massiv utsending av tidligere asylbarn i forkant av at et nytt regelverk skal tre i kraft.

På det spørsmålet svarte jeg bl.a.:

«Jeg er veldig glad for det spørsmålet – det har vi ikke gjort. Vi har økt måltallet for returer generelt, og det fører også til at flere blir sendt ut. Men det vi har gjort i så henseende, er at vi egentlig har myket opp fokuset i vårt tildelingsbrev i forhold til den forrige regjeringen.»

Jeg gjør det altså klart at det er gjennom tildelingsbrevet det er skjedd en endring.

Videre svarte jeg bl.a.:

«Den forrige regjeringen sa i 2013 at saker som omfattet barn som har oppholdt seg lenge i Norge uten tillatelse, skal prioriteres. Vi har gjort det om, på den måten at det ikke er de som har vært her lenge, som skal prioriteres, men barnefamilier generelt, slik at en får sammenheng mellom vedtakstidspunkt og utsendelse, for at man skal unngå situasjoner hvor barn blir værende veldig lenge i Norge. Men det er altså ikke sendt noen signaler fra regjeringens side som skal bety at en skal prioritere lengeværende barn for at en skal sende dem raskere ut i forkant av et regelverk.»

Dette var en endring i tildelingsbrevet som jeg tok initiativ til, og siden det i media er blitt hevdet at denne endringen var en del av avtalen mellom de fire samarbeidspartiene, finner jeg grunn til å understreke at det ikke er tilfellet.

Innholdet i svaret til Stortinget er i samsvar med de faktiske forhold.

Som Stortinget er kjent med, skal tildelingsbrevet følges opp av etatene med egne disponeringsskriv. Det er i overgangen fra tildelingsbrev til disponeringsskriv det er skjedd en feil, ved at det i disponeringsskrivet fra Politidirektoratet ble uttrykt en annen prioritering enn den føringen som lå i tildelingsbrevet. Den feilen beklaget jeg i Stortinget 2. desember i fjor.

Jeg går ikke nærmere inn på hvilke konsekvenser denne feilen kan ha medført, utover å vise til det som fremkom i kontrollhøringen om saken, og de opplysninger jeg har gitt komiteen i mine svarbrev.

Flere medier har også hevdet at endringen jeg gjorde i tildelingsbrevet, skulle føre til at lengeværende tidligere asylbarn skulle skjermes fra utsendelse. Det er også feil. Det har aldri vært på tale å skjerme lengeværende fra retur, men de skulle prioriteres på lik linje med andre saker hvor

barn var involvert. Stortinget har ved to anledninger i 2014 avvist forslag om å stille behandlingen av disse sakene i bero.

Det er viktig for meg som statsråd å være en god leder, ta ansvar og vise tillit. I innstillingen kritiserer noen partier meg for å skyve ansvaret for en feil nedover i systemet fordi jeg har forklart hva som rent faktisk var skjedd. Jeg tar den kritikken til orientering.

Jeg mener imidlertid det er vanskelig å oppfylle en statsråds opplysningsplikt overfor Stortinget uten å forklare hva som rent faktisk har skjedd i konkrete saker. I denne saken har jeg vært helt tydelig på at ansvaret for det som er skjedd, er mitt. Jeg har også vært tydelig på – og tatt selvkritikk for – at departementet kunne oppdaget at Politidirektoratet feilaktig viderefremmet føringene fra den forrige regjeringen, fordi vi fikk kopi av disponeringsskrivet. Det ble imidlertid ikke lest av oss med sikte på å kontrollere om innholdet var i samsvar med tildelingsbrevet. Dette har ført til endrede rutiner i departementet for hvordan oppfølgingen av dokumenter som omhandler oppfølging av tildelingsbrev, og som vi får kopi av, skal være.

Så er det alltid enkelt å forsøke å fremstille en forklaring på et faktisk forhold som dårlig lederskap og ansvarsfraskrivelse. At det foreligger slik ansvarsfraskrivelse, vil jeg på det sterkeste avvise. Det er ikke, og har aldri vært, noen tvil om at ansvaret for den feilen som er skjedd, er mitt. Dette var jeg også klar på i min beklagelse overfor Stortinget 2. desember.

Jeg mener også det er godt lederskap å ha tillit til at underliggende etater gjennomgår og følger opp tildelingsbrevet på en grundig måte. Det er imidlertid ingen garanti mot at feil kan skje. Mennesker som får tillit, vil oppleve at de noen ganger gjør feil. Det er en del av det å være menneske. Godt lederskap er også å gi medarbeiderne ansvar. En slik lederfilosofi må også gi rom for at feil og rutinesvikt kan skje, som vi må bruke i en læringsprosess som i fremtiden gjør oss sterkere sammen.

Jeg mener også at godt lederskap handler om en kombinasjon av tillit og ansvar i alle deler av en organisasjon. Det er viktig for å hindre ansvarspulverisering, og det er viktig for å sikre klare ledelseslinjer. Det vil imidlertid ikke redusere den øverste ansvarliges ansvar på noen måte.

Endringen i tildelingsbrevet var ment som en endring av Arbeiderpartiet,

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti-regjeringens politikk om å prioritere utsendelse av lengeværende tidligere asylbarn. Det var et helt bevisst politisk valg. Det har jeg også gitt uttrykk for overfor Stortinget tidligere.

Komiteens flertall mener at denne politikkendringen burde vært tydeligere fulgt opp fra min side for å sikre at den rent faktisk ble implementert. Jeg mener at endringen i tildelingsbrevet i utgangspunktet fremstår som klar. Det er likevel en språklig sett liten endring, og det kunne gi grunnlag for å vurdere en særskilt oppfølging. I ettertid kan en også se at endringen i tildelingsbrevet kunne vært enda tydeligere formulert, og kanskje særlig at svarbrevet til Politidirektoratet på deres brev av 14. mars 2014 burde vært klarere. Dette har jeg også skrevet til komiteen 19. de-

semer i fjor, og jeg har i kontrollhøringen uttrykt at dette har gitt grunnlag for læring.

Jeg vil likevel peke på at det ikke var noe i tallgrunnlaget før i månedsrapporten fra Politiets utlendingsenhet om retur for september, mottatt av departementet 9. oktober, som kunne indikere at endringen i tildelingsbrevet muligens ikke var oppfattet av Politidirektoratet. Antallet returnerte lengeværende tidligere asylbarn per måned var relativt beskjedent frem til september. Samtidig hadde Stortinget sluttet seg til økte returkrav, hvilket medførte at antallet uttransporterte per måned samlet sett skulle være høyere enn for tidligere år.

Justis- og beredskapsdepartementet mottok, som flere har vært inne på, en rekke varslere fra Politidirektoratet om returer generelt, i tilfeller der det var grunn til å tro at det kunne bli medieomtale av saken. Dette er en etablert praksis for å sikre at departementet er forberedt dersom media tar kontakt om enkeltsaker, eller dersom politisk ledelse skal på reise til et område hvor enkeltsaker skaper engasjement.

Komiteens flertall legger til grunn at formuleringen i disse varslene skulle gi grunnlag for særskilt reaksjon og tolkes som en indikasjon på at Politidirektoratet ikke hadde forlatt endringen i tildelingsbrevet.

Jeg har lyst til å peke på at innholdet i varslene er delvis gjengitt i innstillingen, men jeg finner grunn til å understreke at det som faktisk står der, i hovedsak kun er konstatering av et faktum:

«Det er imidlertid mulig at det faktum at en barnefamilie tvangsreturneres, i seg selv kan skape medieoppmærksomhet eller andre reaksjoner, særlig mht Regjeringsplattformens og Firepartiavtalens varsel om s.k. amnesti for visse barnefamilier.»

Det er i denne delen av varselet ikke henvist til barnefamiliens oppholdstid, men kun til det faktum at det dreier seg om en barnefamilie. Så omfatter varselet også nærmere opplysninger om de konkrete enkeltsakene, men jeg berører ikke det nærmere her.

Videre står det i varselet:

«PU har imidlertid ikke mottatt føringer om tilbakeholdenhet overfor denne gruppen, og gjennomfører derfor uttransporter som planlagt.»

Det er helt klart at det aldri har vært på tale å utvise noen tilbakeholdenhet ved uttransport av barnefamilier uten beskyttelsesbehov. Det er tvert imot gjort helt klart i tildelingsbrevet at barnefamilier uten beskyttelsesbehov skal prioriteres for uttransport.

Jeg har derfor litt vanskelig for å forstå at en mener at disse varslene skulle gi grunnlag for særlig oppfølging, eller at varslene skulle gi et signal om at Politiets utlendingsenhet eller Politidirektoratet ikke hadde registrert en endring i tildelingsbrevet. I tildelingsbrevet går det klart frem at barnefamilier uten beskyttelsesbehov skal prioriteres for retur. Spørsmålet må derfor være om det i varslene er gitt noen indikasjon på at lengeværende familier uten beskyttelsesbehov prioriteres foran retur av andre barnefamilier uten beskyttelsesbehov. Det mener jeg det ikke er grunnlag for å påstå at disse varslene rent faktisk gjør.

Jeg viser også til at komiteens flertall i innstillingen

mener at jeg bl.a. i svarreplikken på ett minutt til representanten Skei Grande 6. oktober unnlot å opplyse om forhold de mener ville vært relevante.

For det første gjelder det at Politiets utlendingsenhet hadde iverksatt en tiltaksplan som ifølge flertallet kunne få konsekvenser for utsending av lengeværende barn. Dette var en tiltaksplan som departementet ikke var involvert i utarbeidelsen av eller var blitt forelagt. At underliggende etater gjennomfører tiltak for å nå mål som er fastsatt i denne sal, er generelt noe positivt. Politiets utlendingsenhet har opplyst at det ikke var et mål med tiltaksplanen å øke retur av lengeværende barnefamilier uten beskyttelsesbehov. Det var fra PUs side fokus på retur til de land det faktisk var mulig å gjennomføre retur til. I materialet som er oversendt kontroll- og konstitusjonskomiteen, fremkommer det for øvrig også at Politidirektoratet allereide 13. juni 2014, altså en god stund før det omtalte møtet i august 2014, ba Politiets utlendingsenhet om en oversikt over planlagte tiltak for å kunne oppnå resultatkravet i kategorien asyl for 2014.

For det andre gjelder det at antallet lengeværende barnefamilier uten beskyttelsesbehov som var sendt ut i september 2014, var uvanlig høyt. Departementet mottok rapportering om returallene for september den 9. oktober 2014, altså tre dager etter min korte svarreplikke.

For det tredje gjelder det at praksis for tilbakesendelser til Afghanistan var lagt om, slik at det fra januar 2014 ble sendt barnefamilier uten beskyttelsesbehov tilbake til landet i gradvis økende tempo. Frem til september var antallet returnerte barnefamilier uten beskyttelsesbehov til Afghanistan relativt beskjedent. Det var den forrige regjeringen som åpnet for retur av barnefamilier uten beskyttelsesbehov til Afghanistan, etter en kortere periode med begrensninger, og det tok noe tid før utlendingsmyndighetene fikk til slik retur i praksis.

Spørsmålet fra Skei Grande var om det var sendt signaler fra regjeringen om å prioritere retur av lengeværende barnefamilier i forkant av et nytt regelverk. Det var det ikke, og returpraksisen til enkeltland synes noe perifert i forhold til spørsmålet.

For det fjerde gjelder det at det den 24. september 2014 gikk et charterfly til Nigeria der det ble returnert 26 lengeværende barn. Som nevnt fikk departementet varsel om denne returen til Nigeria i månedsrapporten fra Politidirektoratet, som kom til departementet den 9. oktober 2014.

Jeg mener det er krevende å forsvare at opplysningsplikten omfatter informasjon som ikke var tilgjengelig for departementet på det aktuelle tidspunktet, både hva gjelder svar på de skriftlige spørsmålene og svaret i replikkordskiftet under trontaledebatten.

Jeg vil nå gå over til spørsmålet om jeg ved å sitere et brev fra Politidirektoratet i mitt svar til komiteen 19. desember 2014 har gitt feil opplysninger eller villedet Stortinget.

I innstillingen hevdes det at jeg i brev av 19. desember skal ha skrevet at politiet hadde forstått og oppfattet politikkendringen som tildelingsbrevet var ment å være. Det er ikke helt presist. Det korrekte er at jeg i mitt svar til komi-

teen henviser til et brev fra Politidirektoratet som komiteen har fått oversendt, og siterer fra det aktuelle brevet.

Spørsmålet dreier seg om hva Politidirektoratet har oppfattet av det som sto i tildelingsbrevet på dette området. I brev til departementet 8. desember 2014 skrev Politidirektoratet:

«Politiet har forstått formuleringen om at «Saker som omhandler barn skal prioriteres» som en føring om at lengeværende barn ikke skal prioriteres foran andre utsendelser.»

I samme brev står det:

«Vi vil likevel understreke at politiet har forstått og lagt til grunn Justisdepartementets føringer i tildelingsbrevet fra 2014 når det gjelder uttransporter.»

Dette er faktiske opplysninger om hvordan politiet selv mener å ha oppfattet det som sto i tildelingsbrevet. Statsrådets informasjonsplikt omfatter også spørsmålet om hva politiet har oppfattet eller ikke, og det er statsrådets ansvar å sikre at informasjonen gitt av underliggende etat er korrekt.

Dette skaper imidlertid en vanskelig balansegang nettopp av hensyn til den samme opplysningsplikten. På den ene side vil Stortinget ha krav på opplysninger fra underliggende etat om hvordan de har opplevd føringene i et tildelingsbrev. På den annen side kan statsråden ved å gi slike opplysninger komme i skade for å feilinformere Stortinget dersom etaten endrer sin oppfatning av hvordan de har forstått føringen senere. Slik sett kan en hevde at det i denne saken fører til en slags Catch 22-situasjon, hvor det vil være galt å gi Stortinget den aktuelle opplysningen, men på den annen side like galt å la det være.

Det er på dette området opposisjonens sterkest mener det er gitt uriktige opplysninger til Stortinget. Jeg vil derfor tillate meg å sitere Fredrik Sejersteds utgangspunkt om slike saker, fra boken Kontroll og konstitusjon:

«Det er vanskelig å opplyse andre om noe man selv ikke vet. Opplysningsplikten rekkevidde må nødvendigvis avhenge av hva regjeringen eller den enkelte statsråd har av informasjon. Selv om det senere kan konstateres at vesentlig informasjon i en sak ikke har nådd Stortinget, er det dermed ikke gitt at opplysningsplikten er brutt dersom statsråden var uvitende.»

Det var først under kontrollhøringen i Stortinget jeg ble klar over at Politidirektoratet hadde endret sin oppfatning av det som sto i tildelingsbrevet, og at de ikke lenger forsto det de skrev de hadde forstått 8. desember 2014. Jeg viser i den sammenheng også til min innledning i kontrollhøringen, hvor dette ble kommentert. Jeg informerte altså Stortinget om at den opplysningen jeg hadde sitert fra Politidirektoratets brev i mitt brev til komiteen 19. desember, var feil, så raskt som det det praktisk var mulig etter at jeg selv ble oppmerksom på det.

I mitt svar til komiteen 19. desember i fjor skriver jeg også om at antallet returnerte barn i 2014 er økt som følge av Stortingets fastsatte returnmål, og at andelen returnerte barn er redusert i 2014 i forhold til perioden 2010–2013.

Jeg får i innstillingen kritikk for å ha trukket frem et tall som er fordelaktig for min fremstilling av saken, men som ikke har noen særlig relevans for saken. Deler av komiteen

mener at dette er uheldig bruk av tallmateriale. Jeg har lyst til, bare for ordens skyld, å understreke at dette ble trukket frem under min generelle innledning i brevet. Og på side 2, fjerde avsnitt, skriver jeg bl.a.:

«Før jeg svarer konkret på spørsmålene fra komiteen, vil jeg for helhetens skyld beskrive situasjonen slik den har vært og er i dag».

I denne generelle omtalen beskrev jeg bl.a. situasjonen på mottak, antall personer som var på mottak med utreiseplikt ved regjeringsskiftet, og den positive utviklingen etter regjeringsskiftet. Jeg skrev om sammenhengen i asylkjeden og om prioriteringer i politiet. Det trekkes også frem en rekke ulike tall i denne generelle delen.

Jeg håper at det fortsatt skal være en statsråds mulighet å gi et helhetlig bilde, som jeg også i brevet skrev at jeg ville gjøre før jeg gikk over til komiteens konkrete spørsmål. Jeg vil også understreke at det i oversendelsen til komiteen som svar på konkret spørsmål ble vedlagt statistikk for retur av barn med lengre oppholdstid.

Jeg vil nå gå over til spørsmålet om hvorvidt det åpnet seg en returmöglichkeit eller ikke. Jeg har lyst til å dele det spørsmålet i to deler, hvor den ene vil omhandle returmöglichkeiten til Nigeria, og den andre returmöglichkeiten til Afghanistan.

Nigeria stanset fra sommeren 2013 muligheten for tvangsretur av nigerianske borgere som følge av uenigheter knyttet til noen barnevernssaker, hvor norsk barnevern overtok omsorgen for nigerianske barn. Det var i en lengre periode ikke mulig å tvangsreturnere barnefamilier uten beskyttelsesbehov til Nigeria på grunn av dette. I løpet av 2014 endret Nigeria holdning til dette spørsmålet, og det åpnet seg en mulighet for iverksetting av slik tvangsretur til Nigeria.

Jeg mener det er ganske klart at begrepet «åpnet seg en mulighet» på en god måte illustrerer den endringen som muliggjorde slike tvangsreturer igjen.

Når det gjelder situasjonen for returer av barnefamilier uten beskyttelsesbehov til Afghanistan, var det en betydelig lengre prosess. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti-regjeringen fjernet den midlertidige begrensningen i muligheten for retur av barnefamilier uten beskyttelsesbehov i august 2013. Myndighetene har siden da forsøkt å få til en ordning med afghanske myndigheter som sikrer at de tar imot sine egne borgere, også barnefamilier. Det var utstrakt diplomatisk dialog mellom norske og afghanske myndigheter. Utlendingsforvaltningen opplyser at de helt siden 2012 har arbeidet for å få mulighet til å returnere barnefamilier til Afghanistan.

Kun en kort periode sommeren 2013 ble det gitt føringer fra departementet om at retur til Afghanistan bare skulle gjelde enslige menn. Disse føringene ble altså opphevet av den forrige regjeringen i august 2013, og arbeidet med muligheten for å returnere barnefamilier ble gjenopptatt. Norske myndigheter gjennomførte den første tvangsreturen av barnefamilier uten beskyttelsesbehov til Afghanistan i januar 2014. Det var resultatet av et arbeid som startet allerede under den forrige regjeringen.

Det ble i løpet av 2014 returnert stadig flere barnefamilier uten beskyttelsesbehov til Afghanistan, og det ble

gjennomført som en del av den dialogen det var, og fortsatt er, mellom de to landenes myndigheter. Det åpnet seg altså en mulighet for å returnere barnefamilier ved at Afghanistan aksepterte å ta imot tvangsreturnerte barnefamilier underveis i denne prosessen.

Jeg vil også understreke at da begrepet «åpnet seg en mulighet» ble brukt, var det under henvisning til både Nigeria og Afghanistan samlet, som forklaring på hvorfor flere lengeværende barnefamilier ble returnert høsten 2014.

Så er spørsmålet, som en bruker en del oppmerksomhet på i innstillingen, om en basert på dette faktagrunnlaget kan bruke begrepet at «det åpnet seg en mulighet» for retur.

Jeg mener en naturlig forståelse av begrepet kan relateres til det faktiske resultatet av dialogen mellom norske og nigerianske og afghanske myndigheter. Resultatet var at en kunne starte opp med retur av barnefamilier uten beskyttelsesbehov. Det er imidlertid forståelig at noen kan oppfatte dette annerledes, men spørsmålet i denne saken er om bruken av begrepet bidrar til å villedde eller feilinformere Stortinget. Det mener jeg er å trekke det for langt.

Det er laget et poeng av at afghanske myndigheter har varslet et ønske om reforhandling av trepartsavtalen mellom Afghanistan, Norge og UNHCR og stans i tvangsreturer til ny avtale er på plass. Dette varslet afghanske myndigheter Norge om allerede 28. mai 2013, da Arbeiderpartiet ledet Justis- og beredskapsdepartementet. Det er i den forbindelse fremmet en påstand om at det skulle være en slags sammenheng mellom retur av barnefamilier uten beskyttelsesbehov og varselet om reforhandling av trepartsavtalen. Jeg mener det ikke er en helt riktig kobling.

Tvangsretur er omstridt i Afghanistan, og afghanske myndigheter har ved flere anledninger ønsket å reforhandle avtalen, med noe ulike begrunnelser. Det skjedde også ved flere anledninger under den forrige regjeringen. Samtidig har dialogen mellom norske og afghanske myndigheter vært god, og vi har hatt et godt fungerende samarbeid om returer. Jeg vil understreke at afghanske myndigheter etter det jeg har fått opplyst, ikke på noe tidspunkt har varslet at de ønsker å si opp avtalen.

Asyl- og innvandringspolitikken er et av de politikkområdene hvor de norske partiene skiller seg mest fra hverandre. Avstanden i politikk fører til et høyere konfliktnivå på dette politikkområdet enn på de fleste andre områder. Denne politiske avstanden fant man også i den rød-grønne regjeringen, som førte en langt strengere politikk overfor lengeværende tidligere asylbarn enn den sittende regjeringen gjør. Årsaken til det er at de fire samarbeidspartiene har inngått en god og velbalansert samarbeidsavtale på dette området, selv om den politiske avstanden er stor.

Det er grunn til å peke på at det regelverket som nå er innført for bedre å ivareta barns interesser, også i de sakene hvor foreldrene har unndratt seg pliktig utreise, er et regelverk som den forrige regjeringen kunne innført, men lot være å innføre. Det er et regelverk som Arbeiderpartiet var imot, helt til det ble innført.

Den politikken som ble ført i den perioden hvor politiet ikke fulgte føringene i tildelingsbrevet fra ny regjering,

var altså den politikken som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti var enige om skulle føres. Jeg nevner det fordi jeg mener det gir et interessant bakteppe for saken.

Jeg tillater meg også å nevne at jeg er veldig fornøyd med den enigheten som ble nådd 8. april mellom de fire samarbeidspartiene om et tillegg til asylavtalen. Med denne avtalen har vi på ny illustrert at vi klarer å skape enighet om justeringer i asyl- og innvandringspolitikken – både gjennom oppmykninger og innstramninger.

Det er i hovedsak tre forhold komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener fører til at jeg ikke har informert Stortinget på en tilfredsstillende måte etter Grunnloven § 82. Jeg har gått gjennom de tre forholdene og litt til i dette innlegget, og jeg konstaterer at jeg er uenig i disse partienes fremstilling av saken på de aktuelle områdene.

Jeg har imidlertid tatt selvkritikk på flere områder hvor ting kunne, og burde, vært gjort annerledes.

Opplysningsplikten er en uomtvistelig rettsregel i samsvar med det komiteens flertall beskriver i innstillingen. Den er imidlertid også en politisk regel som en raskt vil ty til dersom en mener at rettsregelen ikke er brutt. I dag skiller det i liten grad mellom den rettslige og politiske opplysningsplikten, men det er likevel en vesentlig forskjell.

Jeg tar til etterretning at ingen partier har tatt til orde for å igangsette Stortingets ansvarskommisjon for å foreta en objektiv vurdering av om opplysningsplikten rettslig sett er brutt eller ikke.

Som jeg har gjort rede for, mener jeg det ikke er grunnlag for å konkludere med at opplysningsplikten er brutt, men jeg noterer meg Arbeiderpartiets, SVs og Senterpartiets syn på hva de mener skal til for å påberope rettslig brudd på opplysningsplikten. Det er naturligvis opp til hvert enkelt parti i Stortinget å vurdere hva som skal til for at det fremmes mistillitsforslag mot en statsråd. Det kan være store saker, og det kan være små saker. I stort vil det ofte bero på den aktuelle politiske situasjonen og sakens politiske viktighet.

Det er Stortinget selv og de enkelte partiene som vurderer i hvilke saker slike virkemidler skal tas i bruk, og det er naturligvis Stortinget selv som definerer rammen for bruken av disse virkemidlene.

Jeg har til slutt lyst til å understreke og gjøre Stortinget oppmerksom på at jeg tar konklusjonene på det aller største alvor, selv om jeg delvis er uenig i grunnlaget for noen av dem. Saken har imidlertid gitt rom for læring og forbedring av rutiner i Justis- og beredskapsdepartementet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Martin Kolberg (A) [13:09:07]: Statsminister Solberg er i denne debatten allerede referert, nemlig fra en tidligere debatt der hun i en sammenheng sa det som alle er enige om, at brudd på opplysningsplikten er en veldig alvorlig sak i Stortinget. Selvsagt – vi er alle enige om det.

Nå har vi hørt statsrådens innlegg, der han gjentar de beklagelsene han har framført tidligere. Han sa på slutten nå at han tar selvkritikk på mye – at mye kunne vært gjort

annerledes og bedre – og at han tar kritikken på alvor. Men han sier også at han tar til orientering den kritikken som et flertall i Stortinget står bak. Her ligger selvfølgelig sakens kjerne, og det er det denne debatten handler om.

Det som da er mitt spørsmål til statsråden, der han nå har anledning til å si det han bør si, er: Et stort flertall i Stortinget sier nå at det er sterkt kritikkverdig den måten han har opptrådt på. Er statsråden nå villig til å beklage dette reelt og ikke bare med forbehold?

Statsråd Anders Anundsen [13:10:18]: Jeg mener at jeg har beklaget det reelt. Dette er mitt ansvar. Jeg har beklaget det fra Stortingets talerstol, og jeg har beklaget det i kontrollhøringen. Jeg mener det har vært svært tydelig at jeg tar ansvar for det jeg har ansvaret for, og det er alt som skjer i mitt departement og i mine underliggende etater, som jeg har det konstitusjonelle ansvaret for. Det er helt åpenbart at den kritikken som er formulert av et flertall i innstillingen, tas svært alvorlig fra min side.

Martin Kolberg (A) [13:10:50]: Det var bra så langt, vil jeg si, men spørsmålet er likevel: Er dette en uforbeholden beklagelse overfor Stortinget for det som har skjedd i denne saken, og er han enig i kjernen i den kritikken som framkommer fra et flertall i Stortinget, slik den er formulert i innstillinga?

Statsråd Anders Anundsen [13:11:10]: Jeg gikk ganske detaljert igjennom dette i mitt innlegg. Jeg er uenig i noe av faktatolkningen til flertallet i komiteen på enkelte områder, men det betyr ikke det samme som at en statsråd ikke forholder seg til det flertallet i Stortinget skriver i en innstilling. Det forholder jeg meg naturligvis til.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:11:41]: Sett i ettertid, hva ville justis- og beredskapsministeren gjort annerledes med hensyn til implementeringen av endringen i tildelingsbrevet under punktet delmål 4.2, at barn som har oppholdt seg lenge, er barn som skal prioriteres?

Statsråd Anders Anundsen [13:12:00]: For det første har vi nå endret de rutinene. Det betyr at vi nå går igjen på en helt annen måte disponeringsskrivet der hvor det er politikkendringer, og ser at de er i samsvar med det som kommer frem i tildelingsbrevet. Det er også slik at det vil bli fulgt opp i den løpende styringsdialogen som vi har med underliggende etater, for å være sikker på at politikkendringer er oppfattet i underliggende etater. Det gjelder helt generelt, ikke bare i forhold til én etat. Vi har endret rutinene våre på det området, basert på de erfaringene denne saken har gitt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:12:44]: Senterpartiet er enig i at statsråden skulle fortelle om feilen som er gjort i Politidirektoratet. Det som imidlertid står igjen, er at feilen hadde reelt sett ingen betydning. Om den var viktig, hadde departementet alle muligheter til å rette opp feilen.

Statsråden har tatt sjølkritikk på flere områder. Men det som står igjen, er at politidirektøren står igjen som den

skyldige. Mitt spørsmål er: Beklager statsråden at politidirektøren står igjen i norsk offentlighet som den som har gjort feil, når dette ikke er dekkende for realiteten i saken?

Statsråd Anders Anundsen [13:13:25]: Jeg vil først si at årsaken til at feilen ikke ble rettet, var at den ikke ble oppdaget. Det er beklagelig i seg selv. Det har jeg allerede beklaget fra Stortingets talerstol.

Så håper jeg at jeg har vært så tydelig i min kommunikasjon gjennom egentlig hele denne prosessen på at det er jeg som tar ansvar for alt som skjer innunder mitt ansvarsområde. Det er jeg som har ansvaret for de feilene som er begått, og det er jeg som har ansvaret for å rydde opp i dem. Jeg mener det vil gi et ganske godt grunnlag for å peke på hvem som i realiteten er ansvarlig.

Så mener jeg også at jeg er forpliktet til å gi uttrykk for hva som rent faktisk har skjedd, uten at det blir sett på som en ansvarsfraskrivelse eller som en peking på andre personer for å ha gjort eller ikke gjort noe de skulle eller ikke skulle gjøre. Det er en vanskelig balansegang, og jeg håper representanten Lundteigen har respekt for det.

Abid Q. Raja (V) [13:14:35]: Feil har skjedd, det har statsråden erkjent og beklaget. I ettertid har regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre inngått en ny avtale. Den er slik at bl.a. utsendte barn skal få prøve sakene sine på nytt. Det ble en del tumult rundt dette i media, og det ble skapt betydelig tvil om avtalens innhold osv. Mitt spørsmål handler om hvor i løypen dette arbeidet nå ligger. Når kan vi forvente at en slik saksgjennomgang faktisk finner sted, og når akter man å gjennomføre det å rette opp i feil som kan ha vært begått mot de barna som uriktig kan ha blitt sendt ut?

Statsråd Anders Anundsen [13:15:14]: Oppfølgingen av den delen av avtalen har aller høyeste prioritet i departementet. Det er allerede gjennomført høring om den nye forskriften, og det er vår intensjon at dette skal kunne tre i kraft så fort som overhodet mulig. Vi er opptatt av å ha god dialog med våre samarbeidspartier om både ikraftsettelsestidspunkt og arbeidet underveis frem til vi lander dette.

Bård Vegar Solhjell (SV) [13:15:45]: Eg synest det var eit ryddig og sakleg innlegg. Som justisministeren sjølv sa, kan ein ta ulike standpunkt, ein kan tolke fakta på veldig ulike måtar. Det er grunnen til at vi konkluderer svært ulikt.

Eg vil nytte sjansen til å spørje justisministeren om dei to tinga ved hans forklaring som eg synest er aller vanskelegast å forstå eller feste lit til. Det eine er om han framleis meiner at han fram til 2. desember i 2014 ikkje gjorde noko eller ikkje fekk noko informasjon som gav grunnlag for å sjekke nærare om politikken faktisk var sett ut i livet, sjølv ikkje etter 8. eller 9. oktober, då tala for september nådde han og departementet.

Det andre er om det ikkje var slik at han – den personen i Noreg med best tilgang til Politidirektoratet – før høyringa i det heile skjønnte noko av det at po-

litikkendringa ikkje var forstått og sett ut i livet i systemet.

Statsråd Anders Anundsen [13:16:45]: Til det siste er det det å si at det var samtaler om disse temaene underveis i prosessen. Jeg ble ikke før i kontrollhøringen klar over at Politidirektoratet ikke hadde forstått det de den 8. desember skrev at de hadde forstått. Det gjorde jeg også ganske godt rede for i innlegget, og dette representerer den situasjonen som var og utspant seg da.

Når det gjelder spørsmålet om grunnlaget for å sjekke, er også det et spørsmål som er litt krevende, fordi en frem til september hadde hatt relativt få utsendelser av lengeværende barn. Så kom det en topp i september. Når en ser dette i forhold til antallet barn som samlet sett ble returnert – retur tallene var samlet sett vesentlig høyere i 2014 enn tidligere år – er spørsmålet hvor balansen er, når var det for mange lengeværende barn som var uttransportert eller ikke? Vi forholdt oss til de opplysningen vi hadde, og jeg registrerer at komiteen mener at jeg burde ha sjekket det grundigere. Jeg kan forsikre om at en slik situasjon ikke kommer til å oppstå igjen.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

Martin Kolberg (A) [13:18:11] (komiteens leder): Jeg begynner dette innlegget med å vise til innstillinga og til saksordførers framstilling her ved begynnelsen av debatten – dessuten til det innlegget som representanten Jette Christensen holdt. Det gjør jeg for ikke å trette Stortinget med å gjenta det som vi nå alle vet og forstår er bakgrunnen for denne saken.

Likevel vil jeg vise til det som er sagt i disse innleggene, og til innstillinga. Til tross for det innlegget som statsråden nå har holdt her i Stortinget, vil jeg slå fast, slik jeg ser dette, og slik Arbeiderpartiet ser dette, at det er statsråden selv som har satt seg i en uholdbar situasjon gjennom det han veldig godt vet er hans plikt – og som han selv nå i innlegget bekreftet at han visste godt om, også fra sitt tidligere virke her i Stortinget – og det er å gjøre grundig rede for arbeidet med de sakene han har ansvar for, enten det er gjennom avtale med et flertall her, eller det faktisk er et vedtak gjort her i denne sal, og ikke minst hans ansvar for å opplyse Stortinget riktig og utfyllende. Det er det flertallet i Stortinget mener at han ikke har gjort.

Jeg vil allerede på dette punkt si at det som statsråden har sagt i dag, er annerledes enn det han har sagt tidligere, slik jeg hører det. Jeg har hørt på statsråd Anundsen med stor velvillighet både i høring og i alle de andre sammenhengene han har forklart dette, men det han sa i dag, var noe annet enn hva han har sagt før. Det er kanskje under henvisning til det han selv kaller for læring, og i tilfelle er det bra. Det er den nødvendige ydmykhet som en statsråd skal vise overfor et stortingsflertall når et stortingsflertall markerer seg slik som i denne saken.

Samtidig vil jeg si at det er riktig som statsråden sa, også da under henvisning til sitt tidligere verv som leder i kontroll- og konstitusjonskomiteen, at kontroll- og konstitusjonskomiteen ikke går inn i denne saken for å lage po-

litiske vanskeligheter. Denne saken er kommet opp fordi kontroll- og konstitusjonskomiteen i det norske storting skal fylle sitt grunnlovsmessige ansvar. Det er det som er bakgrunnen for saken. Og et flertall mener at det er ikke skjedd. Nå hører vi statsråden annerledes, men for å si det folkelig: Det er jo i siste liten.

Dette er – og det bør statsministeren merke seg – dessverre en del av det mønsteret som jo har provosert kontrollkomiteen gjennom hele denne saksbehandlingen, nemlig det at innrømmelsene og opplysningene ikke kommer før vi drar dem ut – og det har vært helt unødvendig. Jeg mener at hvis statsråden hadde anlagt den tilnærmingen til saken som han i dag har gitt uttrykk for, og redegjort for den på den måten som han i dag gjør, kunne kanskje saken ha sett annerledes ut. Men han fortjener den kritikken han får, nettopp fordi han ikke har anlagt den politiske tonen, eller har oppført seg på den måten som en statsråd bør gjøre, nemlig å oppføre seg ryddig og ordentlig overfor Stortinget fra første øyeblikk. Det er altså derfor denne saken er blitt en sak i kontrollkomiteen, og nå her for Stortinget i plenum.

Hva handler saken videre om? Jo, den handler selvfølgelig om det som mange har sagt, og som er kjernen i saken, at en statsråds plikt er å gi Stortinget riktig og sannferdig informasjon og tilstrekkelig informasjon, slik som flere representanter allerede har understreket. Det er en plikt som ikke bare er en sedvane, men som altså nå er grunnlovfestet. Statsrådens opplysningsplikt overfor Stortinget har vært der siden 2007, og jeg repeterer ikke den – flere har allerede vist til hva § 82 har som ordlyd – men faktum er altså at en samlet komité stiller seg bak en forståelse av at det politiske systemet er bygget opp på en slik måte at regjeringa styrer forvaltninga og dermed har tilgang på de store ressursene og den ekspertise det medfører. For å veie opp for regjeringas betydelige ressursovertak er det lang og fast tradisjon for at Stortinget lojalt informeres av regjeringa om fakta i de sakene som regjeringa legger fram for Stortinget – og at den informasjon som legges fram, ikke er uriktig eller villedende, uavhengig av foranledningen. Denne grunnlovfestingen har selvfølgelig ikke kommet fordi den ikke skal følges, eller fordi den ikke er viktig. Dette handler om intet mindre enn selve grunnlaget for vårt folkestyre: maktfordelingsprinsippet.

Stortinget er landets høyeste myndighet. Det er valgt av folket til å tjene folket. Det er et flertall i denne sal som avgjør hvem som skal stå for implementeringen og utføringen av den politikken som et flertall i folket ønsker. Regjeringa og statsråd Anundsen er Stortingets tillitsvalgte. Han og alle andre statsråder skal gjennomføre på en åpen og demokratisk måte det som Stortinget har bestemt. Men det er også slik at den informasjon som gis, skal være riktig. Den skal være sann, og den skal være utfyllende, for Stortinget kan ikke overholde sine forpliktelser overfor folket eller i henhold til Grunnloven hvis det ikke får en slik informasjon. Dessuten: Hvis ikke folket blir opplyst gjennom en politisk meningsbryting, basert på faktisk og åpen kunnskap, vil heller ikke folket kunne gjøre seg opp en mening om hvem og hva de vil gi sin tillit til. Da er vi inne i en politisk sfære vi absolutt

ikke skal inn i – et system som ikke lenger er demokratisk.

Dette dreier seg med andre ord ikke om asylbarn eller om hvorvidt man er for eller mot politikken som føres på dette feltet. Arbeiderpartiet er ikke en del av avtalen mellom regjeringa og Kristelig Folkeparti og Venstre. Vi står utenfor den, og jeg hører at en del representanter ønsker å knytte kommentarer til Arbeiderpartiets politikk på området. Den siden av saken kan jeg godt være med og diskutere, men det angår ikke den saken vi behandler her i dag. Det vi behandler i dag, er det konstitusjonelle spørsmål om statsrådets forhold til Stortinget, slik som saken er belyst.

Derfor er det viktig å holde fast ved at det som skjedde i denne saken, er at disse prinsippene er blitt utfordret. Jeg gjentar at jeg har hørt statsråd Anundsen i dag annerledes enn tidligere. Jeg håper at det er en praksis som han for sin del og regjeringa i særdeleshet og i sin alminnelighet passer på i tiden framover.

Gjennom sin avtale med Venstre og Kristelig Folkeparti har regjeringa gitt inntrykk av at politikken er blitt myket opp med hensyn til de lengeværende barna i Norge. Men det som faktisk skjedde, etter at justisministeren sto her i Stortinget og bedyret at han sto for en oppmyking og en reell politikkendring, var jo det motsatte. Det mest tydelige eksempelet på at de uttalelsene ikke var riktige, var jo at flere barn enn noen gang ble sendt ut av landet. Det er jo det materielle beviset på at den uttalelsen ikke var riktig. Det er helt umulig for meg å forstå noe annet enn det. Hvis det er en tydelig politikkforandring, hvorfor er det da sendt ut mange flere enn noen gang før – helt i strid med avtalen? Det forstår jeg ikke. Og dette er ikke noe som bare jeg leter fram, det er jo dette som er blitt tydelig dokumentert gjennom det arbeidet som kontroll- og konstitusjonskomiteen har gjort. Et tydeligere bevis går det altså ikke an å få.

Et annet eksempel som understreker dette, er at straks denne saken kom til offentlighetens kunnskap, da, men først da – jeg sier det én gang til: da, men først da – kom forhandlingene mellom regjeringa og Kristelig Folkeparti og Venstre om en nødvendig forskriftsendring i gang. Jeg understreker én forskriftsendring – og dette er viktig – en forskriftsendring som innstillinga dokumenterer at politiet ved flere anledninger hadde etterlyst som et nødvendig redskap for å forandre praksisen overfor lengeværende barn. Det skjedde først etter at saken var kommet til offentligheten, etter at Bergens Tidende hadde løftet fram saken og dokumentert den. Først da skjedde det.

Jeg mener at det er forstemmende og oppsiktsvekkende å høre at Høyre og Fremskrittspartiet mener at justisministeren ikke kan klandres for hva en underliggende etat gjør. Det er et eklatant brudd med den alminnelige og grunnlovfestede forståelsen av hva en statsråd har ansvaret for.

Jeg må si at det overrasker meg mye at de to regjeringspartiene mener dette. Særlig vil jeg si at det overrasker meg mye at Høyre mener det. At Høyre, som ett av de to tunge – la meg bruke det uttrykket, uten at jeg skal bli «tatt» for mye for det etterpå, for å si det slik – regjeringspartiene i Norge sier en slik ting, er sterkt overraskende.

Vi har gjennom denne debatten forsøkt å få klarhet i

hva både Høyre og Fremskrittspartiet faktisk mener her, men de svarer veldig unnnvikende. Det var slik å forstå at det statsråd Anundsen opprinnelig sa da han redegjorde for saken og beklaget, var ikke at han beklaget på sine vegne, men han beklaget at politiet ikke hadde forstått hva han mente. Han ga politiet skylda – for å si det direkte og folkelig. Det var det han gjorde. Han prøvde å legge ansvaret over på politiet – og beklaget bare på den måten. Det var første skanse. Så sier Høyre og Fremskrittspartiet at det er en akseptabel grunn for at statsråden ikke har gjort det han burde.

Og hva handler så det om, kjære storting? Jeg skal gå mer konkret inn på det, det har vært berørt av flere, men jeg har min versjon om forholdet til politiet.

I høringen sa politidirektøren, Humlegård, at han beklaget at Politidirektoratet ikke hadde oppfattet forandringen i formuleringen om lengeværende barn i tildelingsbrevet fra departementet. Politiets utlendingsenhet hadde heller ikke oppfattet det. Representanten for de ansatte i Politiets utlendingsenhet ga tydelig uttrykk for at de trengte klare beskjeder, en ny forskrift, hvis det skulle bli en forandring. De hadde ikke oppfattet, sa de til oss i komiteen, at det hadde blitt signalisert en tydelig politikkforandring.

Hva handler dette da om, og som er statsrådets argumentasjon for at politiet ikke hadde oppfattet tingene, ikke hadde forstått det og ikke hadde gjort det de skulle, som han fant grunn til å beklage i Stortinget? Jo, det handler om en forandring i én setning, som de skulle ha lest og forstått innebar en stor og viktig politikkforandring, men det var altså bare en forandring i setningen, som ikke sto å lese, hvor «lengeværende barn» var byttet ut med «barn» – og det var det hele. Og nå kommer jeg til noe som jeg selv mener er veldig viktig – og jeg ser at de framtrepende representantene for departementet også sitter i losjen, og det er bra, både departementsråden og sjefen for Politiavdelingen er her, det er fint: Verken departementet, Politidirektoratet eller Politiets utlendingsenhet kan erindre noe om oppfølging fra departementets side – heller ikke departementet kan erindre det, ikke i høringen i alle fall, og ikke på noe annet vis.

Det vi vet, er det som jeg nå hører i debatten bli omtalt på en annen måte, og jeg skal kommentere det. Komiteen kan lese ganske godt, og vi har lest de 70 brevene som departementet har fått fra politiet om utsendelse av lengeværende barn. Det er riktig at mange av de brevene omhandler andre forhold enn det vi snakker om her, men flere av dem har også en klar advarsel om hva dette handler om. Det er ikke riktig, som statsråden sa på dette punktet, at det her bare er snakk om en vanlig praksis. Ja, det har vært en vanlig praksis, men hvis departementet hadde fulgt med på den kommunikasjonen som politiet hadde med departementet på dette punktet, burde de jo ha kunnet reagere når det var snakk om en vesentlig og stor politikkforandring. Men de gjorde ikke det. Under høringen kunne ikke statsråden, ikke departementsråden, som her sitter, ikke sjefen for Politiavdelingen, som her sitter, og ikke tidligere statsråd med ansvaret for disse sakene i Justisdepartementet erindre om de hadde fått brevene, hvem som hadde lest dem, eller hva de har gjort med dem. Ingen av dem kunne svare

på det, enda de ble spurt om det om igjen og om igjen og ble konfrontert med det. Og det er jo litt besynderlig, mener jeg, det er litt rart, at det skal være på det viset at ingen i ledelsen i departementet vet hva de har gjort med disse brevene – de har ikke lest dem, de vet ikke engang hvem som har lest dem, og hva de har gjort med dem. Det er i hvert fall det de har sagt til oss, og dette framkommer av innstillinga. Da er det ikke noe rart at komiteen begynner å stille seg spørsmålet: Var dette virkelig ærlig ment, var dette en reell politikkforandring som man virkelig ville ha? Man forandret en liten setning i tildelingsbrevet, og når saken kommer til offentligheten, får politiet skylda, og ikke én eneste gang er dette tatt opp i de mer formelle dialogmøtene mellom departementet og direktoratet. Ikke engang departementet mener at det har skjedd.

Spørsmålet er: Står dette da til troende? Det er spørsmålet når vi opplever slike ting som dette – står dette til troende? Vi mener nei på det punktet, selvfølgelig.

Vi har sagt at dette danner et bakteppe som viser at statsråden ikke snakket riktig og sant da han sa at det var gjennomført en vesentlig politikkforandring i forbindelse med utsendelsen av lengeværende barn. Dette er kjernen i kritikken. Nå sier statsråden i debatten her at han tar dette til orientering, som han kaller det, altså: Han aksepterer den ikke, reelt. Han gjorde det heller ikke i replikkordskiftet mellom statsråden og meg her for et øyeblikk siden. Da er vi på det punkt at statsråden selvfølgelig – det er jo selvfølgelig, men allikevel, jeg sier det slik – må akseptere at han i dag får et flertallsvedtak mot seg som sier at han har opptrådt sterkt kritikkverdig, endog må han leve med at det er et stort mindretall som mener at han ikke har Stortingets tillit. Dette er en argumentasjon som kommer i tillegg til alt som er sagt gjennom hele denne debatten så langt, og det som står i innstillinga.

Jeg hører det er noen som mener at dette er et politisk mistillitsforslag, at dette er noe vi gjør for å skade regjeringa politisk. Jeg bare sier det på denne måten: Det er ikke riktig, det er ikke sant, det er bare helt nødvendig for Stortinget ved slike anledninger, når slike situasjoner oppstår – en klassisk mistillitssituasjon – å si at slik vil vi ikke ha det. Hvis mistillitsforslaget faller, vil det bli vedtatt sterk kritikk, og det er i tilfelle en kritikk som regjeringa og statsministeren selv må vurdere om er av en slik karakter at statsråden kan fortsette i sin post – det er slik det er å forstå. Det formoder jeg at statsministeren gjør.

Det er én side ved dette som jeg vil ta opp til slutt. Det er at statsministeren selv i denne saken også har uttalt seg uriktig i Stortinget, formodentlig etter den informasjonen hun har mottatt fra justisministeren – jeg sier formodentlig her, for det vet jeg jo ikke, så jeg sier formodentlig. Da blir det opp til henne, hvis hun føler seg feilinformert, i tilfelle å informere om det, men hun har sagt de samme tingene som justisministeren har sagt, og det har komiteen valgt å la ligge. Komiteen har ikke gått inn i det, men har festet oppmerksomheten ved den ansvarlige statsråden og den ansvarlige statsrådens holdning og informasjon til Stortinget i denne saken.

Statsråd Anundsen har overtrådt de bestemmelsene som ligger i Grunnloven § 82. Han har altså ikke lenger til-

lit hos et stort mindretall i Stortinget, men vil få – formodentlig, også her – et vedtak mot seg som inneholder sterk kritikk, og det er et vedtak som er helt betimelig, helt nødvendig, alle de forhold tatt i betraktning som det er redegjort for i denne debatten, og som jeg på min måte har tatt opp i dette innlegget.

Erik Skutle (H) [13:42:17]: Denne saken og denne debatten dreier seg om hvorvidt justis- og beredskapsministeren har overholdt opplysningsplikten regjeringen har overfor Stortinget etter Grunnloven § 82. Det er tradisjonelt to ting i norsk parlamentarisk tradisjon som har vært grunnlag for mistillitsforslag. Det ene er hvis det er et tydelig avvik mellom det Stortinget har vedtatt i en sak, og det regjeringen klarer å levere. Det er det ingen som påstår i denne saken, så da gjenstår spørsmålet: Har statsråden brutt opplysningsplikten overfor Stortinget? Har statsråden villet det Stortinget? Har denne sal blitt forsøkt ført bak lyset? Svaret på det er etter min oppfatning nei.

Jeg vil legge til at det er ganske åpenbart at Justis- og beredskapsdepartementet kunne gjort ting annerledes i denne saken. Det har denne debatten vist ganske klart, og det har statsråden også sagt. De som har fulgt denne saken, har fått med seg at årsaken til at vi har denne debatten, er at Politiets utlendingsenhets prioriteringer skulle endres fra 2013 til 2014. I 2013 styrte Politiets utlendingsenhet etter den forrige, rød-grønne regjeringens føringer, som lød:

«Saker som omfatter barn som har oppholdt seg lenge i Norge uten tillatelse skal prioriteres.»

Dette ble i 2014 endret til:

«Saker som omfatter barn skal prioriteres.»

Vi snakker ikke om en endring av hvem som skal få opphold eller ikke, men en endring av hvordan Politiets utlendingsenhet skal prioritere sine tildelte ressurser for tvangsutsendelse. Det er altså en endring som regjeringen har fullmakt til å gjøre på egen hånd. Endringen ble tatt inn i tildelingsbrevet til Politidirektoratet, men da de sendte instruksene videre til Politiets utlendingsenhet, var det de rød-grønnes tekst som fortsatt sto igjen. Det er fortsatt uklart hva som er den konkrete, spesifikke årsaken til denne feilen.

Burde Justis- og beredskapsdepartementet sørget for at denne endringen ble markert tydeligere i dokumentet for å helgardere seg mot en sånn type feil? Kanskje det. Iallfall er komiteen orientert om at rutinene endres noe, slik at sånne feil ikke gjentar seg. Burde Justis- og beredskapsdepartementet vært enda tydeligere i sitt svar til Politidirektoratet, etter å ha mottatt brevet i mars, der de ba om en presisering? Ja, er svaret på det. Det skriver også statsråden til komiteen i sitt brev til oss 19. desember. Burde Justis- og beredskapsdepartementet gjort mer for å forsikre seg om at POD formidlet korrekt informasjon i brevet som ble grunnlaget for statsrådets brev til komiteen 19. desember? I høringen ble det avklart at den informasjonen ikke var riktig, men vi har jo sett korrespondansen mellom departementet og Politidirektoratet, der departementet spør: Har Politidirektoratet forstått? Og Politidirektoratet sier ja, vi har forstått. Hva annet skal en statsråd gjøre enn å formidle et så tydelig svar?

Mitt poeng med dette er at det selvfølgelig er ting som kunne vært gjort annerledes i Justis- og beredskapsdepartementet. Det mener også departementet selv, det har de nevnt i høringen, det har vært nevnt i brevs form, og statsråden er også inne på det her i dag. Men det er jo et hav av forskjell på å si at departementet kunne gjort noen ting annerledes, til å si at statsråden har villedet Stortinget i henhold til Grunnloven § 82. Jeg forstår det virkelig ikke, at det er mulig å se samvittighetsfullt på sakens faktum og komme til den konklusjonen. Jeg forstår det ikke.

Grunnloven § 82 lyder:

«Regjeringen skal meddele Stortinget alle de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av de saker den fremlegger. Intet medlem av statsrådet må fremlegge uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget.»

Hvis vi ser på hva de partiene som kommer til å stemme for denne mistilliten i dag, trekker fram som grunnlag for å si at opplysningsplikten er brutt, ser vi at argumentasjonen er tynn – svært tynn. Trontaledebatten 6. oktober ble trukket fram. Der sier statsråden at «det vi har gjort i så henseende, er at vi egentlig har myket opp fokuset i vårt tildelingsbrev i forhold til den forrige regjeringen». Det har jo departementet helt uomtvistelig gjort. Problemet er at beskjednen beklageligvis ikke har nådd fram.

Noen har også hengt seg opp i formuleringen om at det åpnet seg en mulighet for retur til henholdsvis Nigeria og Afghanistan i 2014. Det hevdes altså at når det åpner seg en mulighet, så må det bety en konkret enkelthendelse. De mener altså at det er helt utenkelig at en mulighet kan oppstå som følge av en dialog over tid, etter en samlet vurdering. Faktum er at det åpnet seg en mulighet for retur til Afghanistan i 2014. Det at folk i det hele tatt ble returnert, tatt imot, og at returavtalen fortsatt står ved lag, er jo et logisk bevis på det. Hvis det var sann at det ikke var en mulighet, må jo den logiske følgen være at ingen kunne blitt returnert. Men det ble altså foretatt tvangsutsendelser til Afghanistan.

Det trekkes også fram at statsråden på et skriftlig spørsmål innsendt av representanten Karin Andersen 29. september i fjor ikke tok med en statistikk for tvangsutsendelser for september, men stoppet framleggelsen av tallene 31. august. Statistikken gikk altså fram til og med 31. august. Vi kan se av dokumentene at statsråden svarte representanten Andersen den 3. oktober, og vi vet at departementet ikke hadde kvalitetssikrede tall før 8. oktober. Hvilken statsråd hadde vi hatt hvis man på skriftlige spørsmål fra stortingsrepresentanter skal svare ved å gjette tall? Man kan altså ikke forvente at statsråden skal vite hvilken statistikk som gjelder for en spesifikk måned før den statistikken faktisk foreligger.

Så er det også noen som har nevnt at statsråd Anundsen i brevet til kontroll- og konstitusjonskomiteen 19. desember sier at politiet har forstått endringen. Nei, det er ikke det som står i brevet. Jeg vil sitere:

«... vil jeg vise til brev fra politidirektoratet 8. desember d.å. hvor det står: «Vi vil likevel understreke at politiet har forstått og lagt til grunn Justisdepartementets føringer i tildelingsbrevet for 2014 når det gjelder

uttransporter. Ut fra dette er det vår oppfatning at feilen i vårt disponeringsskriv til Politiets utlendingsenhet ikke har hatt til følge at noen barn har blitt uttransport som ikke skulle vært det.»»

Det henvises altså til et svar fra Politidirektoratet. Det er selvfølgelig helt naturlig, for når det er uklart om noen har forstått noe eller ikke, da spør man dem. Det er det Justis- og beredskapsdepartementet har gjort, og de har fått et svar som de har videreformidlet til komiteen. Det har også – som representanten Christensen var inne på i sitt innlegg – politidirektøren sagt helt eksplisitt i offentligheten, til Bergens Tidende, at Politidirektoratet har forstått føringene, til tross for at det er en feil i disponeringsskrivet.

Vi kan ikke forvente at verken statsråder eller andre skal ha synske evner. Vi kan ikke forvente at noen skal ha en statistikk som ikke er ferdig utarbeidet. Det vi derimot kan forvente, er at medlemmer av statsrådet opplyser Stortinget på en måte som ikke er villedende, basert på den informasjonen de faktisk har på det aktuelle tidspunktet. Det er klart for alle at det var høringen som avdekket at Politiets utlendingsenhet ikke har fått med seg politikkendringen, og at statsråden heller ikke visste dette før høringen. Det er kanskje ikke så rart, all den tid Politidirektoratet har gitt beskjed om at politikkendringen var forstått nedover i systemet, både gjennom media og i brevs form til Justis- og beredskapsdepartementet, som Justis- og beredskapsdepartementet har videreformidlet til kontroll- og konstitusjonskomiteen. Vi har sett all korrespondansen, vi har sett brevene, statsråden videreformidlet hva som er Politidirektoratets oppfatning. At vi i dag vet at de hadde gal oppfatning på det tidspunktet, det er på det rene. Men det statsråden har gjort, er altså å videreformidle den vurderingen i et brev til oss 19. desember. Det var, tross alt, den beste vurderingen som forelå, man spurte dem det faktisk gjaldt.

Så har jeg også lyst å si – som andre også har vært inne på – at det er ikke ansvarsfraskrivelse når man forklarer hva som faktisk har skjedd. Statsråden har helt korrekt alltid understreket at det er han som har ansvaret for alt som skjer i hans underliggende etater. Når Stortinget spør – på direkte spørsmål – hva som faktisk har gått galt, må vi også tåle å få beskrevet det faktiske hendelsesforløpet, utover en understrekning av at statsråden selvfølgelig har ansvaret, både konstitusjonelt og i høyeste grad også reelt.

Jeg må også få legge til at det er litt spesielt å høre representanter fra de tidligere rød-grønne regjeringssamarbeidspartiene snakke med en voldsom patos om de enkeltmenneskene som kan ha blitt berørt av denne endringen. Jeg må minne om at det var Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Arbeiderpartiet som innførte denne prioriteringsordningen for Politiets utlendingsenhet, den samme prioriteringen som de nå er opprørte over at ikke ble fjernet raskt nok. Representanten Helga Pedersen slo også på Dagsrevyen for kort tid siden fast at Arbeiderpartiet fortsatt står ved denne gamle formuleringen. Det må også da bety at de vil reversere det dersom de får muligheten. Jeg hadde håpet at jeg skulle slippe å ta dette sidesporet som egentlig ikke handler om saken vi diskuterer i dag, men dette måtte tas opp av noen.

Så til representanten Kolberg, som kommer med sine spekulative teorier om at statsråden egentlig ikke ville endre noe. Jeg vil minne representanten Kolberg om at det vi skal konkludere med her i dag, er om statsråden har overholdt opplysningsplikten etter Grunnloven § 82. Jeg vil si at i dag har Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet senket terskelen for å fremme mistillitsforslag i Stortinget til et historisk bunnivå. De har gitt opplysningsplikten et helt nytt innhold som vi ikke har sett før. De mener at statsråden har villedet Stortinget fordi han ikke har presentert statistikk som ikke eksisterte på det tidspunktet han skulle ha presentert det. De mener han har villedet Stortinget ved å si at det åpnet seg en returmöglichkeit til Afghanistan, noe det helt logisk beviselig har. De mener at han har villedet Stortinget simpelthen ved å viderebringe informasjon og opplysninger fra Politidirektoratet i brevet 19. desember, dette til tross for at det var den beste og mest pålitelige informasjonen som eksisterte på tidspunktet, og at det var lagt inn et forbehold om at dette var sitat fra Politidirektoratets brev.

Justisministeren har ikke brutt Grunnloven § 82. Han har ikke villedet Stortinget. Det er å trekke strikken altfor langt. Det setter en ny standard for hvor listen for mistillitsforslag ligger i norsk parlamentarisk skikk, og det vil ikke Høyre være med på.

Geir S. Toskedal (KrF) [13:55:50]: Asyl- og innvandringspolitikk er krevende og utfordrende. Norge skal delta i verdenssamfunnet ut fra de beste verdier vi forvalter gjennom grunnlov, menneskerettigheter og internasjonale konvensjoner. Kristelig Folkeparti vil at Norges politikk på dette området skal bygge på rettferdighet, forutsigbarhet og en human praktisering. Kristelig Folkeparti mener at det er viktig å beskytte asylinstituttet for å kunne hjelpe dem som trenger det mest. Dette krever klart definerte formuleringer og praksis omkring innvandringsregulerende hensyn.

Det er imidlertid viktig å se at i enden av alle saker sitter det enkeltmennesker med sine uønskede livshistorier og knuste drømmer. De har forlatt sitt bosted etter krig og forfølgelse og med fare for liv og helse. De ønsker fred, å få starte på nytt, få venner og arbeid, delta i sosial sameksistens og bidra i et positivt fellesskap. Det spesielle for barn og ungdom som havner i denne fortvilte situasjonen, er at de i tillegg er havnet der helt uforskyldt, iblant på grunn av foreldrenes feil og handlinger.

Kristelig Folkeparti mener at ved å fokusere på barns beste i de fleste politiske saker så vil resultatet bli bra. Med mottoet «menneskeverd i sentrum» var barns beste Kristelig Folkepartis utgangspunkt i regjeringsforhandlingene og et vilkår vi forhandlet inn i samarbeidsavtalen. Rettsvilkår som bygger på barns beste, må vel være ethvert samfunns test på medmenneskelighet. Det betyr at barn ikke kan sees på som et vedheng til foreldrenes skjebne på godt og vondt – de har krav på en egen vurdering som et selvstendig rettssubjekt. På dette området mener Kristelig Folkeparti at vi har råd til å være rausere, og på dette området ønsker Kristelig Folkeparti å endre rød-grønn praksis.

I asyl- og innvandringspolitikken har Kristelig Folke-

parti derfor løftet fram barns beste som et vilkår når det gjelder både forskrifter, lovverk og rutiner for praktisk gjennomføring i hele saksbehandlingsskjeden. Dette må gjelde for UDI, UNE og PU, ved opphold i mottak og ved bosetting og integrering. I begrepet «barns beste» ligger mange underliggende vilkår som det etter hvert er inngått avtale om – i felles forståelse. Dette var – og er – et forhold statsråden kjenner godt til og hadde akseptert rammene for ved inngåelsen av samarbeidsavtalen.

Kristelig Folkeparti har fulgt opp dette i møter, i Stortingets spørretime og ved alle anledninger der det var et relevant tema. Vi mener det i stor grad er i samsvar med folks rettsoppfatning, og – jeg vil tro – et nokså tverrpolitisk standpunkt. Jeg har også fått mange tilbakemeldinger på dette, ikke minst fra både medlemmer av og representanter for regjeringspartiene.

For Kristelig Folkeparti er det derfor tre alvorlige forhold, som vi, med henvisning til Grunnloven § 82, vil holde fram i denne saken:

For det første ble ikke tildelingsbrevet til Politidirektoratet for 2014 fulgt opp og videreformidlet til underliggende etater, og dermed ble ikke den omtalte «klare politikkendringen» fulgt opp.

For det andre ble formuleringen «det åpnet seg en mulighet» brukt fra Stortingets talerstol av både statsråden og statsministeren. Det har i ettertid vist seg, etter vårt syn, at det ikke synes å være noen substans i denne uttalelsen. Tvert imot står formuleringen i kontrast til hva rapporter fra organisasjoner som jobber inn mot Afghanistan, hadde sagt.

For det tredje opplyste ikke statsråden om at det var satt i verk en tiltaksplan i Politiets utlendingsenhet for å nå måltallene for 2014. I trontaledebatten den 6. oktober 2014 var lengeværende barn et tema i flere innlegg og replikker. Man måtte vite at måltallsoppnåelse ville få betydelige konsekvenser for utsendingen av lengeværende barn. Statsråden opplyste heller ikke at antallet lengeværende barn som var sendt ut i september 2014, var uvanlig høyt.

Statsråden har dessuten uttalt seg til Stortinget om saken flere ganger uten å ha gitt alle de opplysningene som er nødvendige for å opplyse saken fullt og helt. Etter Kristelig Folkepartis syn har ikke Stortinget fått dekkende informasjon. Samtidig har det pågått utsendelser av lengeværende barn, bl.a. som følge av et tiltakende påtrykk fra statsråden inn mot underliggende etater, bl.a. med et måltallfokus.

Sett fra Kristelig Folkepartis ståsted kan det virke som om statsråden har uttalt seg til Stortinget flere ganger uten å gi alle de opplysningene som er nødvendige og tilstrekkelige for å opplyse alle sidene ved disse forholdene.

Kristelig Folkeparti er av den oppfatning at de utsendelsene av lengeværende barn som ble gjennomført i 2014, spesielt i andre halvår, ikke synes å ha vært i samsvar med den politikkendringen statsråden ga uttrykk for i Stortinget.

Det er underlig at en statsråd gjennom et helt år med jevnlig dialogmøter med politietaten ikke på noe tidspunkt har fokusert på hvordan det som defineres som «en klar politikkendring», ble fulgt opp i praksis. Det er uro-

vekkende at statsråden gikk ut fra at politikken endringen har skjedd med bakgrunn i endringen i tildelingsbrevet som ble sendt ut i januar, uten å undersøke om dette stemmer med realitetene. Jeg velger å tro at oppfølging og arbeidsfordeling fungerer annerledes og langt bedre på alle andre ansvarsområder mellom statsråd, departement og underliggende etater.

Kristelig Folkeparti registrerer statsrådets uttalelse i Stortingets møte 2. desember 2014, der han beklaget at prioriteringsendringen i tildelingsbrevet ikke var fulgt opp av POD og underliggende etater. Kristelig Folkeparti har ellers merket seg statsrådets uttalelse til komiteen i høringen 6. februar 2015, der han understreket at det er behov for «å følge opp nye styringssignaler bedre og forsikre seg om at disse faktisk er oppfattet». Under høringen uttalte statsråden også at «saken har gitt grunnlag for læring og forbedring av rutiner og styring på feltet».

Fra Kristelig Folkepartis side har vi dermed registrert at statsråden synes å erkjenne at det har vært vesentlige mangler og svakheter ved håndteringen knyttet til helt sentrale sider ved den politiske styringen av denne saken.

Det synes ikke som om statsråden bevisst har gitt Stortinget annen informasjon enn hva han trodde var korrekt på tidspunktet den ble gitt. Kristelig Folkepartis konklusjon i denne saken er dermed at statsråd Anundsen i denne saken har informert Stortinget på en måte som er svært alvorlig og sterkt kritikkverdig.

Jonas Gahr Støre (A) [14:03:03]: Dette er en alvorlig sak. Saksordfører Solhjell har gitt en detaljert gjennomgang av sakens innhold og alvoret den har hatt og har for mennesker i en utsatt situasjon. Vi fra Arbeiderpartiet har fra vår side utdypet sakens prinsipielle og politiske sider, og jeg håper at representanten Raja – som var opptatt av sin praksis som advokat, og det handlet om å lytte grundig så vidt jeg forsto – lyttet til innleggene og har lest våre merknader fremfor å trekke luftige slutninger av et enkelt sitat fra Dagsrevyen. Jeg vil her nøye meg med noen prinsipielle vurderinger.

Opplysningsplikten er klart og tydelig definert i denne salen. Alle opplysninger som er nødvendig for behandlingen av saker som regjeringen fremfører, skal meddeles Stortinget, og ingen statsråder skal fremlegge uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget. Plikten er av stor prinsipiell og praktisk betydning som grunnlag for Stortingets styringsfunksjon, men også som kriterium ved kontroll og ansvarliggjøring av statsråder. Det er en grunnleggende demokratisk verdi og helt nødvendig for at Stortinget skal kunne gjøre den jobben som Stortinget er valgt til å gjøre. Som det er fremkommet flere ganger i innlegg før meg, var opplysningsplikten før 2007 forankret i konstitusjonell sedvanerett. Siden 2007 har plikten vært nedfelt i Grunnloven § 82. Eventuelle brudd på opplysningsplikten er dermed også brudd på Grunnlovens bokstav. Det er alvorlig.

Det er opplysningsplikten denne saken handler om. Komiteen har ikke behandlet asylpolitikk, den har behandlet regjeringens forhold til Stortinget. Det handler om at «regjeringen skal meddele Stortinget alle de opplysninger

som er nødvendig for behandlingen av de saker den fremlegger», som det heter i Grunnlovens tekst. Det er et spørsmål om nødvendige og viktige formaliteter for at forholdet mellom storting og regjering skal fungere slik det bør i vårt demokrati. Stortinget er helt avhengig av at statsråden gir korrekt og fullverdig informasjon, og derfor tilligger det Stortinget å våke over at opplysningsplikten følges og tas på sitt fulle alvor.

Denne saken har blitt opplyst gjennom svar på brev fra Stortinget og gjennom en omfattende høring. Vi har fått avdekket at justisminister Anundsen har utelatt informasjon for Stortinget, han har unnlat å opplyse når han faktisk har hatt kunnskap til å kunne gjøre det, og han har påstått at det har skjedd klare politikken endringer som aldri fant sted. Når vi stiller spørsmål i Stortinget, må vi kunne forvente at statsråden gjør det han kan for å belyse fakta i saken, noe han for øvrig gjorde i sitt lange innlegg i dag. I stedet har vi tidligere opplevd en statsråd som gjør det han kan for å avgrense sine svar, og som også direkte feilinformerer.

La meg avslutte med å si at mistillit er en alvorlig sak i vårt parlamentariske system. Det skjer ikke ofte at Arbeiderpartiet går inn for mistillit. Derfor er det ingen enkel avgjørelse å treffe når Arbeiderpartiet i dag uttrykker at vi ikke har tillit til justisministeren. Statsråden har hatt mulighet til å klargjøre hva han har gjort og hvilket ansvar han har hatt, men inntrykket er at informasjon har blitt utelatt eller vært feil, eller at ansvaret er blitt plassert hos andre. Det er vårt ansvar som opposisjonsparti å påse at reglene følges, og at de opplysninger en regjering sitter på, og som er viktig for Stortingets arbeid, faktisk blir gjort tilgjengelige. Når vi opplever at slike opplysninger blir utelatt gjentatte ganger, går det på tilliten løs. Gjennom den informasjonen som justis- og beredskapsministeren har gitt Stortinget, mener vi at opplysningsplikten ikke er overholdt, og derfor har ikke justis- og beredskapsministeren Arbeiderpartiets tillit.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Abid Q. Raja (V) [14:07:03]: Mener representanten Støre virkelig at det skal være grunn nok for mistillit dersom en statsråd har beskrevet en politikken endring som man i ettertid ser ikke finner sted? Hvis man legger den målestokken til grunn, hvilken målestokk skal man legge til grunn når representanten selv var statsråd og beskrev en politikken endring om både kreftgaranti og bygging av 12 000 nye sykehjemsplasser som aldri fant sted? Skulle tidligere storting dermed etter den samme målestokken vedtatt mistillit mot representanten, som den gang var statsråd?

Jonas Gahr Støre (A) [14:07:44]: Det hadde jo Stortinget full anledning til. Men her mener jeg at representanten Raja trekker dette altfor langt. Arbeiderpartiets argumentasjon for å komme til en så alvorlig slutning er gjengitt i innstillingen og i innleggene som er holdt av kontroll- og konstitusjonskomiteens medlemmer.

Det at en varslet politikken endring ikke blir gjennomført, kan ha mange forskjellige årsaker, og jeg mener her

at representanten har trukket ut ett kort sitat fra Dagsrevyen som Arbeiderpartiets fulle argumentasjon. Det er selvfølgelig ikke tilfellet.

Så jeg vil igjen tilrå representanten å lese våre merknader i innstillingen, og også lese sine egne og Kristelig Folkepartis – som stort sett er sammenfallende med våre – der en trekker en noe annen konklusjon. Men det er dette grunnleggende forholdet til opplysningsplikten som er grunnlaget for vår beslutning.

Abid Q. Raja (V) [14:08:30]: Jeg har lest veldig grundig hva Arbeiderpartiet har skrevet i innstillingen, og jeg har også lyttet til det meste av den debatten som har vært her. Jeg noterer meg nå at Arbeiderpartiets leder kanskje gjør retrett på det han selv hadde full kontroll over. Det var en pressekonferanseaktig seanse, hvor man trådte opp i Dagsrevyen og uttalte dette. Det er ikke et sitat som kan ha blitt klippet og limt, for det er en setning som representanten selv ytret. Men han mener da altså at den setningen ikke kan gjøres gjeldende, at man ikke kan ha det som målestokk for vurdering av om en statsråd skal ha Stortingets tillit eller ikke – at den setningen ikke kan bli stående slik jeg har referert den, og slik den ble sendt på Dagsrevyen?

Jonas Gahr Støre (A) [14:09:12]: Stortinget avgjør om man har tillit til en statsråd, enten det er i forrige regjering eller i nåværende regjering. Den setningen er enkeltstående og ikke dekkende for hele Arbeiderpartiets argumentasjon. Jeg vil tilrå at man går til det kontroll- og konstitusjonskomiteen har skrevet, eller tar med alle sitatene jeg ga på den kommentaren jeg kom med etter at Arbeiderpartiets stortingsgruppe hadde truffet sitt vedtak.

Michael Tetzschner (H) [14:09:37]: Representanten Støre var inne på at det primært var opplysningsplikten han var ute etter å belyse. Men så sier han at grunnen til at denne saken er så viktig, er nettopp at dette er så alvorlig for alle de menneskene det gjelder. Jeg tillater meg å tolke det slik at dette alvorlet, det at politikkendring ikke implementeres – for det har jo vært tema i dag – må skyldes at lettelser i humanistisk retning ikke er blitt formidlet videre. Da er spørsmålet: Hvordan føler Støre at dette måles opp mot politikken til den regjeringen han selv har vært med i? For underliggende sett er det jo en voldsom kritikk mot humanismen i Stoltenberg-regjeringen, som Støre var utenriksminister i.

Jonas Gahr Støre (A) [14:10:36]: Den regjeringen gikk av høsten 2013. Det er naturlig at vi ville jobbet videre med disse spørsmålene om vi hadde fortsatt i regjering. Vi hadde landsmøtevedtak, og vi hadde en stortingsmelding om vektlegging av barns hensyn. Vi har fulgt det arbeidet som ble gjort i den nye regjeringen om en samarbeidsavtale. Det tok lang tid før det kom forskriftsendring, og jeg har avklart i løpet av denne våren at vi nå legger den forskriften til grunn som gjeldende regelverk. Realiteten er jo nå at det er bredt flertall i Stortinget – og det er bra – rundt både lovgivningen og det regelverket som praktiseres på dette området. Så her tror jeg det er viktig å se at

det er ulikt ansvar når man sitter i regjering og har ansvar for regelverket, og når man som opposisjon følger en regjering som arbeider videre med regelverk og kommer til sine konklusjoner – etter mye fram og tilbake, om vi kan si det slik.

Michael Tetzschner (H) [14:11:28]: Dette var et meget interessant svar, for sammenligningsgrunnlaget er altså ikke da den forrige regjeringens politikk, men hva Arbeiderpartiet hadde tenkt å utvikle av ny politikk i opposisjon. Det er ikke helt det samme. Men så er vi altså enige om at det grunnleggende sett er snakk om forvaltningsavgjørelser, og siden vi skal diskutere det som har skjedd i 2014, vil jeg stille spørsmål til representanten Støre om han er kjent med et eneste tilfelle hvor noen har vært sendt ut av landet i henhold til et gyldig forvaltningsvedtak, som ikke skulle vært sendt ut av landet.

Jonas Gahr Støre (A) [14:12:03]: Jeg registrerer nå at det blir gjennomført vurderinger av en lang rekke enkeltsaker hvor det spørsmålet blir tatt opp. Det som har skapt en stor usikkerhet for mange mennesker, er at det fortsatt ikke er avklart. De befinner seg i utlandet, de kan søke på nytt, de skal få sine saker avgjort på nytt, og jeg går ut fra at departement og de underliggende etater gjør de vurderingene i tråd med det regelverket som er, og den intensjonen som ligger i forskriften.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Marit Arnstad (Sp) [14:12:51]: Stortinget drøfter i dag hvorvidt en statsråd har overholdt opplysningsplikten overfor Stortinget, og da skjer det sjølsagt med en viss grad av alvor. Det er da også viktig at debatten bygger på det grundige arbeidet som er gjennomført i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Gjennom det arbeidet har også underliggende etater, interesseorganisasjoner og statsråden blitt hørt grundig.

Jeg har lyst til kanskje å starte litt med et sitat som også representanten Jette F. Christensen hadde i sitt innlegg, nemlig et sitat fra daværende stortingsrepresentant Erna Solberg fra en debatt i Stortinget den 18. juni 2010. Da diskuterte en et mistillitsforslag mot daværende olje- og energiminister Terje Riis-Johansen, hvor den nå sittende statsministeren hadde en interessant uttalelse knyttet til opplysningsplikten generelt. Det er klart at opplysningsplikten kan tolkes ulikt – debatten i dag viser oss det – men den daværende stortingsrepresentantens uttalelser omkring opplysningsplikten er interessant lesning. Hun sa:

«Opplysningsplikten er en hjørnestein i vårt demokrati. Den er grunnlovsfestet. Den er en del av det som gjør at demokratiet vårt er gjennomslukt. Det skal sørges for at beslutningene blir bra. Det skal sørges for at den politiske debatten foregår på bakgrunn av de faktene som til enhver tid er tilgjengelige. Opplysningsplikten er det som gjør at vi er et demokrati. I et lite land hvor mye av makten og utredningskapasiteten ligger hos staten, er det det at staten plikter å gi oss god infor-

masjon som er basisen for at vi faktisk kan ha et levedyktig og godt demokrati fremover. Derfor er brudd på opplysningsplikten også veldig alvorlig. Derfor er det å holde tilbake opplysninger en måte man kan manipulere den politiske debatten på, til egen politisk gevinst, noe som ikke er i tråd med det som er grunnleggende demokratiske verdier.»

Det er et alvorlig budskap fra – den gang – stortingsrepresentant Erna Solberg, men også en interessant betraktning. For det stortingsrepresentanten der snakker om, er ikke bare opplysningsplikten relatert til beslutninger, men opplysningsplikten også relatert til den politiske debatten – som grunnlaget for en reell, redelig og opplyst politisk debatt.

Når Senterpartiet i dag kommer til å støtte et mistillitsforslag mot statsråd Anders Anundsen, er det begrunnet med at Stortinget ikke kan ha tillit til at statsråden har gitt korrekt informasjon, at det er gitt fullstendig informasjon, og at den informasjonen som departementet til enhver tid har sittet på i den aktuelle saken vi drøfter, er gitt til alle.

En statsråd har ansvar for sitt departement og sine underliggende etater. Alt som er kjent for departementet, er også kjent for statsråden. En statsråds ansvar er å organisere sin ledelse sånn at de greier å fange opp de viktige tingene. Det gjelder å ha gode rutiner for all informasjonen får inn til departementet, men også å sørge for rutiner for å se til at politiske endringer som blir vedtatt, blir fulgt opp. Når en gjennom behandlingen av denne saken har fått høre fra underliggende etat at de ikke har fanget opp endringene i disponeringsskrivet, at de aldri fikk noe signal fra departementet om at det hadde skjedd en politikkendring, og at de uansett mener at det ikke har skjedd noen feilaktige utsendelser, er det god grunn til å stille seg spørsmål ved departementets oppfølging av disponeringsskrivet.

Asylfeltet er et felt med mange fallgruver. Det er et komplisert regelverk, og det er et område der fastsatte måltall for hvor mange som skal sendes ut av landet, må avveies mot menneskelige hensyn. Er en for opptatt av måltall, vil det gå ut over vedtatte retningslinjer, og innfører en en politikkendring på dette området, krever det også ekstra oppmerksomhet fra politisk ledelse i departementet for å se at den faktisk blir gjennomført. Endrer en et ord i et styringsdokument, bør en faktisk også følge opp at de som utøver myndigheten, innretter seg etter det. Så har ikke skjedd i denne saken, til tross for at statsråden har sagt noe annet til Stortinget.

Logikken tilsier at en lettere når måltallene ved å sende ut barnefamilier. Flere personer blir sendt ut samtidig, og de har som regel kjent oppholdssted. Når statsråden da stadig gjentar til PU at måltallene skal nås, vil det sjølsagt kunne ha som konsekvens at flere barnefamilier også blir sendt ut. Det er ikke betryggende om en ikke har gode nok rutiner i eget departement, men det er særlig alvorlig dersom det også fører til at en gir feil opplysninger til Stortinget.

Faktum i denne saken er at statsråden gjentatte ganger har stått i stortingssalen og beskrevet en situasjon som ikke er reell. Så sent som 2. desember 2014 uttalte statsråden i Stortinget at det hadde skjedd en klar politikkendring, og

at en hadde myket opp fokuset. Så har kontrollkomiteens undersøkelser vist noe annet.

Kjernen i saken for Senterpartiets del er at vi har en statsråd som har gitt Stortinget uriktig informasjon, og en statsråd som ikke har hatt kontroll på oppfølging av underliggende etater. Alvoret understrekes ved at statsråden helt fra starten av har skjøvet ansvaret nedover, da særlig på politidirektøren, for de feil som hans eget departement og hans egen politiske ledelse har gjort. Statsråden har sågar i stortingssalen beklaget politidirektørens uttalelser, og når han sjøl har sittet med ansvaret i mange måneder og blitt orientert om utviklingen på asylfeltet, samt fått jevnlig oppdateringer på kontroversielle utsendelser, blir det en merkelig måte å utøve lederskap på.

For Senterpartiet dreier denne saken seg ikke om et politisk spill, men om politiske realiteter og fakta. Derfor har vi også landet på den konklusjonen vi har gjort, om at statsråden ikke har vår tillit.

Audun Lysbakken (SV) [14:19:40]: Vi er i dag 169 representanter på Stortinget. Vi er valgt av folket, og regjeringen styrer med utgangspunkt i vår tillit. Beslutningene vi tar i denne salen, får betydning for veldig mange menneskers liv, og det er et stort ansvar.

Hvis Stortinget skal utføre sin rolle på en god måte, er det avgjørende at vi har et godt samarbeid med regjeringen. Den informasjonen vi får fra regjeringen, som har en helt annen kapasitet til utredning og informasjonsinnsamling enn Stortinget, må være korrekt og balansert. Politiske uenigheter kan ikke stå i veien for den tilliten.

I denne saken har justis- og beredskapsministeren opptrådt på en sånn måte at den tilliten ikke lenger er til stede, og det er særlig tre grunner til at SV har valgt å fremme et mistillitsforslag i denne saken.

For det første har justisministeren fortalt Stortinget om en klar politikkendring, som er viktig, og som myket opp fokuset på lengeværende asylbarn. Men denne endringen ble ikke satt ut i livet, det er ikke gjort andre forsøk på å sette endringen ut i livet enn ett enkeltstående brev. Den framstillingen Stortinget ble gitt, stemte ikke, og det ble ikke gjort vesentlige forsøk på å få den til å stemme.

For det andre svarte justisministeren Stortinget på gjentatte spørsmålet om lengeværende asylbarn høsten 2014. I disse svarene var viktig informasjon utelatt: tiltak og omprioriteringer for å nå måltall for uttransporter, økte utsendelser til Nigeria og Afghanistan og uttransportertallene for august og september. Han valgte heller ikke å undersøke disse forholdene i etterkant av en rekke spørsmål fra Stortinget, og han informerte ikke Stortinget om dem før Bergens Tidende skrev om saken.

For det tredje har justisministeren også gitt minst én uriktig opplysning til Stortinget etter at saken ble offentlig og kontrollkomiteen stilte spørsmål om den. Han har forklart at politikkendringen ble forstått av politiet, men det stemte ikke. Senere forklarte statsråden at de høye talletne på returnerte lengeværende barn til Afghanistan skyldtes at «det åpnet seg en mulighet» for slike returer. Det er ingenting som tyder på at «det åpnet seg» noen sånn mulighet. Denne feilinformasjonen har også ligget til grunn

for flere voteringer høsten 2014, og vi har hørt også i denne debatten at det har påvirket stemmegivning i denne sal.

Det som forsterker alvoret i denne saken, er at de feil som har blitt begått, kan ha hatt store menneskelige konsekvenser. Det handler om asylbarn og familierne deres – mennesker i en ekstremt sårbar situasjon. Det handler om å bli eller ikke å få bli. Det dreier seg om hva slags prinsipper vi vil legge til grunn for samfunnet vårt og vårt politiske system. Vi skylder også disse menneskene en grundig behandling når deres saker er på den politiske dagsordenen, og det er bare mulig hvis disse debattene er basert på riktig informasjon.

Det er derfor to slags alvor i denne saken. Det ene er det menneskelige. Denne saken kan ha hatt konsekvenser for et betydelig antall barn, og den gjennomgangen som nå er av sakene, vil også avdekke den rekkevidden.

Det andre alvoret er det demokratiske. Med tilgang på riktig informasjon ville deler av Stortinget kanskje forholdt seg annerledes til disse sakene i høst. Flere ville ønsket å trykke på pauseknappen i asylbarnsaken. Det var forslag til behandling i Stortinget. Det ble stilt en rekke spørsmål til regjeringen. Vi beveger oss i en skummel retning hvis vi er villig til å fire på kravene til hva slags informasjon Stortinget skal ha når vi fatter våre beslutninger.

Det er et svært godt begrunnet mistillitsforslag som fremmes i dag. Konklusjonen til SVs stortingsgruppe er at statsråd Anders Anundsen ikke har overholdt sin opplysningsplikt og derfor ikke har vår tillit.

Ole M. Thomassen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Hadia Tajik (A) [14:24:53]: Regjeringa sine medlemmer er pliktige til å opptre lojalt overfor Stortinget. Denne lojaliteten stiller to hovedkrav. Det eine er at opplysningane som Stortinget får, må vera korrekte. Det andre er at opplysningane må vera utførlege. Tidlegare talarar frå Arbeidarpartiet har gjort greie for korleis statsråden har brote opplysningsplikta i saka om lengeværende asylbarn. Mistillit er eit definerbart konstitusjonelt omgrep. Spørsmålet om mistillit handlar utelukkande om at det konstitusjonelle ansvaret ikkje vart ivareteke i denne saka.

Når eg tek ordet, er det samtidig for å peika på at statsråden i fleire saker har ei arbeidsform som det er verdt å merka seg, og som gjev grunnlag for bekymring. I rolla som leiar for justiskomiteen har det vore ein del av mi oppgåve å følgja statsrådens handlingar og handlingsforsømingar. Eg vil i denne samanhengen avgrensa meg til tre eksempel. Dei er ikkje uttømmende.

I saka om generell væpning sende statsråden på høyring endringar i våpeninstruksen til politiet der han ønskte å innføra generell væpning – mot stortingsfleirtallets vilje. Då tok Stortinget affære.

I saka om handteringa av mulla Krekar gjekk justisministeren utover sine fullmakter då han prøvde å instruera politiet. Då tok lagmannsretten affære.

I saka om mogleg norsk fengselsleige i Nederland kunne han allereie same dagen som høyringsfristen skulle gå ut, annonsera at han skulle til Nederland for å signera

ein ferdigforhandla avtale tre dagar seinare. Dette var på ein fredag. Avtalen skulle signerast påfølgjande måndag. Stortinget si høyring om ei sak som handla om dette, var påfølgjande tysdag – altså før motførestellingar, nyansar og innspel var på plass, var avtalen ferdigforhandla. Det står att å sjå om det i denne saka er mogleg å ta affære.

Når Arbeidarpartiet på slutten av denne debatten stemmer for mistillit, er det utelukkande basert på ei vurdering av den konkrete handteringa av saka om lengeværende asylbarn. Mistillit er konstitusjonelt sett ikkje eit samleomgrep, det er ei heilt konkret vurdering. Når eg likevel tek opp desse andre eksempla, er det fordi dei viser at denne saka truleg berre er den verste av ei rekkje saker. Så langt er ho den einaste som bryt med dei formelle reglane som ein statsråd er bunden av, men ho er på inga måte den einaste saka der justisministeren utfordrar spelereglane for demokratiet og den folkelege forståinga av kva tillit krev.

Statsministeren sa på eit tidspunkt at me etter kontrollhøyringa hadde fått ein meir audmjuk justisminister. Så langt er det lite som tyder på det, men me kan håpa og leggja til grunn at den læringsviljen som han uttrykker i dag, i denne konkrete saka, òg vert overført til andre saker på hans felt.

Bård Vegar Solhjell (SV) [14:28:24]: Først har eg lyst til å takke for debatten, som eg synest i grove trekk har vore god, og som har dreidd seg om ei svært viktig politisk sak. Sjølv spørsmålet som kontrollkomiteen har hatt til vurdering, gjekk eg gjennom i opningsinnlegget mitt, og kjernen i det er opplysningsplikta. Eg skal likevel koste på meg ein liten visitt til det mange talarar òg har teke opp, at sjølv sagt ligg det eit bakteppe av debatt om norsk asylpolitikk og om barn som er norske og vert verande lenge i Noreg.

Eg har òg her frå Stortingets talarstol lyst til å gi honnør til det eg vil kalle svært imponerende journalistikk frå Bergens Tidende, som saman med ei rekkje andre medium etter kvart førte til at ei viktig sak vart belyst, og også det at ein har påverka haldningar og oppfatningar og bidrege til å påverke debatt og politikk på dette feltet. Det har vi òg sett ved den avtalen som nyleg er inngått mellom regjeringa og støttepartia.

Til sjølv saka: Det er fremja eit mistillitsforslag som det vil verte votert over seinare. Det vil etter alt å døme falle. Det er likevel svært alvorleg at eit ganske stort mindretal i Stortinget fremjar eit mistillitsforslag. Eg har brukt store ressursar på å setje meg inn i denne saka, det er mitt beste skjønn, og det er eit sakleg, godt grunngeve mistillitsforslag som justis- og beredskapsministeren gjer klokt i å møte på ein audmjuk måte – sjølv om det ikkje vert vedteke.

Det som derimot etter alt å døme vert vedteke, er heller ikkje så vanleg i Stortinget, nemleg eit forslag med ein ganske kraftig kritikk av justis- og beredskapsministeren. Lat oss håpe at det faktisk får konsekvensar, og at det vil verte følt opp av både justisministeren og departementet.

Med desse orda skal eg berre ta opp eit siste punkt frå debatten som eg synest er verdt å merkje seg. Ei rekkje talarar har nemnt at ein ikkje kunne gje opplysningar på det tidspunktet ein ikkje hadde desse – som svar på spørsmål i

Stortinget i fjor haust. Det er det heller ingen frå det fleirtalet som står bak kritikken i innstillinga, som meiner. Det vi har meint, er at ein kunne ha opplyse om ting ein allereie då kjende til: nye måltal, ting som hadde skjedd når det gjaldt retur til Afghanistan. Vi meiner at på det tidspunktet tala som viste ei utvikling i september, kom – det vil seie frå 8.–9. oktober – var det relevant informasjon for Stortinget når det var stilt ei rekkje spørsmål.

Vi meiner dessutan at når ei rekkje personar stiller spørsmål i Stortinget, kan det vere klokt å la det ringje ei klokke og sjekke nærmare korleis det går med ei viktig politikkendring som ein har sett ut i livet.

Med desse orda rundar eg av debatten og takkar igjen for den.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering i sak nr. 1.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Bård Vegar Solhjell på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Hans Fredrik Grøvan på vegne av Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Abid Q. Raja på vegne av Venstre

Forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er et mistillitsforslag. Presidenten vil først ta dette forslaget opp til votering.

Forslaget lyder:

«Justis- og beredskapsminister Anders Anundsen har gjennom den informasjon han har gitt Stortinget vedrørende utsendelse av lengeværende barn, ikke overholdt opplysningsplikten. Justis- og beredskapsminister Anders Anundsen har ikke Stortingets tillit.»

I tråd med tradisjonen for behandling av mistillitsforslag i Stortinget vil det bli votert ved navneopprop.

Oppropet starter med representant nr. 13 fra Oslo.

De som stemmer for forslaget, svarer ja. De som stemmer mot forslaget, svarer nei.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 72 stemmer ikke bifalt.

De 97 representanter som stemte mot forslaget, var: Mazyar Keshvari, Stefan Heggelund, Ola Elvestuen, Heidi Nordby Lunde, Hans Olav Syversen, Siri A. Meling, Bente Thorsen, Arve Kambe, Olaug V. Bollestad, Roy Steffensen, Tina Bru, Sveinung Stensland, Helge Thorheim, Geir S. Toskedal, Iselin Nybø, Bjørn Lødemel, Sveinung Røtveit, Solveig Sundbø Abrahamsen, Kristian Norheim,

Geir Jørgen Bekkevold, Kent Gudmundsen, Øyvind Korsberg, Kristian Støback Wilhelmsen, Elin Rodum Agdestein, André N. Skjelstad, Linda C. Hofstad Helleland, Per Sandberg, Frank J. Jenssen, Sivert Bjørnstad, Svein Flåtten, Morten Stordalen, Kårstein Eidem Løvaas, Tom E. B. Holthe, Anders Tyvand, Ingjerd Schou, Ulf Leirstein, Bengt Morten Wenstøb, Erlend Wiborg, Eirik Milde, Line Henriette Hjemdal, Svein Harberg, Ingebjørg Amanda Godskesen, Kjell Ingolf Ropstad, Ingunn Foss, Åse Michaelsen, Hans Fredrik Grøvan, Norunn Tveiten Benestad, Sylvi Graham, Kari Kjønås Kjos, Tone Wilhelmsen Trøen, Bente Stein Mathisen, Hans Andreas Limi, Henrik Asheim, Abid Q. Raja, Nils Aage Jegstad, Ib Thomsen, Mette Tønder, Hårek Elvenes, Trond Helleland, Jørund Rytman, Anders B. Werp, Morten Wold, Kristin Ørmen Johnsen, Frank Bakke-Jensen, Jan-Henrik Fredriksen, Gunnar Gundersen, Tor André Johnsen, Øyvind Halleraker, Gjermund Hagesæter, Charlotte Spurkeland, Torill Eidsheim, Beate Husa, Helge André Njåstad, Sigurd Hille, Terje Breivik, Ove Bernt Trellevik, Erik Skutle, Helge Orten, Harald T. Nesvik, Elisabeth Røbekk Nørve, Oskar J. Grimstad, Rigmor Andersen Eide, Pål Farstad, Odd Henriksen, Kenneth Svendsen, Margunn Ebbesen, Jan Arild Ellingsen, Olemic Thommessen, Morten Ørsal Johansen, Ketil Kjenseth, Nikolai Astrup, Michael Tetzschner, Christian Tybring-Gjedde, Kristin Vinje, Trine Skei Grande, Mudassar Kapur, Rasmus Hansson.

De 72 representanter som stemte for forslaget, var: Jan Böhler, Marit Nybakk, Eirin Sund, Torstein Tvedt Solberg, Hege Haukeland Liadal, Geir Pollestad, Ingrid Heggø, Liv Signe Navarsete, Terje Aasland, Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Martin Henriksen, Tove Karoline Knutsen, Torgeir Knag Fylkesnes, Ingvild Kjerkol, Arild Grande, Marit Arnstad, Trond Giske, Eva Kristin Hansen, Jorodd Apshjell, Karianne O. Tung, Heidi Greni, Snorre Serigstad Valen, Dag Terje Andersen, Sonja Mandt, Svein Roald Hansen, Irene Johansen, Stein Erik Lauvås, Freddy de Ruiter, Kari Henriksen, Odd Omland, Anniken Huitfeldt, Sverre Myrli, Marianne Aasen, Åsmund Aukrust, Gunvor Eldegard, Bård Vegar Solhjell, Martin Kolberg, Lise Christoffersen, Niclas Tokerud, Per Olaf Lundteigen, Helga Pedersen, Kåre Simensen, Kirsti Bergstø, Knut Storberget, Anette Trettebergstuen, Tone Merete Sønsterud, Trygve Slagsvold Vedum, Karin Andersen, Per Rune Henriksen, Jette F. Christensen, Magne Rommetveit, Ruth Grung, Audun Lysbakken, Kjersti Toppe, Else-May Botten, Fredric Holen Bjørdal, Jenny Klinge, Tone-Helen Tofte, Eirik Sivertsen, Tor Arne Bell Ljunggren, Kjell-Idar Juvik, Janne Sjelmo Nordås, Rigmor Aasrud, Tore Hagebakken, Anne Tingelstad Wøien, Stine Renate Håheim, Truls Wickholm, Hadia Tajik, Jonas Gahr Støre, Heikki Eidsvoll Holmås, Marianne Marthinsen.

Presidenten: Ingen representanter var fraværende.

Det skal da votes over de øvrige forslag som er fremmet under sak nr. 1, og det votes på vanlig måte ved bruk av voteringsknappene på representantenes plasser.

Det votes først over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget mener det er svært alvorlig og sterkt kritikkverdig at justis- og beredskapsminister Anders Anundsen ikke har gitt dekkende informasjon til Stortinget i saken om utsendelse av lengeværende asylbarn.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de subsidiært støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 83 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.50.46)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget mener det er sterkt kritikkverdig at justis- og beredskapsminister Anders Anundsen ikke har gitt dekkende informasjon til Stortinget og ikke sørget for at den varslede politikkendring ble fulgt, i saken om utsendelse av lengeværende asylbarn.»

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslaget fra Venstre.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble bifalt med 92 mot 77 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.51.24)

Komiteen hadde innstilt:

Innst. 214 S (2014–2015) – innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen i sak om utsendelse av lengeværende asylbarn og justis- og beredskapsministerens opplysningsplikt etter Grunnloven § 82 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Vi går da til behandling av sak nr. 2 på dagens kart.

Sak nr. 2 [14:52:20]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven (gjennomføring av Eurodac-forordningen 2013) (Innst. 244 L (2014–2015), jf. Prop. 62 L (2014–2015))

Mazyar Keshvari (FrP) [14:52:54] (ordfører for saken): Eurodac er et europeisk register med fingeravtrykk og opplysninger om asylsøkere samt utlendinger som påtreffes i forbindelse med ulovlig passering av ytre Schengen-grense. Eurodac-regelverket omhandler reglene knyttet til opptak og lagring av disse fingeravtrykkene og opplysningene. Eurodac er derfor et viktig verktøy for å ha kontroll over grensekryssinger i Norge og i resten av Europa.

Eurodac-forordningen 2013 regulerer samme type spørsmål som gjeldende Eurodac-forordning. Samtidig legger endringen opp til å effektivisere samarbeidet, samt styrke søkerens rettssikkerhet og personvern. Forordningen utvides også med et nytt formål som gir rettshåndhevende myndigheter og Europol adgang til å anmode om å sammenligne fingeravtrykksopplysninger med de opplysninger som er lagret i Eurodac. Denne delen av forordningen faller likevel utenfor vår nåværende tilknytningsavtale med EU, og er uttrykkelig unntatt fra lovforslaget her.

Norge har signert en avtale om tilslutning til Prüm-samarbeidet slik det framgår av EUs rådsbeslutning av 2008. Det gjenstår en del teknisk utvikling før regelverket kan gjennomføres. For å kunne gi rettshåndhevende myndigheter tilgang til å anmode om sammenligning av fingeravtrykksopplysninger med Eurodac-registeret, forutsettes det at dette reguleres i tilknytningsavtalen som nå inngås på dette feltet i forbindelse med Prüm-beslutningen.

Jeg mener det er positivt at departementet i proposisjonen understreker at arbeidet med sikte på å inngå en slik avtale med EU er i gang. Da ikrafttredelse av resten av Eurodac-forordningen 2013 får innvirkning allerede fra 20. juli 2015, vil en slik avtale måtte implementeres på et senere tidspunkt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [14:54:55]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i introduksjonsloven (behandling av personopplysninger) (Innst. 264 L (2014–2015), jf. Prop. 70 L (2014–2015))

Heidi Greni (Sp) [14:55:25] (ordfører for saken): Det er en samlet komité som i innstillingen slutter seg til forslaget til endringer i introduksjonsloven. Endringene gir lovhome til å opprette personregistre for behandling av personopplysninger som er nødvendige for gjennomføring, oppfølging og evaluering av introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnsfag, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av innvandrere og tilhørende tilskudd.

Departementet viser i sin redegjørelse til at den behandlingen av personopplysninger som gjøres av IMDi og Bufetat i tilknytning til bosetting og behandling av tilskudd, krever lovhome eller samtykke i henhold til personopplysningslovens bestemmelser. Departementet mener begrenset språklig kompetanse og kjennskap til det norske samfunnet gjør at nyankomne innvandrere kan ha vanskeligheter med å forstå betydningen av et samtykke til behandling av personopplysninger. Departementet vurderer det derfor som mest hensiktsmessig å innføre en lovhome.

Komiteen merker seg og vektlegger opplysningene om at de foreslåtte lovendringene i introduksjonsloven ikke kommer i strid med bestemmelsene i personopplysningsloven.

Lovforslaget har vært på høring. Generelt sett er det fra høringsinstansene gitt tilslutning til behovet for de lovendringene som foreslås, og til det materielle innholdet i endringene. Det har kommet forslag til en del justeringer. Ut fra det er det gjort en del mindre endringer i forslaget som fremmes for Stortinget, i forhold til høringsutkastet.

Komiteen merker seg bl.a. at Datatilsynet er positive til lovforslaget, som de peker på er i tråd med tidligere anbefalinger fra dem.

I komiteens innstilling konkluderer vi med at de foreslåtte endringene i introduksjonsloven § 25 er hensiktsmessige, og at de dekker behovet for en hensiktsmessig lovhjemmel for innhenting og behandling av personopplysninger.

Statsråd Solveig Horne [14:57:42]: Jeg er glad for at det er en samlet komité som står bak dette.

Tilgang til opplysninger om den enkelte flyktning som skal bosettes og gis kvalifisering i en kommune, er helt nødvendig for å kunne gjennomføre et grundig og effektivt bosettingsarbeid. Flyktningene skal bosettes raskt og i riktig kommune, og både IMDi og Bufetat skal gi kommunene informasjon om forhold som vil ha påvirkning på bosetting, kvalifisering og den øvrige oppfølgingen i den enkelte kommune.

Denne proposisjonen er en del av mitt og regjeringens arbeid med å styrke bosettingsarbeidet, øke rettssikkerheten for den enkelte og skape ryddige forhold for kommunene.

Kommunene er avhengig av riktig og nødvendig informasjon for at de skal kunne finne egnet bolig og legge til rette for kvalifiserings- og introduksjonsprogram, godt helsetilbud og videre utdanning. Med andre ord: De skal altså legge til rette for god integrering av flyktningene.

Lovforslaget har også bakgrunn i at Datatilsynet tidligere har vurdert at Bufetat har behov for gyldig behandlingsgrunnlag for å bosette enslige mindreårige. Bufetat har behov for hjemmel i lov for å behandle sensitive personopplysninger. Jeg er glad for at Datatilsynet er positiv til lovforslaget, og at de foreslåtte endringene ikke kommer i konflikt med bestemmelsene i personopplysningsloven.

Regjeringen fremmer nå et lovforslag om endringer i introduksjonsloven § 25, og henvisningene til denne lovparagrafen i lovens §§ 23 og 24. Forslaget innebærer at det kan opprettes et personregister, dette for at etatene som har ansvar for bl.a. bosetting av innvandrere og behandling av tilskudd, kan innhente nødvendige opplysninger fra aktuelle instanser, slik som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda, Det sentrale folkeregisteret, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Barne-, ungdoms- og familieetaten. I dag er det IMDi og Barne-, ungdoms- og familieetaten som har oppgaver knyttet til bosetting og tilskuddsforvaltning på feltet.

Forslaget vil gi IMDi og Bufetat den hjemmelen de trenger for å behandle personopplysninger i forbindelse

med bosetting og tilskuddsforvaltning og muligheter til å bruke innhentede data til evaluering. Forslaget gjør også hjemmelen for behandling av personopplysninger i Nasjonalt introduksjonsregister, NIR, tydeligere.

Det foreslås nærmere regulert i forskrift hvilke organer som kan behandle opplysningene, hvilke opplysninger som kan utleveres, og til hvilke organer. For opplysninger som behandles i NIR, er det tidligere utarbeidet en egen forskrift.

Komiteen har i sin innstilling gitt sin tilslutning til de foreslåtte endringene i introduksjonsloven. Jeg er glad for at både høringsinstansene og komiteen gir en enstemmig tilslutning til endringsforslagene som regjeringen mener vil være med og styrke bosettingsarbeidet, øke rettssikkerheten for den enkelte og ikke minst også skape ryddige forhold for kommunene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [15:00:44]

Interpellasjon fra representanten Sonja Mandt til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren:

«NRK Super har den siste tiden hatt programmer om barns opplevelser ved samlivsbrudd og skilsmisser. Hver dag får rundt 80 barn vite at foreldrene skal skilles. Det betyr over 30 000 barn hvert år. I tillegg kommer barn i uregistrerte samlivsbrudd, der den ene parten ikke er biologisk mor/far. For mange barn vil et slikt brudd være en lettelse og en avslutning på en vanskelig hjemmesituasjon, mens for andre er dette veldig vondt og en stor påkjenning. For det enkelte barn som har det vondt, er det viktig at samfunnet har de verktøy som trengs når det er behov for å hjelpe til på veien videre. Spørsmålet er om det er mer helse- søstertjeneste, familievern av ulik karakter, mer kunnskap til ansatte i skole og barnehage eller andre tiltak som kan fange opp dem som trenger det mest.

Hva slags tiltak mener statsråden kan settes inn for å hjelpe barn som opplever skilsmisser og samlivsbrudd?»

Sonja Mandt (A) [15:01:58]: Det er grunn til å skryte av NRK og NRK Super, som satte barns opplevelser ved samlivsbrudd på dagsordenen en hel uke denne våren. Det å snakke med barn og til barn målrettet over en lengre periode om et så vanskelig tema er bra. Det ble godt tatt imot blant både barn og voksne, etter det jeg har hørt. Kanskje trenger vi slike påminnelser om at det er mange som sliter med de samme utfordringene, og at det finnes muligheter til å få hjelp. Det er alltid godt ikke å være den eneste ene. Jeg vil takke dem som var med i serien og delte sine tanker og opplevelser med oss andre. Det var et viktig bidrag til en vanskelig sak.

En slik serie bevisstgjør alle som ser på, med tanke på hva slags utfordringer barn stilles overfor ved samlivsbrudd, og da kanskje spesielt når det gjelder det følelsesmessige. Programmet setter i gang tanker og refleksjoner som jeg håper fører til at det kanskje for noen voksne kan endre tankegangen omkring måten et samlivsbrudd skal

gjennomføres på – hva en bør være oppmerksom på, og hvordan en lettere kan hjelpe barn som er i krise. For dette er en krise, og det er en sorg de skal igjennom.

Jeg er glad for at det er mer åpenhet om dette i dag enn da jeg var ung – da skulle dette ikke snakkes om. I dag er det heldigvis slik at barn oppfordres til å snakke og fortelle når noe er galt. Det må vi fortsette med. Brosjyrer, hjelpetelefoner, tv og sosiale medier kan bidra til enda mer åpenhet, for mer åpenhet gjør at flere tar ansvar og setter inn tiltak, slik det gjøres i barnehage og skole i dag.

Samlivsbrudd der barn rammes, gjelder både der partene er gift, og der den ene parten ikke er biologisk forelder. Ofte er besteforeldre, tanter og onkler også en del av det livet, enten de er biologiske eller såkalte stefamilier. Derfor berører dette veldig mange, og for et barn er de de trygge rammene – og det er mange å savne.

Vårt komplekse familiemønster gjør at kontakten med stefamilien mistes, fordi det ikke er naturlig å opprettholde den. Men for barna som har knyttet seg til disse, ville det vært naturlig om de kunne velge. Hvordan kan det ivaretas? Samlivsbrudd er aldri barnas valg, det er de voksne som velger. Barna er med på kjøpet og må leve det livet som velges for dem.

Utfordringer voksne har, farger barnas hverdag. Barn er lydhøre for stemninger i hjemmet. De er de mest lojale, og de vil helst ikke ta parti – de er jo like glad i begge parter.

For noen kan et samlivsbrudd være en lettelse og en god ting. Vold, krangel og uro gir jo ikke noen god oppvekst, men uansett vil et brudd være traumatisk, ha sorg i seg og kunne gi varige problemer.

Tilbake til NRK Super, der det var sterkt å høre barnas opplevelser om hvordan det var å bo i en bag, om være lei seg når en dro fra den ene av foreldrene, om savnet av det daglige samværet og om bekymringer. Det var mange ulike reaksjoner, men de var dog så like. Det må være slitsomt ikke å bo fast noe sted, ha dobbelt opp med klær eller klær som alltid er et annet sted – ulike regler hver uke. Ja, slik kunne jeg ha fortsatt.

Temaet er følsomt, og det er kanskje ikke det som vi diskuterer oftest i denne salen. Men når antall barn som omfattes av dette, er blitt så stort, må vi se på det som det samfunnsproblemet det er. Når minst 80 barn hver dag er i denne situasjonen – over 30 000 i året – må vi se på om vi gjør nok.

Hvordan skal vi som samfunn forebygge og reparere? Begge deler er like viktig. Det er viktig at folk forblir i samlivet og får hjelp til å takle sine utfordringer som voksne, og samtidig gi barna hjelp når bruddet er en realitet.

Tvungen megling er ett tiltak som skal ivareta barnas beste og få framtida litt mer forutsigbar. Det er mange som ønsker enda flere pålagte timer med megling og/eller en tvungen samtale med barn. Spørsmålet en bør stille når det gjelder pålagt samtale med alle barn ved samlivsbrudd, er om en da når de barna som har problemer, eller om en lager problemer for dem som ikke har det. Det å utsette et barn for en samtale med en nesten fremmed for å sjekke om alt er ok, har jeg liten tro på fører fram. Trygghet er stikkordet. Trygghet bygges ikke over bordet, og ikke alle barn har problemer der og da. Barn er i alle aldre, med ulike ut-

fordringer, og derfor kan vi ikke finne én universell ordning som kan løse alle problemer. Men samfunnet må stille opp der behovet for samtaler er til stede. Like naturlig kan det gjøres hos et familievernkantor som i barnehagen. Barn må få lov til å være barn, og de må få hjelp i trygge omgivelser når problemer oppstår.

Et godt foreldresamarbeid er også et viktig bidrag for å unngå problemer. Mange voksne trenger hjelp til dette, og her kan familievernkantorene bidra med sin kompetanse og erfaring. Barnehage og skole har ansatte med stor kompetanse, og de ser barna mye. De bruker ulike typer redskap for finne ut hvordan stoda er, og de bør også få muligheten til god kompetansepåfylling når det gjelder nye metoder de kan bruke, eller de kan bidra til å utvikle nye selv. Ikke alle barn klarer å snakke om det, og derfor trengs det kloke voksne som ser, kan og vet, og som kan sende videre der det er nødvendig. Helsesøster i både barnehage og skole er viktig, og det skulle vært flere av dem. Både barnehageansatte, lærere og helsesøster er tillitspersoner barna kjenner og lett kan betro seg til. Derfor er det viktig med nok ansatte med god kompetanse, og at kommunene settes i stand til dette, med en god og forutsigbar kommuneøkonomi.

Flytting og tap av venner kan skape uro og angst – hvordan kan en bedre tilrettelegge her? For noen har en lyktes ved at foreldrene bor i bag istedenfor barnet, noen velger å bo i nærheten av hverandre for å unngå skolebytte og tap av nærmiljø, men alle forstår at dette er ordninger en ikke alltid får til. Vi kan ikke som samfunn pålegge folk hvor de skal bo, men vi kan påvirke for å få til fornuftige løsninger.

Da familie- og kulturkomiteen var i Arendal kommune, hørte vi om et gruppeopplegg for barn som heter «Vanlig, men vondt», der alle barn får invitasjon til et opplegg i regi av en sosiallærer og en med familierapeutkompetanse. Dette var etter deres utsagn veldig vellykket, med gode tilbakemeldinger. Voksne for Barn kan vise til PIS, et program for skilsmissegrupper i barnehage og skole. Målet er å spørre barna hva utfordringen er, og hva som kan hjelpe. Det å la barna medvirke og bruke deres tanker er bra og treffsikkert, for det er viktig å vite hvordan en skal kommunisere og stille de rette spørsmålene. I mange tilfeller er det å klare å sette ord på ting vanskelig, og det å jobbe i grupper er kanskje lettere. Det å høre at andre baler med det samme, eller kjenne seg igjen, kan være til nytte for mange. Men det er noen som må sette det i gang. Andre tiltak kan være rollespill, praktiske eksempler og samtaler der fokuseringen er på barnas opplevelser. Det å gi kunnskap om hva et samlivsbrudd medfører, øke forståelsen for hvorfor et brudd skjer, og – ikke minst – frata dem skyldfølelsen og øke bevisstheten om at det ikke er de som skal ta de vanskelige valgene om hvor de skal bo, er ting det er viktig for barn å vite noe om.

Forebygging er også viktig. Det må tilbys tiltak slik at folk holder sammen og klarer å løse problemene før de blir for store. Her kan vi som samfunn gjøre en god del, selv om det er mange ulike faktorer som også spiller inn der, som ikke vi som samfunn kan løse. Men dårlig økonomi og sykdom er to områder som kan skape konflikt. Det å tilby barnehageplass, gi tilbud om Home-Start og SFO, gi øko-

nomiske støttetiltak, tilby ekteskapskurs og gi familieterapi kan være noen hjelpemidler – og ikke minst, muligheter for arbeid.

Så er det alltid vanskelig å vite om folk sliter i samlivet, men én aktør her, som kanskje ofte glemmes, kan være fastlegen, som raskere enn andre kan avdekke hvordan det står til, og vite når det trengs mer hjelp.

Jeg vil også nevne andre aktuelle aktører, som samlivs-terapeuter, psykologer og sosionomer. Familievernkontoret har jeg tidligere nevnt, men jeg vil også nevne ansatte i fritidsklubber eller organisasjoner innenfor idrett eller kultur, som kan være dem som ser at ting ikke er helt ok. For dem å ha kunnskap om hvor en kan henvende seg for å gi hjelp og eventuelt løse videre, mener jeg er viktig.

Jeg tror at bedre informasjon og offentlig debatt er nødvendig. Jeg sitter ikke med svarene på hva som er best, men jeg utfordrer statsråden på hva slags tiltak hun ser for seg som kan bidra til å lette hverdagen for de svakeste av de svake barna, og for dem som sliter etter samlivsbrudd.

Statsråd Solveig Horne [15:11:21]: Innledningsvis vil jeg takke interpellanten for at hun tar opp dette viktige spørsmålet her i dag. Skilsmisse og samlivsbrudd er vondt, både for de voksne som går fra hverandre, og ikke minst for de barna som er involvert. Jeg er helt enig med interpellanten i at det er behov for å sikre at barn som opplever skilsmisse og samlivsbrudd, blir ivare tatt på en god måte.

Flere av de temaene og tiltakene som vi skal snakke om her i dag, ble også tatt opp under interpellasjonsdebatten torsdag 30. april, som gjaldt egne samtaletimer for barn i forbindelse med mekling ved familievernkontoret. Jeg er glad for at Stortinget er opptatt av hvordan vi best mulig kan ivareta barn som opplever skilsmisser.

Interpellanten viste til NRK Supers temaueke om skilsmisse for en tid tilbake, hvor mange barn delte følelsene sine og kom med råd til foreldre som skal gå fra hverandre. Jeg synes det er prisverdig av NRK å belyse dette spørsmålet så grundig og behandle det på en konstruktiv og nyansert måte.

Som barneminister er jeg opptatt av at barn skal høres, og at de skal få muligheter til medvirkning i spørsmål som gjelder dem selv. Det er barna som er eksperter på sine egne liv, og vi bør i mye større grad lytte til deres erfaringer og synspunkter. Jeg synes ofte at mediene framstiller samlivsbrudd ut fra et tydelig voksenperspektiv. Det er gjerne foreldrene som fører ordet og ikke synes de blir tatt godt nok hensyn til. Det er derfor veldig bra at NRK Super – som er barnas kanal – tar opp hvordan barn selv synes det er å ha foreldre som ikke bor sammen.

Jeg merket meg også noe som ble sagt under den forrige interpellasjonen om temaet, nemlig at selv om et brudd ikke oppleves som dramatisk for foreldrene, kan det fortsatt oppleves dramatisk og vanskelig for barna. Dette er noe som vi ikke må glemme. Vi må være opptatt av å se situasjonen fra barnets perspektiv – slik det ble gjort på NRK Super.

Foreldrene er de viktigste personene i barns liv. Når barn opplever at foreldrene skiller lag og flytter fra hverandre, er dette en hendelse som virker inn på og gir endrin-

ger i barnets eget liv. Barn er forskjellige og vil også oppleve et samlivsbrudd ulikt. Det finnes ikke ett enkelt svar på hva et barn har behov for. Men det som er felles, er likevel at alle barn trenger voksne som ser dem, og som ser behovene i den endrede livssituasjonen de står overfor. Det gjelder først og fremst foreldrene selv, men også besteforeldre, tanter og onkler, lærere, barnehageansatte og andre voksne som er rundt barnet.

Et av de viktigste tiltakene vi kan gjøre for barn som opplever samlivsbrudd, er å sikre at foreldrene tar godt vare på barna sine i denne krevende fasen av livet. Foreldrene må snakke med barna sine om det som skjer, og hjelpe dem hvis de sliter. De aller fleste foreldre ivaretar barna sine på en god måte etter et brudd, men på et tidspunkt hvor de selv strever med egne problemer og vanskelige følelser, vet vi at dette kan være vanskelig. Da er det viktig at foreldrene får hjelp til å sette barnas interesser foran sine egne, og får bistand til å håndtere uenigheter på en måte som ikke involverer barna. Jeg er opptatt av at vi skal legge til rette for tidlig innsats og forebygging gjennom gode tiltak og samarbeid på tvers av sektorer.

I tillegg til den obligatoriske meklingen etter samlivsbrudd har familievern tjenesten mange frivillige tilbud til familier som opplever dette. Å bruke flere timer under mekling for å få til gode ordninger for barna eller få hjelp til foreldresamarbeid kan være med på å dempe på konflikten mellom foreldrene, løfte barna fram og synliggjøre barnas behov. Mange familievernkontor tilbyr «Fortsatt foreldre»-kurs om foreldresamarbeid etter samlivsbrudd. Målet er å styrke foreldrenes evne til å samarbeide og dermed bidra til å fremme en trygg og stabil oppvekst for barna.

I forrige interpellasjon var temaet hvordan regjeringen følger opp Stortingets anmodningsvedtak som gjelder tilbud om egne samtaletimer ved familievernkontor for barn i forbindelse med mekling etter samlivsbrudd. Som jeg allerede da gjorde rede for, arbeider departementet nå med å øke antallet barn som får tilbud om å delta i mekling. Jeg synes det er viktig at barn som ønsker det, skal få en mulighet til å formidle hvordan de har det, hva de tenker på og hva som er viktig for dem, og til å øve innflytelse på avgjørelser som angår dem. I en slik samtale kan barnet også få veiledning om hjelpeapparatet og andre tilbud barnet kan bruke hvis det er behov for det.

Vi vet at noe av det som gir høyeste risiko for langvarige og alvorlige konsekvenser for barns trivsel og utvikling etter et samlivsbrudd, er vedvarende høyt konfliktnivå mellom foreldrene. Det er derfor et sentralt mål for oss å gi foreldre med høyt konfliktnivå hjelp gjennom familievern tjenesten til å dempe konfliktnivået og kunne samarbeide til det beste for barnet. Familievernets budsjett er blitt styrket i 2015, bl.a. gjennom budsjettforliket i Stortinget. Styrkingen retter seg bl.a. mot familievernets arbeid i familier med høyt konfliktnivå. Arbeidet med høykonfliktsaker ble styrket bl.a. ved å øke antallet stillinger ved familievernkontorene. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet jobber for tida med fag- og metodeutvikling innenfor høykonfliktsaker og har på oppdrag fra departementet utarbeidet en plan for styrking av det helhetlige tilbudet i familievern-

net til barn og foreldre i saker med høyt konfliktnivå. Direktoratet jobber også videre med å styrke barns posisjon ved mekling.

Denne regjeringen er opptatt av å gi kommunene gode verktøy for å støtte opp om familiene. Tilskuddsordningen til foreldrestøttende tiltak har som formål å stimulere flere kommuner til å gi barn hjelp i hjemmet. Kommunene kan søke om midler til å utvikle et tilbud i form av foreldreveiledning og andre foreldrestøttende tiltak lokalt. Det er en aktiv satsing på forebyggende arbeid. Regjeringen foreslår å styrke tilskuddsordningen fra om lag 6 mill. kr til om lag 17,8 mill. kr i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i år.

Selv med gode omsorgspersoner rundt seg kan barna ha behov for tilbud utenfor familien etter et samlivsbrudd. Det kan ofte være godt for barnet å snakke med en voksen som ikke er involvert i bruddet, og som barnet kan ha tillit til og snakke åpent med. Barn kan komme til samtaler hos familievernnet og ha samtaler om familieproblemer, f.eks. om konflikter mellom foreldrene. Noen familievernkontorer arrangerer også samtalegrupper for barn etter foreldrenes samlivsbrudd, ofte i samarbeid med skole og helsesøster.

Det finnes ulike modeller for og organisering av samtalegrupper for barn og ungdom etter samlivsbrudd. Noen skoler tilbyr elevene å delta i samtalegrupper i regi av skolehelsetjenesten. I gruppene treffer barna andre som har opplevd det samme, og de kan dele både tanker og erfaringer. Forskning viser at ungdommer med skilte foreldre som deltar i samtalegrupper basert på helsefremmende prinsipper, kan oppleve økt sammenheng og mening i tilværelsen og dermed også bedre sin egen helse. Ungdommene selv forteller at opplevelsen av fellesskap, identifi- sering med andre i samme situasjon og støtte og åpenhet mellom medlemmene i gruppa er noe av det som gjør at det er godt å delta i slike samtalegrupper.

Ikke alle barn har mulighet til eller ønsker om å delta i en samtalegruppe. Jeg synes det er viktig at barn som ønsker det, kan ha god kontakt med helsestasjon og helse- søster og få snakke om sin situasjon, få trøst og få gode råd. Helse- og omsorgstjenester til barn og unge er et viktig satsingsområde for regjeringen, og vi jobber for å styrke og videreutvikle helsestasjons- og skolehelsetjeneste- ne.

Det er en viktig prioritering for denne regjeringen å legge til rette for at flere skal få et stabilt og godt familie- liv og få tidlig hjelp til å forebygge samlivskonflikter. Dette gjør vi ved å sikre et godt og tilgjengelig hjelpetilbud for dem som trenger det, og å styrke det forebyggende arbeidet for barn og familier gjennom tidlig innsats og tverretattlig samarbeid.

Jeg har også lyst til å nevne at i løpet av 2016 vil re- gjeringen legge fram en familiemelding som skal identifi- sere og drøfte utfordringene i en familiepolitikk for fram- tida. Regjeringen vil bl.a. legge vekt på det forebyggende arbeidet og tidlig innsats for å sikre gode oppvekstvilkår for barn. Et mål er å bidra til konfliktløsning der fami- lien og foreldrene sliter. Samtidig vil regjeringen legge til rette for familiers frihet til å ivareta sine kjerneoppgaver på

best mulig måte. Sterke og velfungerende familier bygger landet.

Der foreldrene går fra hverandre, er det viktig at vi sik- rer et helhetlig tilbud som gjør at samlivsbrudd ikke på- virker barnet på en langvarig og negativ måte. Vi må legge til rette for at barn blir sett og får den støtten de trenger i en vanskelig situasjon. På den måten hjelper vi barna med å håndtere samlivsbruddet og leve et godt liv med foreldre som bor hver for seg.

Sonja Mandt (A) [15:21:07]: Jeg takker statsråden for mange gode svar. Jeg vet at hun bryr seg og vil gjøre en forskjell.

I Dagsrevyen 26. januar kunne vi høre om 50/50-sam- værsordning og samarbeidsklima mellom foreldrene. Den viste at 50/50-delning ikke automatisk gir godt samarbeid, men tvert om at det kreves godt samarbeid. Barna lider om ikke det er til stede.

En av utfordringene som det ble pekt på, er lojalitets- konflikten, der ungene føler de må velge en eller ikke kla- rer å velge. Det ble også nevnt i et møte vi hadde med et fa- milievernkontor, at ungene velger 50/50 fordi de vil unngå at en blir såret. Det å gi ungene en forståelse av at det ikke er antall samværsdager som viser hvor glad foreldrene er i dem, er viktig. Det er en oppgave som familievernkonto- rene tar på alvor, etter det de sier.

Det som skal gjøres, må være til barns beste. Vi er nødt til å ha vern for barna, ikke et foreldrevern. Derfor må vi ikke la spørsmålet om samvær gå på voksnes premisser om hva de ønsker, men finne den beste løsningen for den aktuelle ungen der og da.

Statsråden har også sendt ut på høring en sak der delt samvær skal være hovedregelen. En av utfordringene un- gene tok opp i serien, var nettopp det med å ikke høre til ett sted, å være rotløs. Det vil bli interessant nå å følge den de- batten og se saken i lys av det. Det vil bli interessant å høre hva statsråden tenker om hvordan barns beste kan ivaretas enda bedre ved den ordningen som hun her har sendt ut på høring.

Jeg tenker at i denne debatten er det lett å tenke mest på hva som er rettferdig og ikke det som er rett.

Det som kan være greit for én unge, kan være helt feil for en annen – akkurat som statsråden nevnte. Noe som aldri kan bli feil, er å vise at ungen er elsket uan- sett hvordan en velger livet framover. Trygghet og kjær- lighet blir aldri feil, og barn fortjener voksne som kan gi det.

Barn trenger trygge voksne å forholde seg til, tryg- ge voksne med faglig kompetanse som de kan betro seg til, som de kan få råd av, og uavhengige voks- ne som ungene kan stole på, og som ikke tar side i saken.

Det NRK gjorde i sin serie, er også et tiltak som ikke skal undervurderes. Det å løfte fram samfunnsutfordringer og vise til noen løsninger tror jeg vil være bra. Jo mer en prater om ting, jo lettere er det å ta fatt i det som ikke er greit. Den mest sårbare parten, ungene, må derfor løftes inn i det politiske rom. Derfor er debatten her i dag viktig. Den ser jeg fram til.

Statsråd Solveig Horne [15:24:03]: Trygge voksne skaper trygge barn. Det er mye god oppdragelse i et godt samliv, var det noen som sa til meg under et besøk på et familievernkontor. De sa også at de ofte hadde så lang kø. Når det ringer et foreldrepar og ønsker hjelp og veiledning i samlivet, må de ofte si at de må vente i to måneder. Da sier de: Sett opp en meklingstime – da kan dere komme om to uker. Dette viser at den satsingen regjeringen, sammen med de borgerlige partiene, nå har gjort med å styrke familievernet, kan være med på å få ned ventetiden for dem som søker hjelp til å ha et godt parforhold, være gode foreldre, noe som er med på å styrke den tryggheten som barna trenger.

Det er sånn at det er mange som ikke klarer å leve sammen. Det kan godt være det er det beste for hele familien at det blir en skilsmisse, og da er det viktig at vi har et godt tilbud til disse familiene.

Og 80 barn – i likhet med interpellanten, er jeg opptatt av at det er et stort antall barn som hver eneste dag opplever et jordskjelv i hverdagen sin, det blir en stor endring. Jeg er sikker på at spør du alle barn, er det ingen som har lyst til å ha to forskjellige hjem – bo annenhver uke hos mor og far eller bo i koffert. Det vet også vi som pendler hver eneste dag eller hver eneste uke, at det å ha to boliger er krevende.

Samtidig er det er veldig mange familier som klarer å få dette til å fungere. Det er veldig bra. De aller fleste familier klarer å komme til en avtale. Men for de familiene som sliter og for de barna som sliter, må vi ha et hjelpeapparat som hjelper den enkelte familie. Jeg er veldig glad for at det er et godt tilbud i den enkelte kommune, og at det er helsestasjoner, skoler og familievernkontor som gir den hjelpen.

Vi har også sendt ut på høring, som interpellanten var inne på, et forslag om likestilt foreldreskap. De store konfliktene for familiene er ofte det som gjelder samværsabotasje og ikke minst flytting, som interpellanten var inne på i det første innlegget sitt. Flytting fra venner, fra lekekamerater, fra et godt, velfungerende samvær kan være utfordrende for det enkelte barn. Derfor blir det spennende å følge den høringen. Jeg tror det er viktig at vi også fokuserer på likestilt foreldreskap, og at barna har rett på samvær med begge foreldrene sine.

Jeg har lyst til å understreke at det er alltid den avtalefriheten som foreldrene har i dag, som skal gjelde, og det er barnas beste som skal være hovedanliggende i det arbeidet som skal skje med hensyn til likestilt foreldreskap.

Hege Haukeland Liadal (A) [15:27:13]: Hvordan legge til rette for at barn og voksne har en god hverdag også når foreldre går fra hverandre, er en viktig politisk diskusjon. Vi vet at det finnes mange gode argumenter for at vi tar diskusjonen. Samtidig skal vi vokte oss vel for å stigmatisere de eventuelle barna og sette dem inn i en egen kategori med fellesnevnerne som f.eks. skilsmissebarna.

Vi er alle opptatt av å se barnet, og at vi legger til rette for samarbeidsarenaer som fungerer – at vi som samfunn klarer og evner å ha et sikkerhetsnett ved behov. Alle voksne og alle barn kan ha det vanskelig ved skilsmisser. Da

er det viktig at vi har rigget oss, slik at barnehager, skoler og helsepersonell er klare til å støtte opp med nødvendige tiltak ved behov. Selv er jeg opptatt av et frivillig oppmøte.

I så måte er det all grunn til å gi honnør til NRK, som har tatt et stort samfunnsansvar og setter aktuelle saker inn i sine sendinger spesielt rettet mot barn.

Jeg tror alle i denne sal er opptatt av og med hånden på hjertet kan si at de med sine forslag eller sin politikk ønsker å gjøre det som er det aller beste for alle barn. Utgangspunktene er noe forskjellige, men det er med gode hensikter.

Mitt poeng med å ta ordet i debatten i dag er å forsøke å forhindre noe som etter mitt syn av og til fører til at vi generaliserer de barna som opplever skilsmisse. Vi må vokte oss vel for å stakkarsliggjøre dem, overlesse dem med medlidenhet, fortelle dem at skilsmissebarn er barn med utfordringer, eller for den saks skyld generalisere og ta barn inn til samtaletimer på et kontor fjernt fra de trygge omgivelsene de opplever i f.eks. barnehage og skole.

Det kan være vanskelig å være både barn og voksen i deler av livet. La oss politisk legge til rette for at den vanskelige delen av livet blir kortest mulig, og at hjelpen er der når en har behov – i trygge omgivelser.

Mette Tønder (H) [15:30:01]: Først vil jeg benytte anledningen til å takke interpellanten for å ta opp et viktig tema som berører veldig mange barn.

Samlivsbrudd er som en liten minikatastrofe. De voksne får økt sjanse for å bli borte fra jobben, for å få depresjoner, og mange rammes hardt økonomisk. Dette er hva de voksne kan utsettes for – voksne, som tross alt har en slags valgfrihet oppe i dette. Tenk da hva dette betyr for barna: et trygt univers som opphører, en endring i alt som er kjent, og kanskje nye mennesker å forholde seg til på hjemmebane – og alt dette uten en eneste mulighet til å forhindre, endre eller velge noe annet.

Vi har tidligere diskutert barns rett til å bli hørt i meglinger som familien må gjennom etter samlivsbrudd. Det å gi barn rett til å bli hørt er å gi dem en mulighet til å ta noe av makten tilbake i en vanskelig situasjon.

Interpellanten lister opp en rekke virkemidler i sin interpellasjon og spør hvilke som er viktigst for å ivareta barn. Jeg må i den forbindelse få sitere en annen klok type, Ole Brumm: Ja takk, begge deler! Det er for eksempel viktig å ha tilbud til alle dem som strever i et samliv – alle som har vært sammen med noen, vet jo at alle dager er ikke solskinn – og det å kunne ha noen å gå til før bruddet kan være avgjørende og kanskje forhindre at noen barn får livet sitt endret. Her gjør mange familievernkontor en svært god jobb, og jeg er glad for at vi har styrket disse i budsjettene våre.

Men ikke alle klarer å holde sammen, og ikke alle bør holde sammen heller, og da må det være gode ordninger for de voksne – men mest av alt for barna – og jeg vet at mange kommuner jobber godt med dette. De har samtalegrupper, utvidede helsesøstertjenester og nå får de også styrket midlene til helsestasjonene sine.

Når alt dette er sagt, så er kanskje det NRK Super gjør, og litt av det vi gjør her, viktig. Vi har i en periode hatt en

tendens å diskutere samlivsbrudd på de voksnes premiser, i en litt misforstått frykt for å trække voksne mennesker på tærne og gjøre det enda tyngre for dem i en vanskelig situasjon, og da har vi unnlatt å snakke om hva barna opplever. Vi har vært veldig opptatt av den såkalte lykkelige skilsmissten.

Problemet med dette er jo at den store rosa elefanten er der likevel, selv om den ikke har blitt introdusert. Barns opplevelser og reaksjoner på voksnes valg har blitt lagt godt merke til i barnehager, i skoler og av andre voksne rundt barna. Barn gir beskjed om at de vil skjermes fra ansvaret med å bære foreldrenes sorg, sinne og ensomhet. Samtidig er de opptatt av å få vite hvorfor foreldrene går fra hverandre, spesielt å få vite at det ikke er deres skyld, og få lov til å fortelle hvordan de opplever at foreldrene nå skal bo på hver sin kant.

Derfor er det viktig at vi snakker *med* og ikke *om* barna og hvordan de har det, at barns opplevelser blir tatt på alvor, og at barn blir hørt også når de forteller om ting som kan såre oss voksne.

Bare ved å være lyttende, sette våre egne følelser og behov litt på vent og sette barnas behov først kan vi voksne ta gode, kvalifiserte valg nå og for framtiden.

Morten Stordalen (FrP) [15:33:53]: Jeg vil også takke interpellanten for å ta opp dette temaet. Det er et tema som jeg tror engasjerer og berører mange, enten man har opplevd det selv, kjenner noen eller har noen i familien. Jeg tror det viktigste man kan gjøre, er å sørge for fortsatt støtte til familieverntjenesten, helsestasjoner mv.

Jeg vil også løfte det Haukeland Liadal var inne på, for jeg er redd for å stigmatisere en gruppe. Det er ikke slik at alle skilsmissebarn opplever dette negativt. Det er ikke alle som opplever det like dramatisk. Noen opplever det kanskje mer positivt, for alt hva jeg vet, og jeg vil ikke at skilsmissebarn skal settes i én gruppe. Jeg er opptatt av at det finnes hjelp og tilbud, uansett og uavhengig av hvilken fase man er i i livet, enten man lever i et familieforhold – noen av dem kan også ha det vanskelig, det vet vi – eller man har opplevd skilsmisse. Jeg vil ikke stigmatisere, men i likhet med interpellanten er jeg opptatt av barn som faller utenfor, barn som trenger hjelp, og at barn skal få hjelp til rett tid, på rett sted når de har det vanskelig.

Jeg tror også at et likestilt foreldreskap, som statsråden var inne på, kan være med på å virke konfliktdepende. Det er ikke noen tvil om at barn som må ta vanskelige valg, som må velge en av foreldrene, har dårlig samvittighet fordi man kanskje er mindre hos en av foreldrene enn hos den andre. Det kan bli spennende å se resultatet av det, hva man mener om det i høringen, at foreldrene må ta et større ansvar for å samordne seg og samarbeide om barnet. For det er barnets beste vi snakker om, og noen ganger er det faktisk også greit at det er én forelder alene som har ansvaret.

Det aller viktigste vi kan gjøre, er å sørge for et sikkerhetsnett i alle ledd for alle barn, når de trenger det, og ikke behandle dem som én gruppe.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:36:25]: Aller først har jeg lyst til å rette en stor takk til representanten Sonja Mandt for denne interpellasjonen til statsråd Horne. Jeg tror at veldig mange – både barn og voksne – opplevde NRK Supers temauke over skilsmisse og samlivsbrudd som veldig god og viktig. Det er flott at representanten Mandt tar initiativ til debatt om denne tematikken i Stortinget.

Vi voksne kan ofte synes det er vanskelig å snakke om skilsmisser. Vi vil helst ikke såre hverandre, og vi vet at det alltid er vanskelig for alle utenfor et parforhold å vite hva som er situasjonen. Vi vet at noen ganger er skilsmisse nødvendig, enten for den ene eller for begge parter, men vi vet også at for et barn ser verden annerledes ut enn for de voksne. For et barn innebærer en skilsmisse at alt forandrer seg, og det er flere måter vi som fellesskap kan stille opp på for barn som har det vanskelig.

For mange barn innebærer et brudd mellom foreldrene en stor belastning. Siden så mange familier opplever skilsmisse og familieförändring hvert år, er det viktig å snakke om dette og finne ut hvilke situasjoner som er vanskelige, og hva en kan gjøre for å hjelpe barna og familiene som er i en vanskelig situasjon. Spesielt viktig er det at vi gjør det vi kan for at barnas situasjon før, under og etter bruddet blir best mulig og med lavest mulig konfliktnivå mellom foreldrene.

Vi vet at konflikt kan være skadelig for barna, og at alt som virker konfliktdepende, er bra. Komiteen kjenner til Grenland Familiekontor, hvor de spør alle som skal til megling, om de vil ta med barna. De mener at metoden de bruker, «Barn i mekling», virker konfliktdepende og løser opp veldig mye for barna og for familien som helhet. Dette har vi drøftet ved en tidligere anledning, men jeg har også lyst til å nevne det her. Så sier ikke jeg at dette er et slags sesam, sesam for alle barn, men det skal bli interessant å lese den evalueringen som Universitetet i Tromsø ferdigstiller i disse dager. Vi er også glad for at regjeringen arbeider med hvordan alle barn i en skilsmisssituasjon kan sikres deltakelse også i megling.

Når vi vet at konflikt er skadelig for barna, og at alt som virker konfliktdepende, er bra, må vi arbeide for at konflikter ikke tilspisser seg ved å havne i rettssystemet. Domstoladministrasjonen mener det er nødvendig å tilføre familievernkontorene enda mer ressurser. Når man ser hvilke beløp domstolene bruker på sakkyndige – ca. 70 mill. kr i året – bør det være mulig å finne midler til en ytterligere styrking av familievernet. Dommerne bør sende flere saker tilbake til familievernkontorene, som vil kunne ta disse sakene raskt og sette inn erfarne og særlig egnede meglere. Dette krever god kontakt og samhandling mellom tingretten og familievernkontorene og mer ressurser til familievernkontorene. Det er også dette som er Domstoladministrasjonens syn. Også Barneombudet anbefaler i sin rapport, «Barnas stemme stilner i stormen», at det innføres flere timer obligatorisk megling, og det samme gjør SINTEF i sin omfattende rapport om meglingsystemet.

Mange tiltak kan redusere konflikter: bedre foreldresamarbeid, å hjelpe barna etter et brudd. Det bør bli vanlig praksis i alle meglingssaker at barna deltar. Kristelig

Folkeparti mener at flere obligatoriske meglingstimer må vurderes, og det er behov for ytterligere styrking av familievernnet. Det er også et viktig poeng at helsetjenesten må styrkes, om nødvendig også med øremerking, slik at det kan bli flere helsesøstre på skolene og på helsestasjonene. For barn handler dette om at mange av dem trenger noen å snakke med. De trenger et godt familievern, men de trenger også trygge voksenpersoner rundt seg som de kan snakke med, og for mange er nettopp skolehelsetjenesten et slikt sted der barn kan henvende seg. Det er lav terskel, og de blir møtt av voksne som har god kompetanse, og som kan lytte til det som barna har på hjertet. Det er viktig at vi, når vi diskuterer et tema som dette, søker etter de beste løsningene for de barna som blir rammet av dette.

Så mener jeg også at dette handler ikke om å stigmatisere en gruppe, eller om å gjøre en gruppe barn spesielle, men når vi vet at barn blir involvert, og at for mange av dem er dette så vanskelig, så må vi sette inn de tiltakene som fungerer, og derfor er jeg også veldig glad for at Sonja Mandt har reist denne debatten i Stortinget i dag.

Beate Husa (KrF) [15:41:52]: Barn er ei gåve. Representanten Hareide, som eg er så heldig å få vera vara for i dag, vil nok vera den første til å skriva under på det. Når ein blir mor eller far, får heldigvis dei fleste av oss ein sterk trong til å beskytta barna våre mot vonde og vanskelege ting. Det viser seg fort å vera ei umogleg oppgåve.

Noko av det vi ønskjer å beskytta barna våre mot, er skilsmisse og samlivsbrøt. Eg vil takka representanten Sonja Mandt som tek initiativ til ein debatt i Stortinget om korleis vi kan hjelpa barn i ein slik situasjon.

Barn skal bruka det meste av kreftene sine på å veksa og utvikla seg. Dei skal ikkje måtta bruka krefter og tid på å tilpassa seg konflikten til dei vaksne. Mange tusen nye barn kvart år opplever samlivsbrøt hos foreldra. Dette er alltid vanskeleg for barn, men for dei fleste er det til å leva med. Likevel veit vi at for ein altfor stor del av barna betyr samlivsbrøtet begynninga på ein lang periode med konflikt og splitting. Vi veit at konflikt er skadeleg for barn. Barn som opplever sterk konflikt mellom foreldra, har det ikkje bra. Det gjeld konfliktar både før og etter samlivsbrøt. Barn med foreldre som lever saman, og som har eit høgt konfliktnivå, lid under det. Barn med skilte foreldre som har eit høgt konfliktnivå, står òg i ein vanskeleg situasjon. Difor har Kristeleg Folkeparti tidlegare peikt på behovet for ein handlingsplan for å redusera konfliktar og for å betra foreldresamarbeid etter brøt. Difor er Kristeleg Folkeparti så opptekte av eit sterkt familievern. Ved vanskelege samlivsbrøt kan familievernnet vera med og hjelpa foreldra til å halda fokus på barnet. For mange barn og familiar er det familievernnet som kan bidra med meking, samtalar med dei vaksne – kvar for seg og saman – og samtalar med barna.

Noko av det viktigaste for barnet er å ha nokon å snakka med om det som skjer, og om det som barnet føler og tenkjer når foreldra skal flytta frå kvarandre, eller ikkje bur saman. Mange snakkar med foreldre, søsken eller vener. Nokre gonger kan det òg vera naturleg, og kanskje til og med betre, å snakka med andre vaksne. Då er det fint å

kunne snakka med ein lærar, ei helsesøster, nokre i familievernnet, kanskje fastlegen, eller andre i familien, slik som ei tante, ein onkel eller besteforeldre. Poenget er at barnet treng ein vaksen, ein som barnet stolar på.

Barn som opplever at foreldre går frå kvarandre, er eitt av dei temaa som Barneombodet får flest spørsmål om frå privatpersonar, både barn og vaksne. Det er ganske sterk lesing, alle dei spørsmåla som blir sende inn frå barn som er i ein vanskeleg situasjon fordi foreldra er i konflikt. Mange av spørsmåla ligg ute på Barneombodets nettside. Dei gjev ein god peikepinn på kvar utfordringane ligg. Barneombodet er bekymra for at det ofte kan vera sånn at enkelte barn lett blir gløymde i konflikten, og at fokuset heller blir på foreldra sine rettar og behov, slik som ministeren òg var inne på. Difor er òg Barneombodet så opptekte av at barn skal bli høyrde når foreldra er til meking. Det er eit veldig godt forslag, som Kristeleg Folkeparti er glad for at regjeringa arbeider med og følgjer opp.

Sonja Mandt (A) [15:45:53]: Barns medvirkning og å lytte til det de mener, er viktig, og når NRK tar opp såne saker, er det vårt ansvar å se om det er noe vi kan gjøre med det.

Det er flere som har vært inne på foreldrenes ansvar, og det er klart at det er viktig, for det er jo der konfliktene er, og det er jo ofte konflikter som gjør det vanskelig. Det å forebygge konflikter er derfor kanskje noe av det viktigste vi voksne kan gjøre. Familievernkontorene gjør en god jobb. Jeg har besøkt flere av dem sammen med komiteen, og de har litt ulike metoder. Kanskje vi bør se på om det er metoder som de bør adoptere fra hverandre, og lære av hverandre, slik som f.eks. den i Grenland. «Best practice» er ofte det som kan være lurt, og en er ikke nødt til å finne opp kruttet på nytt hver gang.

Jeg synes det er flott å styrke familievernnet – all ære til det – men igjen vil jeg nevne flere ting som henger sammen: Det å ha en økonomi å leve av for å dempe konfliktnivået – altså å ha arbeid eller trygd som en kan leve av, nok ansatte med kompetanse i skole og barnehage, flere helsesøstre, som igjen betyr en bedre kommuneøkonomi, slik at det prioriteres. Det er dette som henger sammen med det å få et godt barneliv.

Det å dele på kunnskap er viktig, som jeg sa, og det som er rett ett sted, er kanskje også bra et annet sted. Det er jo ikke sånn, som det blir sagt, at alle barn får problemer. Derfor er det veldig vanskelig å lage én mal for alle.

Jeg tror ikke at det er ett svar med to streker under på dette problemet. Min intensjon var å løfte debatten, slik at vi kunne se på dette også i Stortinget, og at vi snakker om samlivsbrudd på barns premisser, som også Mette Tønder så rett var inne på. Det å snakke om problemet, det å løfte det inn i den offentlige debatten, gjør det mindre farlig og mindre vanskelig. Derfor må vi fortsette med det. Vi må fortsette å bruke det politiske liv til å gjøre gode vedtak og gode lover for ungene, men vi må også ta del i den offentlige debatten – i tv, i sosiale medier og ellers i den offentlige debatten.

Statsråden varsler en familiemelding i 2016, og det ser jeg fram til. Det skal bli spennende å diskutere den, og

der vil vi sikkert også komme tilbake til mange andre tiltak.

Avslutningsvis vil jeg takke for en god debatt, og igjen takk til NRK Super. Jeg håper at de kan ta opp flere vanskelige temaer i framtida, slik at vi kan løfte dem inn i det politiske livet her på Stortinget og se om det er noe vi bør gjøre eller endre på.

Statsråd Solveig Horne [15:48:48]: For et par uker siden hadde jeg et innspillsmøte til familiemeldingen, der vi hadde besøk av barnepanelet til Redd Barna, og der var akkurat dette temaet oppe: Hva er det vi voksne kan gjøre for dere barn som opplever at foreldrene går fra hverandre? Det de var veldig tydelige og klare på, var at de måtte bli hørt, og at det ikke måtte være tabu å snakke om det. Der mener jeg at NRK Super på en måte har vært med på å ufarliggjøre dette temaet. Men så var det én ting de sa var det aller viktigste, og det var at foreldrene måtte snakke med dem. Foreldrene må altså tørre å forklare dem hva som skjer, for det er ofte det som er et problem.

De aller fleste klarer å ha en god hverdag selv om foreldrene er skilt – både når det gjelder foreldresamarbeidet og det enkelte barn – så vi skal altså ikke stakkarsliggjøre alle barn fordi om de lever i skilte familieforhold. Men det er viktig at de barna som har behov for det, får hjelp og støtte, at de har noen de kan snakke med, og ikke minst at foreldrene får god veiledning og kompetanse om hva det er barna går igjennom, og om hvordan de kan snakke med barna.

Vi vet at de fleste barn har en lojalitet til begge foreldrene. Derfor er det viktig at vi som er foreldre, er bevisste på den oppgaven vi har med å gi barna den tryggheten, til å si at det valget de gjør, er ok for meg. Det er viktig å være forelder og si: kos deg hos mamma eller kos deg hos pappa denne juleferien, eller denne sommerferien – for å vite at neste uke er det din tur, eller neste ferie er det min tur. Hvis barna vet at foreldrene har det godt også når de er hos den andre part, er det også med på å gjøre hverdagen deres bedre. Hvordan vi voksne oppfører oss, er viktig for hvordan barna har det, og derfor må voksne settes i stand til å ivareta barna sine.

Så var representanten Bekkevold inne på dette med domstolene. Domstolen i Sør-Trøndelag har et godt samarbeid med familievernnet, der domstolen sier helt klart: Nei, dere får ikke saken deres opp i domstolen før dere har vært og meklet en gang til. Det har hjulpet veldig mange familier til å gå en runde til, til å se barna sine og til ha fått til en god avtale.

Interpellanten var inne på hva som må til. Jeg er glad for at regjeringen både har styrket barns rettigheter gjennom loven, som sier klart at barn skal bli hørt, og vi har styrket kommuneøkonomien, vi styrker helsestasjonene, vi styrker familievernnet, og ikke minst er det nå også kommet på plass en strategi mot barnefattigdom, som også er viktig for de barna som lever i de familiene.

Jeg er glad for at Stortinget har et engasjement for dette. Jeg kan love at regjeringen også skal følge opp dette.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Sak nr. 4 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 5 [15:51:55]

Interpellasjon fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til samferdselsministeren:

«Regjeringen har nylig avlagt sluttrapporten «Framtid i nord», som sammenfatter resultatene av to års arbeid med kunnskapsinnhenting hvor tre departementer (Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Klima- og miljødepartementet) har sett på mulighetene for økt verdiskaping i Nord-Norge de neste tiår. Rapporten konkluderer med at Norges fremste region for videre verdiskaping og nye arbeidsplasser er i nord. Skal potensialet realiseres, kreves omfattende satsing på infrastruktur, blant annet for å frakte produkter til markedene.

Hva mener statsråden må til for å utløse potensialet, og hvilke muligheter ser statsråden i videre utbygging av jernbanen til de to nordligste fylkene som en muliggjørende infrastruktur for nye næringer og industri?»

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:53:00]: Eg vil takke for anledninga til å opne denne diskusjonen om moglegheitene i Nord-Noreg.

Litt bakgrunn først: Som ledd i kompromisset mellom dei raud-grøne regjeringspartia om Lofoten, Vesterålen og Senja blei det for fire år sidan, altså i 2011, i Meld. St. 10 for 2010–2011 bestemt at fire departement – Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet – saman skulle gjennomføre ei omfattande kunnskapsinnhenting om verknader og ringverknader av auka satsing på verdiskaping i Nord-Noreg. Dei setningane i den stortingsmeldinga var startskotet for den desidert største og mest omfattande utgreiinga i historia om næringsmoglegheitene i nord, og blei eit koppel av ulike rapportar, utgreiingar og scenarioprosessar som involverte svært mange menneske – fleire tusen menneske – i dei nordlegaste fylka og mange ulike kunnskapsmiljø både i landsdelen og utanfor. Prosessen og resultatet var omfattande og imponerande.

I 2011 trudde mange at landsdelens store moglegheiter låg innanfor olje og gass, men det kunnskapsinnhentinga viste, var at vekstpotensialet i andre næringar var langt større. Det drog rett og slett opp eit trekkspel av ulike moglegheiter i nord. Utgreiinga viste bl.a. at fiskeri- og havbruksnæringa kan vekse frå dagens 11 000 årsverk til nær 60 000 årsverk i 2050, dersom vi politikarar legg til rette for det – vesentleg mindre dersom vi fortset som før. Tilsvarende viste utgreiinga at annan industri og næringsverksmd ville kunne vekse med heile 46 000 årsverk i same tidsrom – også her vesentleg mindre med dagens politikk. Det same viste utgreiinga innanfor reiseliv, mineralnæring osv.

Det var på mange måtar ei nasjonal vekking av kva for moglegheiter som faktisk finst i Nord-Noreg. På mange måtar viste utgreiinga, som er unik i norsk samanheng som ei geografisk utgreiing av moglegheitene i ein landsdel, at nasjonen Noreg sine moglegheiter ligg i nord, dvs. dersom Noreg skal utvikle seg vidare. Dersom vi skal halde ved lag og utvikle vår velferd og våre samfunn, så ligg nøkkelen til det i nord.

Men – og det er to store men her: For det første viste utgreiinga at dette ikkje skjer av seg sjølv. Med dagens politikk vil ikkje dette potensialet utløyast. Skal dei store moglegheitene i nord realiserast, krev det minst fire ting, som utgreiinga peiker på:

1. Eit systematisk løft av dei nordnorske kunnskapsmiljøa og generell kompetanseheving i alle utvalde næringar.
2. Vi må vurdere arbeidsinnvandring for å skaffe nok arbeidskraft for å realisere dei industriane og næringane som er løfterike i nord. Blant anna var det løfta opp om ein skulle vurdere arbeidsinnvandring frå Russland, slik man gjer i Finland.
3. For å kompensere for at landsdelen har mindre tilgjengelig risikokapital, blir det kravd offentlege fond i ein overgangsfase for å bidra til at det blir investert i moglegheitene.
4. Til slutt – det som er dagens tema: Skal satsinga i Nord-Noreg kunne realiserast, blir det kravd ein spesialperiode med ekstraordinære løft i infrastruktur. Infrastrukturen er rett og slett for lite utbygd, og det fungerer som barrierar for positiv utvikling i nord.

Det andre store men er at vi treng å føreta retningsval. Vi kan rett og slett ikkje satse på alt samtidig. Det er ikkje tema for denne debatten, det vil eg kome tilbake til ved ei seinare anledning, men lat oss ta infrastruktur i Nord-Noreg.

Veldig mange av dei næringane vi ser som løfterike, har eit stort eksportpotensial. Nord-Noreg er spreiddbygd og er ein lang landsdel. Det å nå marknadene som ligg langt unna, raskt med ferske råvarer er ei stor utfordring. Vi går inn i ei tid der alt tyder på at vi kjem til å få ein strengare klimapolitikk, med auka kostnader for alt som kostar å forbrenne CO₂. Det betyr at vi treng noko raskt, noko som kan frakte store kvanta – eventuelt ting som veg mykje – raskt til marknadene i sør.

Dei nye moglegheitene som har openberra seg i Nord-Noreg, har skapt ny vind for å byggje ut jernbanen i Nord-Noreg vidare. Eg trur at skal dei store industrielle moglegheitene i Nord-Noreg kunne realiserast, skal vi verkeleg byggje noko ut av dei fantastiske naturressursane vi har der, skal vi ikkje berre vere ein eksportregion, eit haustingsland for andre aktørar, og skal det føregå ei industrialisering av Nord-Noreg, så krev det ei verkeleg stor satsing på infrastruktur. Dette kan ikkje skje langs veg. Ein kan ikkje frakte malm langs veg. Og – som eg også vil kome inn på – det store kvantumet med fisk, som vi ser ei utvikling av i nord, kan ein heller ikkje transportere langs veg.

Så mitt første spørsmål til ministeren er rett og slett: Kva er regjeringas strategi på samferdselsområdet for å

gjere samferdsel til ein styrke i satsinga i Nord-Noreg, korleis kan samferdsel leggje til rette for ei positiv utvikling i Nord-Noreg, og kva er regjeringas strategi på det, heilt konkret?

Det andre spørsmålet eg reiser i interpellasjonen, gjeld jernbane i nord. Eg vil her kome med fem grunnar til at jernbane i nord på nytt er aktualisert:

For det første: Det føregår ein jernbanerevolusjon i våre naboland, rett utanfor den nordnorske stovedøra. Siste tiår, fram til og med i år, skal EU investere astronomiske 1 200 mrd. NOK på jernbane. Svenskane har opna den høgteknologiske strekninga mellom Kramfors og Umeå i 2010. Den er like lang som ein eventuell Tromsbanen. Neste etappe er 25 mil, mellom Umeå og Luleå. Svenskane ser satsinga på «regionforstørring», som knyter byane langs kysten saman, som framtida. Med full EU-støtte tenkjer svenskane vidare i retning av ein samanhengande jernbane på heile Nordkalotten, frå Luleå til Finland, vidare fram til Murmansk og derfrå sørover til St. Petersburg. Vi ser rett og slett ein revolusjon i jernbaneinfrastrukturen på Nordkalotten som Noreg ikkje deltar i.

For det andre: Ofotbanen er allereie sprengd, og den vil iallfall vere sprengd om 20 år. Den eksplosive utviklinga innan gruvnæringa skaper i seg sjølv behov for nye løysingar. Jernmalm over Narvik vil bli meir enn dobla fram til 2020, frå 17 milliardar tonn til 35–40 milliardar tonn, og auke ytterlegare etter 2020. Ofotbanen og Narvik hamn har allereie kapasitetsproblem og er det einaste alternativet for malmselskapa i dag.

Samferdselsministrane i Sverige og Finland etterlyser også avklaringar frå norsk side om framtida til strekninga. Nye kryssingsspor er ikkje tilstrekkeleg for å møte behovet, og dobbeltspor til Narvik møter berre delar av utfordringa. Dermed står vi i ein situasjon der vi kan trekkje ei linje til Tromsø og dermed avhjelpe malmutskipinga.

For det tredje: Transport av sjømat frå Tromsø gjennom Sverige har betydeleg potensial. Allereie i dag fraktar ARE-toget eit tog med sjømat kvar dag – det er frå 2013. Tromsø er i dag Noregs nest største fiskehamn. Å sørge for ein effektiv infrastruktur vil vere avgjerande for å halde oppe denne posisjonen. Over Ofotbanen blir det eksportert om lag 13 000 tonn fisk ut av landsdelen kvart år. Det var berre 40 000 tonn i 2007, og det blir anslått at i 2040 vil ein million tonn fisk bli eksportert ut.

For det fjerde: Tromsbanen vil binde folk i regionen tettare saman. Det vil bli kortare avstandar mellom dei ulike delane av regionen. Vi har Botten-regionen med sine 350 000 innbyggjarar like i nærleiken. Dette vil kunne skape nye arbeidsmarknadsregionar og bringe folk tettare saman. Nordaustpassasjen er dessverre i ferd med å bli en realitet. Skal Noreg posisjonere seg for denne utviklinga, krev det fleire hamner langs kysten i nord.

For det femte: Tromsø er ein av landets fem utpeikte nasjonale hamner, den einaste av dei fem utan jernbaneforbindelse.

Og til slutt klimaalternativet: Det svenske X2000-toget slepp ut like mykje CO₂ på ein kilometer som ein bil gjer på ein meter, og som eit fly gjer på to centimeter.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:03:30]: Jeg vil si takk til interpellanten for å reise en viktig diskusjon. Nordområdesatsingen står tungt i regjeringen og blant samarbeidspartiene. Det er en region som har betydelig potensial for industri og næringsvekst, betydelig potensial for enda mer fiskeri, en region som har store energi- og naturressurser som kunne utvinnes på en effektiv og god måte, og som har stort potensial for bergverksaktivitet. Det er næringer som denne regjeringen bygger videre på. Når vi har sagt ja til lignende aktivitet en del steder i landet, opplever vi protester – ikke hyllest. For oss er det allikevel viktig å si at bergverksindustrien er viktig. Vi skal sørge for at den får gode vilkår å jobbe videre med.

Innenfor olje- og gasssektoren, f.eks., har en i 23. konsesjonsrunde gitt betydelig mer valg med hensyn til utvikling av olje- og gassnæring i området utenfor kysten i Nord-Norge. Vi har sagt ja til bygging av kraftlinje, som betyr at en kan utnytte mer av den fornybare energien som ligger i Nord-Norge, og det skjer mye spennende rundt nye områder, som kan være grunnlag for gode olje- og gassområder, slik som Johan Castberg-feltet.

Det er næringer som vi skal satse videre på. Innenfor fiskeripolitikken ligger det an til det, og innenfor turisme vet vi at det skjer mye spennende. Felles for alle disse er at en må ha god infrastruktur. En må ha god infrastruktur for å sende varer rundt internt i regionen, men også ut av regionen for eksport, og en må ha god infrastruktur for å sikre at en får importert varer og får importert produksjonsmidler for å videreutvikle og bygge nye næringer. Ikke minst må en ha god infrastruktur slik at folk kommer seg til og fra arbeid på en enkel måte i hverdagen, at en ikke opplever at folk som pendler over lange distanser, ser at veiene blir stengt på grunn av dårlig vær, eller fordi de raser. En må sørge for at en i de mer tettbefolkede områdene har en infrastruktur som fungerer, og ikke har for liten kapasitet på veiene, med kø og tapt arbeidstid som resultat.

Nordområdene er et satsingsområde, som nevnt. Vi har mange utredninger vi kan bygge på fra tidligere regjeringer. Vi har i tillegg gjort en del arbeid selv. «Framtid i nord» ble lagt fram i april 2014 – det er nevnt fra interpellanten. Den inneholder gode analyser om vekstmuligheter i nord. Dokumentet vil sammen med alt grunnlagsmaterialet ligge til grunn for den nasjonale transportplanen som vi jobber med, og som skal fremmes i 2016–2017.

I tillegg presenterte regjeringen vår statusrapport kalt «nordkloden» i november i fjor. Dette dokumentet dreier seg om hvordan regjeringen vil fremme verdiskaping og ressursanvendelse i nordområdene. Samferdsel er et av fem satsingsområder.

Men for meg er det innen samferdsel viktigst å løse de transportutfordringene vi har, ikke sette seg ned og peke på ett transportmiddel konkret og si: Dette skal løse alle behov. Vi er et mangfoldig land, vi har stor variasjon når det gjelder transportbehov. Derfor er det for meg viktig å se hvordan vi kan få vei, jernbane, havn, skipsfart og luftfart til å fungere sammen på best mulig måte. Jeg har i løpet av mine nå 19 måneder som statsråd reist mye rundt i landet, og spesielt i Nord-Norge, kjørt E10, E6 – og E105, selv om den er veldig kort – og har snakket veldig mye med

ulike bedrifter og mange transportører, alt fra dem som eier transportselskapene, til dem som sitter og kjører lastebilen. Jeg har snakket med dem som jobber på havna i Narvik, jeg har snakket med dem som kjører på Ofotbanen, og jeg har truffet dem som jobber på havna i Tromsø. Det å se det mangfoldet av tilbud som må være sammenhengende for at verdikjeden skal funke, er viktig. Det nytter ikke bare for oss å peke på lastebilen når vi vet at mye av fisken som nå eksporteres ut av Narvik, går med tog. Det nytter ikke bare å peke på toget hvis lastebilen som kommer fra kysten, ikke kommer fram til terminalen. Det nytter ikke for oss bare å peke på europaveiene hvis fylkesveiene ikke fungerer, og det nytter ikke bare å satse på fylkesveiene hvis riksveiene ikke fungerer. Det er sammenhengen her som er viktig.

Det er det jeg også opplever for både transportører og for næringsliv – en peker ikke på en enkelt transportform, en peker på sammenhengen i dette. Det er det som ligger til grunn når vi nå satser på havnene, ved at vi f.eks. i arbeidet med å forbedre farledene inn til havnene ligger langt foran skjema i Nasjonal transportplan. Det er det som ligger til grunn når vi tenker luftfart og ser på hvordan vi f.eks. kan utvikle Tromsø lufthavn på en bedre måte, og få framskyndet terminalen for utenlandstrafikk med rundt tre år. Det ligger til grunn når vi ser på lufthavnstrukturen i Nord-Norge og hvordan vi skal sikre at småsteder med lange avstander har sine flyplasser, samtidig som områder med større potensial kan få større flyplasser, fordi det også gir et bedre rutetilbud. Denne helheten ligger til grunn når vi framskynder investeringer i jernbanen – på Nordlandsbanen f.eks., der vi fullfører ny Tverlandet holdeplass, som skal tas i bruk i 2015, og øker antallet avganger på Saltenpendelen, rett og slett for å gi et bedre transporttilbud. Det ligger til grunn når vi etablerer holdeplass ved Reitan/Otteråga, begge utenfor Bodø, og det er satt av 155 mill. kr til nytt dobbeltspor Hell–Værnes for å få bedre korrespondanse mot Nordlandsbanen. Denne helheten ligger til grunn når vi på Ofotbanen har satt av 142 mill. kr i år for å slutføre anleggsarbeid for å forlenge kryssingsspor på Bjørnfjell, og det er satt av rundt 100 mill. kr til å forsterke strømforsyningen på Ofotbanen, rett og slett fordi det må til for å sikre at jernbanen blir mer robust. Ofotbanen er en suksess, ikke bare på grunn av malm, men også fordi vi stadig får mer av varetransporten til Nord-Norge til å komme via containere, via jernbane, istedenfor lastebiler.

Så er det også behov for økt kapasitet. Jeg har i de siste 18–19 månedene vært i både Sverige og Finland for å diskutere og høre hva svenskene og finnene tenker på sin side av grensen med tanke på jernbane. Vi vet at de har diskutert jernbane til Kirkenes, det diskuteres om en skal anlegge noe til Skibotn, og en diskuterer om en skal gjøre ting i tilknytning til Narvik. Svenskene har noen planer, og finnene har noen planer. Men det som er viktig for meg, er at vi gjør ting i samarbeid med våre naboland, for når det som transporteres, har sin opprinnelse utenfor våre grenser, er det greit at vi i samarbeid med de landene gjør infrastrukturinvesteringer som har en helhet. Det hjelper lite å investere mye på svensk side hvis de møter en krøtteri på norsk side. Tilsvarende er det ingen vits i å investere på

norsk side hvis en for varetransporten har tenkt i helt andre retninger på utenlandsk side. Det er bare en uke siden jeg diskuterte dette med en av strategistatsrådene til den svenske regjeringen, og det er bare noen måneder siden jeg var i Finland for å diskutere nettopp det samme. Jeg ser for meg at vi skal ha god forsterkning av jernbanesystemene mellom Norge, Sverige og Finland nettopp for å legge til rette for at mer av varetransporten, mer av næringstransporten, kan gå via jernbane. Jeg ønsker ikke å ha den store veksten i trailertransport som en har sett, når vi vet at det betyr noe både for trafikk sikkerheten og for slitasken på veiene. Vi må se på hvordan vi løser ting best mulig i en helhet. Dette er det vi har gjort på jernbane, og de samtalene vi har.

På vei er det også viktig at vi får en bedre standard. Vi vet at bare i Troms er vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene beregnet til 6–8 mrd. kr når vi hører lokalpolitikkerne snakke. Det er store etterslep i Finnmark, det er store etterslep i Nordland. Vi har etter regjeringsskiftet økt bevilgningene til fylkesveier med et tresifret prosenttall. Bare i Troms er bevilgningene til fylkesveier økt med rundt 150 pst. Så er det langt fra nok når en vet hvor lite penger som har vært bevilget til fylkesveier over lang tid. Etterslepet er stort. Det samme gjelder riksveier. Vi har økt bevilgningene til vedlikehold på riksveier med 66 pst. sammenlignet med det budsjettet som ble framlagt av Stoltenberg II-regjeringen så sent som for i fjor, altså for 2014. 66 pst – det betyr at 2015 er det første året der norske veier blir vedlikeholdt mer enn de forfaller. Vi reduserer rett og slett vedlikeholdsetterslepet.

Det er det samme en ser på jernbane, at i Nord-Norge og resten av landet blir vedlikeholdet på jernbane økt så mye at vi reduserer forfallet. Det er første skritt i å lage en infrastruktur som næringslivet har tillit til. Det hjelper lite å be folk bruke jernbanen hvis de opplever stadige forsinkelser og kanselleringer. Det er den tilliten vi må bygge opp.

Så har vi også hørt fra næringslivet at hovedsaken er ikke nødvendigvis hvor lang tid jernbanen tar, men å vite at en kommer fram når en har lovet. Derfor er det tillit og vedlikehold vi begynner med. Så skal vi også bygge ut mye nytt i tillegg.

Så kunne jeg også nevnt mye rundt havnene. Tromsø havn er en viktig havn for Nord-Norge. Det samme er Narvik. Jeg tror det er viktigere å bygge ut kapasitet enn å tro at det er en god løsning å begynne å sende lastebiler som burde vært i Tromsø, ned til Narvik og motsatt. Det er ganske lange distanser vi snakker om. Da må vi heller bygge opp kapasiteten i de ulike områdene. Jeg kunne nevnt Fauske som et godt sted, sammen med Bodø, for utskiping av ulike ting. Det er altså store potensial – Kirkenes havn – for å ta den motsatte enden av Norge. Der gjøres det mye på nasjonal havnestrategi, og det investeres mye både fra stat og ikke minst fra private interesser.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:14:03]: Det denne kunnskapsinnhentinga viste, er at dei spørsmåla vi her diskuterer, ikkje berre er av regional karakter. Det er rett og slett nasjonale problemstillingar. Det å utnytte det potensialet og dei moglegheitene som er i nord, er rett og slett

i nasjonens interesse. Når statsråden seier at Tromsø er ei viktig hamn for Nord-Noreg – ja, det er det, men det er ei veldig viktig hamn for heile Noreg. Det er Noregs største og viktigaste fiskerihamn, for det som er Noregs fjerde største eksportnæring, avhengig av korleis ein reknar.

Eg synest statsråden svarte på delar av spørsmåla mine. Det andre spørsmålet er om statsråden vil sjå på moglegheitene for Nord-Noreg-banen, altså strekkje jernbanelinja vidare frå Fauske til Narvik og vidare til Tromsø. Kan det vere ei løysing som rett og slett medverkar til å utløse det potensialet som ligg for verdiskaping i landsdelen vår? Ser statsråden moglegheiter der? Det har ikkje statsråden, så vidt eg har høyrte, svart tilstrekkeleg på.

Det eg har prøvd å seie noko om, er at vi står i ein heilt ny situasjon no. Kunnskapsinnhentinga har gitt oss heilt ny informasjon og viser at potensialet er så stort, mengda gods som skal transporterast ut, er så stor – vi snakkar her om ei tidobling av eksport av fisk ut av denne landsdelen – ei tidobling – samanlikna med dagens situasjon, og dagens situasjon er at det er altfor mange trailere på vegane i Nord-Noreg. Vi snakkar om ei tidobling. Dette kan ein ikkje ta unna på normalt vis.

Vi snakkar om ei tredobling av transport av malm, som vi veit kanskje er den aller største tonnasjen på norsk jernbane i dag. Det er absolutt behov for å gjere noko med dei eksisterande jernbanestrekningane vi har i dag. Kan vi tenkje at vi kan slå fleire fluger i ein smekk – strekkje fleire jernbanelinjer, slik at fisken enklare kjem til marknaden, at ein får fleire moglegheiter til å frakte malmen til sjøen, og samtidig skape moglegheiter for industriutvikling i Nord-Noreg. Det er situasjonen. Med dagens politikk, som høyrer tilforlateleg ut frå talarstolen, er det ingen ting som tilseier at vi vil få utløyst det potensialet som er i Nord-Noreg. I bakgrunns materialet til Nasjonal transportplan som ligg på nettsidene til Samferdselsdepartementet, blir det prognostisert med berre ein beskjeden vekst i transport i dei tre nordlegaste fylka. Altså Nasjonal transportplan tar ikkje inn over seg at her er moglegheitene store. Det betyr at ambisjonsnivået til regjeringa er svært beskjedent.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:17:29]: Akkurat den siste anklagen synes jeg er litt rar, for det dokumentet som kritiseres her, nemlig Nasjonal transportplan, ble laget under den forrige regjeringen, der SV var med. Hvis han mener at det dokumentet ikke er godt nok i forhold til det Nord-Norge trenger, er det faktisk de rød-grønne partiene som lagde det dokumentet som han selv har lest. Så spør det jo hvordan det følges opp. Der har jeg allereide nevnt at på stort sett alle områder ligger vi foran skjemaet. Vi ligger foran skjemaet på utvikling av jernbanen fordi vi vet at malmtransport i Narvik havn er kjempeviktig. Ofotbanen er kjempeviktig for denne utviklingen, ikke bare for Narvik som by, men for hele Nord-Norge. Det er en del av nasjonens interesse å få gods fra Narvik via Sverige og ned til Oslo for videre utskiping. Det er en del av den nasjonale tanken. Der har vi altså satt i gang mer enn det som var planlagt i Nasjonal transportplan. For jeg er helt enig, Nasjonal transportplan er ikke god nok. Men det er altså ingen kritikk. Jeg tar ikke den kritikken til

meg at vi ikke gjør nok. Vi gjør mer enn det som ligger i planen.

Så har vi nevnt det vi gjør på vei. Vi ligger foran skje-maet på å bygge ut vei. Men jeg tror ikke det er en god idé at gods som naturlig hører hjemme i Narvik havn, skal sendes opp til Tromsø bare fordi kapasiteten er for dårlig i Narvik havn. Da må vi heller bygge ut Narvik havn. På samme måte vil det gi liten mening å begynne å sende ting fra Kirkenes til Tromsø. Da må vi heller bygge ut nærom-rådene. Det er ganske lange distanser vi snakker om her. Da vil jeg investere sånn at man får utviklet disse ulike regionene i et nasjonalt perspektiv framfor at vi skal lage lange transportetapper fra et sted til et annet.

Når det gjelder vei, har vi i perioden 2010–2013 sett at mindre enn 15 pst. av riksveiinvesteringene ble kanalisert til Nord-Norge. I de to budsjettene som nå har blitt vedtatt etter regjeringsskiftet, går over 20 pst. av riksveiinvesterin-gene til Nord-Norge, rett og slett fordi vi erkjenner hvor lange distanser det er, vi ser potensialet som finnes i et ut-viklet næringsliv, og vi vet hva det betyr for transportbran-sjen å ha gode transportårer. Derfor har vi økt bevilgnin-gene til Nord-Norge ikke bare i kroner og ører, men også som en andel av et voksende budsjett. For meg er det en be-kreftelse på at denne regjeringen og dagens flertall ser de behovene som SV mener er for dårlig beskrevet i Nasjonal transportplan.

Nordlandsbanen og Ofotbanen er for meg de to vik-tigste jernbanestrekningene å prioritere i Nord-Norge. Jeg har møtt mange som ønsker en Nord-Norgebane. Det tror jeg blir på lengre sikt. Først vil jeg ha orden på de jern-banestrekningene vi har, sånn at folk får tillit til dem. I dag er det altså strekninger på Nordlandsbanen der en bru-ker flagg som signal i stedet for digitale kommunikasjons-medier. Jeg vil heller ha orden på veisystemene i Nord-Norge først, sånn at den hverdagsreisen som allerede fin-ner sted, fungerer bedre. Og så kan vi også diskutere hva som på lengre sikt trengs av nye transportkapasiteter.

Kjell-Idar Juvik (A) [16:20:55]: Først vil jeg takke interpellanten for at han fokuserer på infrastrukturen og nordområdesatsingen. Det er veldig bra. Nordområdesat-singen sier ministeren står sterkt i regjeringens arbeid. Det er også bra, men det er viktig at det ikke bare blir tale, men også handling.

Det er helt korrekt at Nord-Norge, som jeg bruker for benevnelsen nordområdesatsingen – altså hele Nord-Nor-ge, fra Helgeland og nordover – har masse ressurser som det er viktig å ta i bruk. Det er viktig at man kan håndte-re og ta dem ut i andre deler av landet, men også i lands-delen. Det er en landsdel som har mye olje og gass, vi har mye kraft, og vi er store på fisk. Malmen er nevnt av mange her. Det er en viktig ressurs som alle ønsker å satse på, også vi i Nord-Norge. Og selvfølgelig er turisme viktig. Jeg er helt enig med statsråden i at for å lykkes med dette er det åpenbart at god infrastruktur er vesentlig og viktig.

Vi vet hvor viktig Ofotbanen, som vi alle kjenner til – noen av oss har prøvd den, og noen har fått mye infor-masjon om den – er for landsdelen, vi vet hvor viktig den er for Narvik, og vi vet hvor viktig den er når det gjelder å

få tatt ut ressursene som ligger i malmen. Men ikke minst er den viktig for det som er mer og mer økende, nemlig den flotte balansen som er på gods, i og med at man får mer og mer gods ut over Narvik. Da tenker jeg ikke minst på det som er sagt av interpellanten om fisk. Jeg er glad for det vi har bevilget til opprustning av Ofotbanen, som allerede ligger der, og jeg er glad for at ministeren viser til det. Men jeg vil også vise til at ministeren faktisk har vært på besøk i Narvik – som han riktignok også sa – og sa at dette med dobbeltspor er noe vi må få en løsning på utenom NTP-en. Jeg har sett lite til det etter at det sto på trykk i avisene, så det kunne være spennende å høre om ministeren har noe mer å si til Stortinget om det i dag.

Så er jeg glad for at man ikke glemmer de banene som er der – nå har vi nevnt Ofotbanen, og vi skal ikke glem-me Nordlandsbanen, som går fra Bodø til Trondheim, og som har store behov for opprustning. Jeg kunne også ha nevnt elektrifisering, som kanskje er et litt lengre lerret, men som også er viktig på sikt.

Det som er viktigst, er kryssningsspor og automatis-e-ring, slik at man kan få økt bruken av Nordlandsbanen, både til gods- og personbefraktning. Der har vi også en spesiell strekning som jeg har lyst til å nevne når vi disku-terer Nord-Norge, og det er Rana Grubers malmbane, som går på deler av Nordlandsbanen – 34 km fra Mo i Rana og opp mot Saltfjellet. Lokalt benevnes den ofte som Dunder-landsbanen. Jeg vet at ministeren også har vært der. Der har de nå investert i 40 nye malmvogner for å få mer effek-tiv drift av Rana Gruber, og kan øke kapasiteten per vogn fra 24 til 30 tonn. Den siste vogna leveres i morgen, og i morgen skal det faktisk være dyp der. Hvis jeg ikke tar helt feil, skal presidenten på besøk dit, og det er jo hygge-lig. Men den økningen har de liten nytte av. På grunn av at banen er i en sånn forfatning som den er, må den rustes opp. Der er det gjort en utredning nå, og de venter på «go» fra departementet for å gå videre med detaljplanlegging. Så får vi nå se når den kommer i gang, men det er også utrolig viktig når det gjelder handling, og når det gjelder det man sier om nordområdesatsingen.

Så la jeg merke til at ministeren ikke ville si noe om for-lengelsen av banene nordover, utover den som går til Bodø, og den som går til Narvik. Jeg registrerer det. Ministeren gjentar hver gang han er på talerstolen i Stortinget, at dette er det første året forfallet stopper på bane og vei, og bra er det. Når han skal forsvare at alt ikke er bra nok, viser han til forrige regjering og NTP-en. Det er korrekt, det er i tråd med NTP-en. Han er også flink til å sammenligne tal-lene med Arbeiderpartiets tall fra 2014, og ikke tallene for 2015. Det synes jeg er riktig at man gjør, for grunnen til at man kan si at man har stoppet vedlikeholdet, er jo ikke regjeringens forslag. Det er jo vedtak og flertall i Stortin-get som har gjort at man har klart å stoppe etterslepet på jernbanen.

Så vil jeg bare minne om at Arbeiderpartiet hadde 1,6 mrd. kr mer enn regjeringen i forslag til samferdsels-satsingen og 900 mill. kr mer enn det som ble vedtatt.

Nils Aage Jegstad (H) [16:26:17]: Jeg vil først si at det ikke er så unaturlig for oss å sammenligne Stoltenberg-

regjeringens siste budsjett for 2014, som faktisk var et helhetlig budsjett, med det som faktisk ble vedtatt den høsten på grunn av våre påplussinger. Stoltenberg-regjeringen hadde tenkt å styre etter de lave tallene på vedlikehold som de la fram i det budsjettet. Vedlikehold er ikke uvesentlig når man snakker om jernbane, og et etterslep på 17 mrd. kr skal tas igjen. Det er årsak til forsinkelser og kapasitetsreducerende transport både på gods og på passasjertrafikk.

Dette er likevel en annen debatt. Dette dreier seg egentlig om hvilke muligheter man har til å serve en viktig landsdel med transporttiltak framover. Jeg tror man må innse at i et land som Norge er veier viktig – kanskje det viktigste virkemidlet i transportbransjen og for så vidt også i persontransporten. Jernbanen står bare for 10 pst. av kollektivtransporten i dette landet. Bussen er størst når det gjelder kollektivtransport – persontrafikk. Men jernbanen har et konkurransefortrinn når det gjelder gods på lange strekninger. Derfor har vi en bra andel godstransport på både Bergensbanen, Dovrebanen, Nordlandsbanen og ikke minst på Ofotbanen.

Men ting henger sammen, så Ofotbanen er en forlengelse inn i søndre del – på samme måte som Kongsvingerbanen. Det er en bane som er viktig for godstransporten fra Nord-Norge, og den mangler også investeringer. Det er store forventninger til jernbanen, og den har mange viktige oppgaver for samfunnet. Ikke minst for klimasatsingen er det viktig å få mer av transporten over til kollektiv. Jernbanen er ryggraden, men altså ikke hovedtransportåren. Den er ryggraden for kollektivtransporten inn til og ut av de store byene, den skal bidra til forstørring av regioner, den skal bygge byene sammen, og den skal bidra til mer gods på bane.

I dag har vi som sagt et veldig stort etterslep, det har vi etter hvert begynt å ta inn over oss, og vi gjør noe med det.

Så ble det nevnt – og jeg tror det er nokså viktig – at man faktisk må se utover landegrensene. Man har i de siste NTP-ene tradisjon for at man ikke har sagt ett eneste ord om grensekryssende transport. Den grensekryssende transporten har for så vidt vært null ut i åtte år. Nå har vi en regjering og en statsråd som faktisk tar tak i grensekryssende transport inn over svenskegrensen og for så vidt over til Finland. Vi håper å få til et bedre samarbeid når det gjelder utbygging av jernbane på tvers av grensene. Det å få knyttet seg til det europeiske jernbanenettet vil være noe vi kan dra nytte av i stor stil, men i dag er alle grensekryssingene på jernbanen flaskehalser i Norge. Vi er enda ikke der at vi kan koble oss fritt til svenskenes utbygging – som er såpass heldige at de faktisk er medlem av EU og kan nyte godt av EUs satsing på jernbane.

Men det går an å gjøre mer. Vi kan være mer offensive, og vi skal være mer offensive. Jeg tror det er riktig at Nord-Norge er tjent med først og fremst å få hevet standarden på de veiene og det som allerede ligger der. Det er altfor mange innsnevringar og altfor mange problemer knyttet til at man til tider rett og slett ikke henger sammen med Norge for øvrig. Det å utføre veivedlikehold, bygge ut vei-standard, bygge og sørge for at eksisterende jernbane har tilstrekkelig kapasitet og tilstrekkelig standard vil være de kortsiktige grepene.

Så registrerer jeg nesten hvert fjerde år at det kommer et spørsmål om forlengelse av Nord-Norgebanen. Jeg har vært med i politikken i ganske mange år, og jeg tror ikke det har vært en valgkamp uten at det har dukket opp. Kanskje det ikke var så sentralt for to år siden, men det er faktisk et spørsmål om hva vi skal prioritere. Vi prioriterer vedlikehold, og vi prioriterer klima og de store transportbehovene inn til og ut av de store byene. Og så skal landet henge sammen.

Øyvind Korsberg (FrP) [16:31:18]: Det var godt å høre forrige taler fra Akershus, som er bekymret for vei-standard i nord. Det vitner om at det er en politiker som har et nasjonalt blikk på det han holder på med, og det setter jeg stor pris på. Det var et godt innlegg.

Det er en interessant interpellasjonsdebatt som er dratt opp her. Jeg har i mange år hatt gleden av å reise rundt i landsdelen og møtt folk flest, men også møtt næringslivet og hørt deres behov.

I møte med næringslivet eller organisasjoner pleier jeg å stille spørsmålet: Hvis det er tre ting jeg som stortingsrepresentant kan gjøre – hva er det dere ønsker å prioritere? De aller fleste gangene får jeg svar tilbake: Gjør noe innenfor samferdsel. Da er det som regel vei det hele handler om.

Møter man fiskeribedrifter, som er lokalisert på Vannøya, på Rebbenesøya, på Skjervøy eller Arnøy, er det samferdsel og vei de ber om å få utbedret. For driver man innenfor fiskeri, har man veldig dårlig tid etter at fisken er avlivet. Da er det fleksibilitet de savner. De savner fleksibilitet når fisken er kommet på bilen og skal ut i markedet. Er den ene veien stengt, er det en fordel å ha omkjøringsmuligheter. Har du lastet den fisken om bord i et tog f.eks., er man prisgitt at det toget faktisk går non stop dit det skal. Av og til er det forsinkelser. Det næringen også er opptatt av, er at det ikke blir for mange flaskehalser. Omlasting fra bil til tog er en sånn flaskehals. De foretrekker å ha mange kort å spille på, med bil, med fly, med båt og også med jernbane, som er viktig fra Narvik til Kiruna og så videre inn på det internasjonale nettet.

Interpellanten reiste også spørsmål om jernbane fra Bodø/Fauske og videre nordover. Min oppfatning er krystallklar i så måte: Den jernbanen bør man ikke prioritere å bygge og heller ikke prioritere å prosjektere hva det eventuelt vil koste.

Avisen Nordlys hadde for en del år siden funnet fram til den første utredningen i så måte. Den var vel fra slutten av 1800-tallet. Den ble da lagt i en skuff, og jeg registrerer at det ble ikke gjort noe stort forsøk senere på å ta den fram. Det er ikke grunnlag for å bygge den banen, verken for næringslivet eller for befolkningen. Det viktigste er at man bruker de midlene man ønsker å bruke på samferdsel, på vei, på havn og på flyplass, og selvfølgelig også ruste opp de jernbanestrekningene man allerede har i nord. Det er veldig viktig.

Det er en litt rørende omsorg fra representanten Knag Fylkesnes for en del av disse næringene. Mineralnæringen er trukket fram. Jeg kjenner ikke til at SV akkurat er den store forkjemperen for mineralnæringen i Nord-Norge, og

heller ikke for petroleumsnæringen og oppdrettsnæringen, eller for økt vekst i oppdrettsnæringen. Så at man har en sånn bekymring for at man ikke får ut de produktene som man i realiteten er imot, synes jeg er en spesiell vinkling på debatten. Men jeg registrerer at den er her, og jeg tar det med meg.

Jeg må bare vise til at da vi behandlet utbyggingen av Snøhvitfeltet, var det altså SV-representanter som lenket seg fast der oppe – mot Snøhvitutbyggingen. Dra til Hammerfest og se i dag! Se på den veksten som har vært i Hammerfest og i hele Finnmark av en utbygging som har gagnet både landsdelen og hele nasjonen.

Det kan nok oppstå et behov i framtiden for å bygge jernbane fra øst og mot vest, fra Finland eller fra Sverige – kanskje en gang i framtiden også fra Russland – mot Norge dersom det er mineraler som skal fraktes ut, og man skal bruke norske havner. Det kan være en mulighet framover. Det har vært utredet, bl.a. fra Finland til Storfjord i Troms. Men da er det næringslivet som må definere de behovene.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [16:36:35]: Jeg takker interpellanten for å reise spørsmålet om infrastruktur i nord. Det er viktig at vi fokuserer også på det, for Nord-Norge har store næringsmessige muligheter framover. Det viser alle indekser som vi som representanter får tilsendt post om. Vi registrerer det gjennom næringslivet som vi møter, og vi hører også om det i andre sammenhenger. Så mulighetene er der.

Det kreves infrastruktur for å underbygge den satsingen som er i gang, og den satsingen som kommer.

I inneværende Nasjonal transportplan fikk Nord-Norge økt sin andel. Jeg tenker at det nå først og fremst handler om å følge opp dette på et godt vis. Det handler også om prosessen framover mot rulleringen av transportplanen: å sikre at man får både andel til Nord-Norge som bygger opp under den næringsmessige satsingen, og at man følger opp det som allerede er i gang.

E6 gjennom de fire nordligste fylkene ble det lagt veldig stor vekt på, fordi de fire nordligste fylkene ble enige om det. Man var enig om at det var en av de viktigste prioriteringene i den fireårsperioden som man gikk inn i. Det har gjort at vi bl.a. har fått Hålogalandsbrua, som bygges nå, og som kom raskere enn det som mange trodde var mulig, hvis man går bare få år tilbake i tid.

Ofofbanen er viktig. Den er det også en tydelig satsing på. Det vi ser når det gjelder koblinger mellom vei og jernbane, er at man har fått til et naturlig knutepunkt i Narvik. Man kjører fisken inn til Narvik og sender en god del av den videre på bane. Gode, naturlige knutepunkter er utrolig viktig.

Jeg mener – i likhet med flere av de foregående tale-re – at vei kommer til å være viktig i Nord-Norge framover. Det er langt: Når jeg kjører ut på E6-en fra min heimregion sørøst på Helgeland, er det altså 3,5 mil kortere til Tromsø enn til Oslo, og det er lenger til Kirkenes enn det er til Kristiansand. Så det er store avstander det er snakk om. Vei er viktig når det gjelder både E6, innfartsveiene til byene og fylkesveiene. Man får bygge

dette på godt vis, slik at man har et nett som henger sammen.

Men ikke mindre viktig er det at man bygger opp under de jernbanestrekningene man har: Nordlandsbanen og Ofofbanen. Ofofbanen har jeg nevnt. Den får et løft. Det er kjempeviktig. Neste punkt der er å få et dobbeltspor. Så må vi sikre at Nordlandsbanen ikke forfaller, men at man satser på den.

Det er viktig å minne om det som lå i Nasjonal transportplan, en konseptvalgutredning av elektrifisering av de lange godsbanene. Det har vi forventninger om at blir fulgt opp.

Havner er viktig. Det kreves da investering. Man må tenke litt på hvor klokt det er å investere i havn. Jeg hørte statsråden nevne bl.a. Tromsø og Narvik. Det er viktig. Så tror jeg også at det kan være noen steder i Finnmark og øvrige steder i Nordland der det er viktig at man får investert i havn – for å få det til å henge sammen.

Mitt poeng er at i Nord-Norge – kanskje framfor mange andre regioner – er vi avhengig av alle transportkildene for å få landsdelen til å henge i hop, både vei, jernbane, havner og flyplasser. Med de avstandene som vi har, må dette sys sammen på et fornuftig vis. Dette er det viktig at vi ivaretar framover, både ut fra de prioriteringene vi gjør nå, og ikke minst når vi skal rullere transportplanen om ikke lang tid.

Så skal jeg ikke utelukke at det blir aktuelt å tenke Nord-Norgebane en gang i framtiden. Det kan være argumenter som kan tale for det, i framtiden, men i de første årene framover tror jeg at det viktigste er å fokusere på det som nå ligger inne i transportplanen når det gjelder både E6, E10, Ofofbanen, Nordlandsbanen, E8 og veistreknningene fra Finnmark til Russland og fra Finnmark/Troms til Finland. Jeg tror at hvis vi klarer å løse dette, i tillegg til å ta ytterligere grep for å satse på havner, er vi godt i rute med enda mer å kunne ta i bruk Nord-Norge som en næringsregion.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:41:56]: Eg vil takke for ein fin debatt, som antakeleg er starten på ein prosess rundt diskusjonen om korleis vi kan få det nødvendige løftet for infrastruktur i Nord-Noreg.

Nokre her meiner at det er ei motsetjing mellom jernbane og veg. Eg vil nok tru at samferdselsministeren er einig med meg når eg påstår at veg er bra for sine formål, og at jernbanen er bra for andre. Det er ikkje alle ting vegar kan handtere, som jernbanen kan handtere. Det er nettopp difor eg i denne debatten reiser spørsmålet omkring jernbane.

Det har skjedd mykje dei seinare åra. Vi har oppdaga at potensialet i Nord-Noreg er større enn vi har trudd. Korleis – og det er det ingen i denne debatten som har klart å forklare meg – skal ein klare å frakte éin million tonn sjømat frå Tromsø til Narvik på dagens vegnett? Allereie i dag er trafikkssikkerheita og belastinga på desse vegane for stor med 140 000 tonn, altså skal nesten 80 gongar meir fisk og sjømat på den same vegen ned til Narvik. Ingen i denne salen har klart å seie at vegsatsing skal handtere den mengda frakt. Tilsvarande gjeld innanfor andre område, enten det er LNG eller mineral, osv.

I Nord-Noreg no står vi rett og slett overfor ein heilt

ny situasjon som krev ein heilt annan diskusjon om kva for infrastruktur vi treng i vår landsdel. Da er spørsmålet: Skal ein fortsetje diskusjonen som før, og seie: veg, veg, veg, eller skal vi prøve å seie veg til det, jernbane til det, osv. Det er først da vi tar innover oss den nye situasjonen Nord-Noreg står i. Utan eit løft, utan det store løftet i måten vi tenkjer infrastruktur i Nord-Noreg på, vil Nord-Noreg ikkje utløyse det potensialet landsdelen har for regionen sjølv og for nasjonen Noreg generelt. Eg er redd at vi, at samferdselsministeren, i denne diskusjonen ikkje tar det på alvor når han seier at jernbane må vere litt fram i tid. Tar ein innover seg den nye situasjonen, vil ein opne opp for å diskutere det i dag, slik at ein etter kvart kan begynne å byggje jernbanen.

Så til slutt til Framstegspartiet. Representanten Korsberg meiner at SV har vore imot. Nei, poenget er at Framstegspartiet har jo berre ønskt å gjere Nord-Noreg til ein landsdel som er for olje, gass og mineralar, og der andre næringar skal underslåast. I SV ønskjer vi ei balansert tilnærming til dette. Vi ønskjer ei industriell utvikling. Vi ønskjer ikkje ei utvikling der Nord-Noreg berre blir eit haustingsland der alle verdiane blir tatt ut av landsdelen, men at verdiane blir skapt der.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:45:15]: La meg også få takke for debatten, og la meg samtidig få oppklare noen åpenbare misforståelser.

Som FrP-er har jeg sittet på Stortinget i åtte år. Jeg har kjempet for at man skulle la Alcoa få vurdere å bygge et aluminiumsverk i Finnmark. Det handler om å realisere noen av verdiene som ligger der, gjennom gass og gjennom mineraler. Det sa forrige regjering nei til, inklusiv SV. Man ville ikke realisere verdiene i fylket fordi det kunne skape CO₂-utslipp. Da var det bedre om mineralene og gassen ble sendt til Frankrike for å lage et smelteverk der. Så akkurat den kritikken tror jeg er historieløs.

Det er riktig at Nord-Norgebanen har vært diskutert lenge, men jeg konstaterer også at forrige regjering ikke nevnte Nord-Norgebanen med ett ord i sin nasjonale transportplan. En skylder på at det er dagens regjeringens dokument, så ja, vi skal gjennomføre mye og alt i Nasjonal transportplan fordi vi selv var for det – men det var altså ikke vi som unnlot å skrive inn Nord-Norgebanen i dokumentet fra regjeringen – det var det SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet som gjorde.

Jeg mener at når man skal prioritere knappe ressurser, må vi bruke dem der de får mest nytte. For meg er det ingen tvil om at for å få mest nytte i dag i Nord-Norge, i en nasjonal betydning, handler det om å ruste opp Nordlandsbanen, og det handler om å ruste opp Ofotbanen. Det er de strekningene som absolutt gir størst nytte. I tillegg er Rana Gruber og Dunderlandsbanens potensial viktig. Hvis man klarer å bruke 30 tonnns vogner i stedet for 24 tonnns vogner, får man en prosentvis økning som er helt vanvittig når det gjelder transporterte varer.

Jeg har nevnt alle de veistrekningene der denne regjeringen allerede har enten framskyndet eller igangsatt arbeid, og jeg kan også bare minne om at mange av de veistrekningene, både E6 Helgeland nord, Bodøpakken,

Harstadpakken og Alta er blitt bomfrie eller har fått redusert bompengene som følge av regjeringsskifte. Det igjen betyr at det er mer kapital igjen i Nord-Norge til å investere i næringsliv framfor at en drar det inn for å finansiere veiene de kjører på. Det er til Nord-Norges gunst.

Vi har gjort det som Arbeiderpartiet i Bodø ikke ville, nemlig å vurdere flytting av rullebanen – nettopp fordi det kan styrke Bodø som by og luftfarten. Vi har altså framskyndet arbeidet med ny lufthavn i Tromsø med tre år. Det jobbes med forlengelse av rullebanen i Kirkenes. Det ses på nye muligheter for lokalisering av flyplasser i Hammerfest og Lofoten. Det jobbes med Polarsirkelen.

Så anbefaler jeg også noen av dem som er veldig opptatt av hva som angivelig står i Nasjonal transportplan, faktisk å lese den. Det at vi nå reduserer vedlikeholdsetterslepet på både vei og jernbane, er ikke noe som var planlagt i Nasjonal transportplan. I Nasjonal transportplan skulle vedlikeholdsetterslepet fortsette å vokse i denne fireårsperioden. Jeg anbefaler noen å vise meg sitat som at jeg har lest det feil. Inntil det vil jeg påstå at det er andre som har lest det feil.

Jeg registrerer at de partiene som nå mener at en NTP skulle ha sett på nye veistrekninger og jernbanestrekninger, samtidig har fremmet forslag i denne sal om at nå skjer det så mye på samferdsel at vi må levere NTP tilbake til Stortinget for ny behandling fordi det skjer altfor mye. Det tar jeg heller som et honnørord for oss.

Presidenten: Da er sak nr. 5 ferdigbehandlet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Vi er da klare til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Sak nr. 1 er ferdigbehandlet.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i utlendingsloven (gjennomføring av Eurodac-forordningen 2013)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 101 lyde:

§ 101. *Behandling av fingeravtrykk. Eurodac*

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 603/2013 (Eurodac-forordningen 2013), jf. artikkel 4 i Norges tilknytningsavtale til Dublin-samarbeidet, gjelder som norsk lov, med unntak av artikkel 1 nr. 2, 2 nr. 1 bokstav a, c, f, j og k og nr. 4, 3 nr. 5, 5, 6, 7 nr. 2, 8 nr. 1 bokstav h og i, 18 nr. 2 og nr. 3, 19 til 22, 32 nr. 2, 33, 36, 38, 39 nr. 3 siste del, 40 nr. 7 og 43.

Personopplysningsloven gjelder for behandlingen av

opplysningene hvis ikke annet er bestemt i lov eller forskrift. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov om endringer i introduksjonsloven (behandling av personopplysninger)

I

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere gjøres følgende endringer:

§ 23 første ledd skal lyde:

Fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunens oppfyllelse av plikter etter kapitlene 2 til 4 og *registrering av deltakelse i introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere i personregister etter § 25 første ledd.*

§ 24 første ledd skal lyde:

Kommunen skal føre internkontroll for å sikre at virksomhet og tjenester etter kapitlene 2 til 4 og *registrering av deltakelse i introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere i personregister etter § 25 første ledd* er i samsvar med krav fastsatt i loven. Kommunen må kunne gjøre rede for hvordan den oppfyller denne plikten.

§ 25 skal lyde:

§ 25 *Behandling av personopplysninger*

Det kan opprettes nasjonale personregistre for behand-

ling av opplysninger som er nødvendige for gjennomføring, oppfølging og evaluering av introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av innvandrere og tilhørende tilskudd. Nødvendige opplysninger til disse formålene kan utleveres fra Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda, Det sentrale folkeregisteret, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, barne-, ungdoms- og familieetaten, Vox, kommunene, omsorgssentrene og mottak. Avgiverne kan pålegges å utlevere de opplysninger som departementet bestemmer, og opplysningene skal gis uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Behandlingen av opplysninger skal skje i tråd med personopplysningsloven og være kjent for den registrerte.

Kommunen kan innhente opplysninger fra andre offentlige organer som er nødvendige for behandling av enkeltsaker om introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av innvandrere og tilhørende tilskudd. Har personen ikke samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelser som gjelder for avgiverorganet.

Like med offentlige organer regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune.

Opplysninger som nevnt i første ledd kan utleveres til offentlige organer som har behov for dem i forbindelse med gjennomføring, oppfølging og evaluering av ordningene. Dersom det er tilstrekkelig for formålet, skal slike opplysninger kun utleveres i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om behandling av opplysningene, herunder hvilke organer som kan behandle opplysningene, hvilke opplysninger som kan utleveres og til hvilke organer.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

I sakene nr. 4 og 5 foreligger det ikke noe voterings-tema.

Sak nr. 6 [16:57:24]

Referat

1. (319) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om en storsatsing på flytende vindkraft i Norge (Dokument 8:118 S (2014–2015))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen
2. (320) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Ola Elvestuen og Abid Q. Raja om å styrke rettssikkerheten og oppfølgingen av mennesker som utsettes for menneskehandel i prostitusjon (Dokument 8:116 S (2014–2015))

Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for kommunal- og forvaltningskomiteen til uttalelse før innstilling avgis

3. (321) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jenny Klinge og Per Olaf Lundteigen om endring av straffelova slik at utleigar kan haldast ansvarleg ved ulovleg verksemd i lokale som blir leigd ut (Dokument 8:117 S (2014–2015))

Enst.: Sendes justiskomiteen

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl.16.57.
